

Jesúsd'ebemata Mateoba b'ud'a

Jesucristo urud'ebemata b'ead'a

(Lucas 3:23-38)

1 1 Jesucristo urud'ebemata b'ead'a trūta nañne b'u tab'ua. Jesucristora rey David'eba uruta Abrahamneba urua.

2 Abraham warra Isaac, Isaac warra Jacobo, Jacobo warra Judá, dewara zhi mebērāta. 3 Judá warra Fare, dewara Zara, āzhi papa Tamar basia. Fare warra Esrom, Esrom warra Aram. 4 Aram warra Aminadab, Aminadab warra Naasón, Naasón warra Salmón. 5 Salmón warra Booz, zhi papa Rahab basia. Booz warra Obed, zhi papa Rut basia. Obed warra Isaí. 6 Isaí warra rey David,

David warra Salomón, zhi papara Uría kīma basia.

7 Salomón warra Roboam, Roboam warra Abía, Abía warra Asa. 8 Asa warra Josafat, Josafat warra Joram, Joram warra Uzía. 9 Uzía warra Jotam, Jotam warra Aca, Aca warra Ezequía. 10 Ezequía warra Manasé, Manasé warra Amón, Amón warra Josía. 11 Josíara Jeconíaba dewara zhi mebērāba āzhi zezeta b'asia, maũ ewadera israelitarā jidakuape edesid'a Babilonia druaed'a.

12 Mawũã Babiloniaēna eded'apead'a tēãne Jeconía warra barasia, mawũ Jeconía warra Salatiel, Salatiel warra Zorobabel. 13 Zorobabel warra Abiud, Abiud warra Eliaquim, Eliaquim warra Azor. 14 Azor warra Sadoc, Sadoc warra Aquim, Aquim warra Eliud. 15 Eliud warra Eleazar, Eleazar warra Matán, Matán warra Jacobo. 16 Jacobo warra José, Joséra María kīma basia, Jesúra Maríaba tod'ata zhārã Ēdrũbia abada.

17 Mawũã Abrahamneba urura rey David bitabai nũmasia catorce. Rey David'eba urura Babilonia druaed'a jidakua eded'apead'a bitabai nũmasia catorce. Babiloniaēna jidakua eded'apead'ad'eba urura zhārã Ēdrũbi bitabai nũmasia catorce.

Jesucristo tod'a

(Lucas 2:1-7)

18 Jesucristo tod'ara k'āwūā basia: Zhi papa Maríara José ũme zhi edad'aita bed'eape panune, zhi edad'a ewed'a b'iog'oasia Jawurebiad'eba. **19** Joséra biata b'uba zhārā ji ēbaita maũ k'area chupea idu b'ũ krĩñasia. **20** Izhi mawūā krīchaburud'era ángel Daizezed'eta k'āimok'arad'e zhi ũdubipe mawūāsia: José, bura rey David'eba uruta b'ua, María edaira perarārūā, izhira b'iog'oasia Jawurebiad'eba. **21** Maríabara zhūmakīrāta toya, maũ bura Jesústa trūgadua, trū mawūā b'aya izhid'erāta ēdrubigai baera āzhi k'azhiruad'eba. **22** Maũ jōma Daizezeba jarad'ata arimaē berab'arisia izha bed'eata jarabibarid'eba mawūānata:

23 Āwūērā zhi aduag'aita b'iog'oape zhūmakīrāta toya, maũ Emanuelta trūgad'aya. Maũ trūbara mawūā b'ua:
Daizezera dazhirā ũme b'ua. (Isaías 7:14)

24 Joséra k'āimok'ara nūmanata ũrūmape ángel Daizezed'eba jarad'ata arib'oesia, mawūē Maríara edasia. **25** Mawūāmina eruk'āi ēbasia, aramaüne zhi wau āwūērā wūāwūāta toburud'era Josébara Jesústa trūgasia.

Chīdaud'eba ne arimaē jarabadata zed'apead'a

2 1 Judea druad'e Belén pūwūrud'e Jesús tosid'era, maũ druad'era Herodeta reyta b'asia, maüne ũmadau ũtu zebariareba Jerusalén pūwūrud'e a zesid'a chīdaud'eba ne arimaē jarabadata. **2** Mobe wid'i mawūās'id'a: ¿Sāma b'ũ Rey judīorāne tod'ara? Chīdau izhid'ebemata ũmadau ũtu zebariare ũdubudaba दौरa zebada ibia jarad'aita.

3 Maũta ũrīpe rey Herodera bī ēāsia Jerusalénne b'e bawara. **4** Mawūē Herodebara jōma trūbigasia sacerdoterā nok'orāta, ũrāg'a Moisés'd'e jarabada bawara, mobe wid'isia sāma toi basita Daizezeba Rey zok'aita jarad'ara. **5** Mawūē āzhara mawūās'id'a: Belén pūwūrud'e toya Judea druad'e. Maũēnabemata zhi b'umata Daizezeba bed'eata jarabibariba mawūāsia:

6 Belén, bura Judá druad'ebema, Judá druad'e pūwūru wag'auta tab'e k'āñabara bura wīka b'ũ ēā. Nūmape b'ud'eba Nok'ota ũtu zeya, maũbara erunūmaña mūrērā Israel b'eta. (Miqueas 5:2)

(Mateo 2:2)

7 Mobeburu Herodebara chūwēā trūkuasia chīdaud'eba ne arimaē jarabadata, Jesús tod'a ewarira maūrāneba bia k'awuasia chīdau ūtū zed'a ewarid'eba.

8 Mobe Belén p̄w̄w̄r̄uēd'a zok'akuabur̄uta mawūāsia: Belén p̄w̄w̄r̄uēd'u wānape bia wid'iudua wūāwūānebemata. Ūdub̄udad'era mūāā k'awuabiudua m̄usid'a wāpe ibia jaraita.

9 Āzhara rey bed'ea ūr̄īnape wāsīd'a. Mañne ūmadau ūtū zebariare chīdau ūdud'apead'ara āzhi na wāsia, jūēbur̄ud'era ūr̄ū jirab'esia wūāwūā b'arizhiru maē.

10 Chīdauta mawūā ūdud'ai k'ābāēā sobiasid'a. 11 Deid'u wāb̄udad'era wūāwūā zhi papa María ūme ūdusid'a, mawūē

sãk'ok'od'e b'adape ibia jarasid'a. Mobe ne biata ewad'ape wũwũã diasid'a orota, inciense kerata, mirra kerata.

12 Maũ tã Daizezeba k'ãimok'arad'e jarasia wakusa wãna ëbamarëa rey Herodema, mawũë ãzhi druaed'a jërũya jũdrusid'a o awurud'e.

Egipto druaed'a merũnapead'a

13 Chĩdaud'eba ne arimaë jarabadata wãnapead'a tãne, ángel Daizezed'eta k'ãimok'arad'e Joséa zhi ùdubipe mawũãsia: Piradrũrua, wũwũã zhi papa ùme edeburuta Egipto druaed'a merũ wãrũã, mobe maũ jarayeed'a maĩnu b'adua. K'awuarua, Herodebara wũwũã beaita jurũya.

14 Aramaũne José ùrũmape diamase wũwũã zhi papa ùme edeburuta wãsia Egipto druaed'a. **15** Maĩnu b'ud'e Herode beusia. Mawũë Daizezeba jarad'ata arimaë berab'arisia izha bed'eata jarabibarid'eba mawũãnata:

Maãrã mu Warra trũsia Egiptod'eba zemarëa. (*Oseas 11:1*)

Warra zakerã beakuad'apead'a

16 Chĩdaud'eba ne arimaë jarabadaba izhi sewabudata k'awuape Herodera k'ãbãëã k'ĩrũsia, mawũë warra zakerã año ùmeneba ed'aa b'eta Belénne ked'eta, Belén k'aita ked'eta jõma beakuad'amarëã jarasia. Izhima maũ ãnota arimaë basia Jesús tod'a ewarita k'awuad'ad'ebara chĩdaud'eba ne arimaë jarabadad'eba. **17** Mawũë arimaë berab'arisia ãzhi papa jëgad'aid'ebemata Daizezeba bed'eata jarabibariba Jeremiaba mawũãnata:

18 Ramá pũwurud'e nemita ùrĩbudata k'ãbãëã b'ia jëgad'aya, ùĩ-ũĩã jëgad'aya. Raquelta jëgaya zhi warrarã k'area, zhi k'ĩrãtũmabi ëbaya beukuasi baera.

(*Jeremías 31:15*)

Jërũya zed'apead'a Egiptod'eba

19 Herode beuburud'era ángel Daizezed'eta Egiptod'e Joséa k'ãimok'arad'e zhi ùdubipe, **20** mawũãsia: Piradrũrua, wũwũã zhi papa ùme edeburuta Israel druaed'a wãrũã, ya beukuasia wũwũã beaita b'ead'ara.

21 Mobeburu José piradrũpe wũwũã zhi papa ùme edeburuta wãsia Israel druaed'a. **22** Mawũãmina Arquelao

Judead'e reyta b'uta, zhi zeze Herode b'ad'abari b'uta ũrĩpe maĩnu wãĩrã perasia. Maĩne Daizezeba k'ãĩmok'arad'e jarape wãsia Galilea druaed'a. **23** Mawũã wãpe pũwũũ Nazaret abada maẽ b'esia, mawũẽ arimaẽ berab'arisia Jesúsd'ebemata Daizezeba bed'eata jarabibarirãba mawũãnapead'ata: Izhira Nazared'ebema ad'aya.

Juan Buruk'oemiã miã ũrãg'ad'a

(*Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28*)

3 1 Jari ewadera Juan Buruk'oemiã zepe Judea druad'e drua drudrua tab'ũ maẽ miã ũrãg'abũrũta, **2** mawũãsia: K'azhiruara ãmape Daizezeta pẽwãũdua, Daizezeta Nok'od'ebema k'aita basia. **3** Juan mawũã bed'eaita jarad'ata Daizezeba bed'eata jarabibariba Isaíaba mawũãsia:

Iab'a nemi jĩgua bed'eabũrũta drua drudrua tab'ũ maẽ mawũãña: Bia ěãrã ãmabũdaba araa obũdak'audua Nok'o zeĩ ota, jĩpa obũdak'audua izhi zeĩ ota.

(*Isaías 40:3*)

4 Juanbara jũ b'asia camello k'ara omata, ne e omaba kũrũũ tãjũ b'asia, k'o b'asia ad'ichichita, do b'asia urrajõta.

5 Izhima ze nũmasia Jerusalenne b'eta, Judea druad'e b'eta, Jordán do k'aita b'eta.

6 Jordán dod'e Juanũã zhi buru k'oebisid'a ãzhi k'azhiruata jara. **7** Fariseorãta saduceorãta izha bio ũdubũrũta izha buru k'oemarẽã zebũdad'era ũkũrũa mawũãsia: Marã bia ěãta b'eba dãmata neãrã bara b'e kĩrãk'a b'ea. ¿Mawũã b'eta k'aiba ědrũd'aya asi Daizezeba kĩrũbiba pua k'awua okuaita ũrũ bad'ebara?

8 Mawũẽ dajada k'azhiruara ãmape b'eta Daizezeta pẽwã b'eaudua. **9** Mazhi sobitabaiba Daizezebara pua k'awua o ěãta krĩchabũdata Abrahamta mazhi zezeta erub'ea arãũdua. Mũã marãã jaraya, Daizezebara Abraham warrarã babi b'eya mong'ara za tab'esid'a. **10** Daizezed'era zag'ara ya zhi arib'aema bakuru k'arrad'e tukuaita. Mawũẽ bakuru bia zaud'a ěãrã tukuape pepekuaya tebũd'e. (Aramaũ kĩrãk'a Daizezebara pua k'awua oya k'azhiruata obadara.) **11** Mũãrã wãrãnebai marã baniãba buru k'oe b'ũa k'azhiruara ãmape Daizeze pẽwãnamarẽã. Mawũãmina iab'a mũ tẽã urua, maũba jẽrũne jũ b'ũra mũãrã izhima edeid'e b'ũ ěã, izhira audre zhi zroma

(Mateo 3:12)

mɔ k'āñabara. Marā izhara Jawurebiata diaya, mawũāmina izhid'ebemata ijāna ēbɔrɔ pua k'awua okuaya tebɔba.

12 Trigo ezoabarira izhi juwuad'e erub'ua, trigora ezoape zhi tara zhi wuag'abari maē wuag'aya, mawũāmina zhi k'ābɔra baya tebɔ kik'ata nɔmɔne. (Aramaũ kīrāk'a izhid'ebemata ijā b'era izhi maē b'ɔkuaya, mawũāmina zhi ijāna ēārā pua k'awua okuaya.)

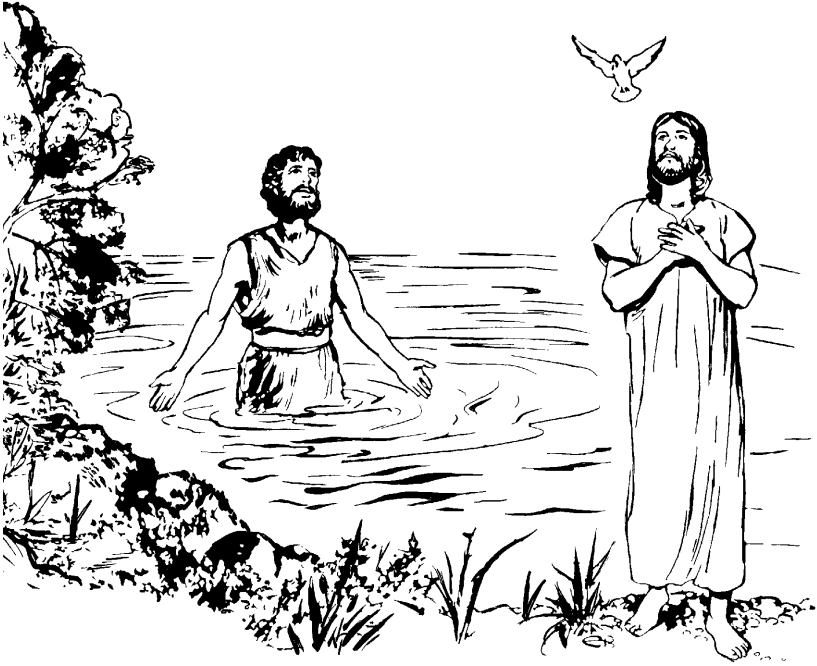
Jesús buru k'oed'a

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

13 Jesús Galilead'eba Juanma Jordán doid'u zesia Juanba buru k'oemarēā. **14** Mawũāmina Juanbara buru k'oe ēbaita mawũāsia: Bɔa mɔta buru k'oemarēā b'ɔd'era, ¿bɔra mɔmaābɔrɔ ib'arika?

15 Mawũāi Jesúsbara panaũ mawũāsia: Mɔrā buru k'oedua, dazhara aramaũne Daizezeba krīñata arib'aed'aya.

Mawũāi buru k'oesia. **16** Jesús buru k'oepe doed'auga drua wāta taid'e, bājā ewa dog'oba Jawurebia Daizezed'eta ūdusia

(Mateo 3:16-17)

pusirā kīrāk'a izhi ūrū uruta. 17 Mañne Daizezeta bājāneba bed'eaburuta mawūāsia: Naū mu Warra muārā kuāg'a, murā izhi k'area sobia b'ua.

Ātōmiāba wāēābiya nūmana Jesús

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

4 1 Jesús mobeburu Jawurebia Daizezed'eba drua drudrua tab'uid'u edesia ātōmiāba wāēābiya nūmaīma.

2 Nek'o ēā zhiwid'i b'uta ewarita cuarenta diamaseta cuarenta baburud'e jarrasia. 3 Mañne wāēābii k'area ātōmiā izhima zepe mawūāsia: Buta Daizeze Warraburu mong'ara za tab'ea jaradua pan bakuamarēā.

4 Mawūāi Jesúsbara panaū mawūāsia: Mañēnabemata zhi b'umata mawūā b'ua:

Zhārā bari zhikoba b'a ēā, awuaraburu Daizezeba jara b'uta jōma arib'ae b'uba b'aya. (Deuteronomio 8:3)

5 Mobeburu ātōmiābara edesia Jerusalén p̄w̄w̄r̄ued'a, mobe Daizeze deta audre ūtu n̄m̄m̄īnu edepe, 6 mawūāsia: B̄ta Daizeze Warraburu ed'aa pinandr̄rua. Maūēnabemata zhi b'umata mawūā b'ua:

Daizezebara izhi ángelerāta b̄ma zok'akuaya, b̄ra āzhi juwuad'e edad'aya b̄ jērūta puo ēbamarēā mong'araba. *(Salmos 91:11-12)*

7 Mawūāī Jesúsbara mawūāsia: Maūēnabemasid'a zhi b'umata mawūā b'ua:

K'ārē orārūā k'arebai k'awuaita b̄ Nok'o Daizezeba. *(Deuteronomio 6:16)*

8 Mobeburu ātōmiābara edesia k'atuma ūtu n̄m̄m̄īnu, mobe jōma ūdubisia ējūāne drua n̄m̄m̄ta ne k̄irāwārēā ed'a n̄m̄m̄ta.

9 Mobe mawūāsia: M̄ā naū jōma b̄ua diaya sāk'ok'od'e k'ob'epe m̄ta ibia jarara.

10 Mawūāī Jesúsbara mawūāsia: Ātōmiā wārūā, maūēnabemata zhi b'umata mawūā b'ua:

B̄ Nok'o Daizezet̄ru ibia jaradua, izhi bed'eat̄ru arib'aedua. *(Deuteronomio 6:13)*

11 Mobeburu ātōmiābara Jesús āmaēsia. Maūne ángelerāta ūkuru zepe izhira arib'aesid'a.

Jesús miā ūrāg'a jūdrud'a

(Marcos 1:14-20; Lucas 4:14-15; 5:1-11; 6:17-19)

12 Juan cárceld'e n̄m̄m̄ta Jesúsba ūrīb̄rud'era jērūya wāsia Galilea druaed'a. 13 Nazaret p̄w̄w̄r̄ura idaribipe wāpe b'esia Capernaúm p̄w̄w̄r̄ud'e, maū p̄w̄w̄r̄ura do jed'ea ōb'ū k'aita tab'ua, Zabolónneba uruta b'ead'a druaed'e, Neftalídeba uruta b'ead'a druaed'e tab'ua. 14 Mawūē arimaē berab'arisia Daizezeba bed'eata jarabibariba Isaiāba mawūānata:

15 Marā Zabolón druaed'e, Neftalí druaed'e b'era, do jed'ea ōb'ū doya od'e b'era, Jordán do k̄irārē b'era, Galilea druaed'e judíorā ēāta b'era,

16 marā p̄rīḡuad'e b'eta Daizezed'ebema k'awuabudaba ūdud'aya ūna zromata. Mawūē aduaita beuita b'ead'aitara ūnata uruzhaya. *(Isaías 9:1-2)*

17 Maū ewarid'eba Jesús miā ūrāg'a jūdrub̄r̄uta mawūāsia: K'azhiruara āmape Daizezeta p̄w̄w̄ūdua, Daizezeta Nok'od'ebema k'aita basia.

Jesúsba kímarē jurukua'da b'eda beamiārāta

(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

18 Galilead'ebemata do jed'ea ōb'u doya Jesús taid'e, ūme mebērāta panūta ūdusia, ab'a Simónta Pedro basia, zhi mebea Andrés basia. Do jed'ea ōb'u maē atarrayata b'ari panasia b'eda beamiāta panasi baera. **19** Mañne Jesúsbara mawūāsia: Mñ k'aid'u panadua, mñnebemata ijānamarēã muã marā zhārā ūrāg'abarita panabiya.

20 Mawūāi āzhara audre ēãne atarraya kenab'arid'ape k'aid'u jūdrusid'a.

21 Mamaūba Jesús wābūrūd'era dewara awūrūrāta ūme mebērāta panūta ūdusia, Jacobota zhi mebea Juanta ūdusia, Zebedeo warrarāta āzhi zeze Zebedeo bawara jābad'e b'eta, āzhi atarrayata tūd'uzoad'ata araa jūkua duanasia, Jesúsbara mañne jurukuasía. **22** Mawūē āzhara audre ēãne jābata āzhi zezeta āmaēbūdata k'aid'u jūdrusid'a.

Jesúsba ūrāg'ad'a k'abanata

(Lucas 6:17-19)

23 Aramañne Galilea drua jōma Jesús purrua wābūrūta de zhi jurebadata nūme maē miã ūrāg'a wāsia, bed'ea biata jarak'a wāsia Daizezeta Nok'od'ebemata. K'aya b'eta, pua b'eta jōma b'ebi wāsia pūwuru tab'e maē.

24 Aramañne izhira Siria drua jōma trūpoabūrūba jōma wesid'a pua b'eta, nekīrātōnoāba k'aya zuburia b'eta, kīrānema b'eta, jai ab'eta, k'akua pira ēã k'aya b'eta webūdata b'ebikuasía. **25** Zhārā bio Jesús k'aid'u nūmasia Galilea druad'ebemata, Decápoli pūwūrūd'ebemata, Jerusalén pūwūrūd'ebemata, Judea druad'ebemata, Jordán dod'e kīrārēbemarāta.

Sobiaid'ebemata jarad'a k'atumane

(Lucas 6:20-23)

5 **1** K'abanata ūdupe Jesús k'atuma zakeid'u wārīzepe jewed'abūrūd'e orrasid'a izha jurukua'd'abara. **2** Mawūē miã ūrāg'a mawūāsia:

3 Sobiaudua Daizezed'ebemata k'awuai k'area zuburia b'era, mawūā b'era Daizezeta Nok'od'ebema.

- 4 Sobiaudua jëga b'era, mawũã b'era Daizezebara
kĩrātũmabigaya.
- 5 Sobiaudua zhi zromane duanu ěārã, mawũārã druata
jidad'aya Daizezeba diabũrũta.
- 6 Sobiaudua Daizezed'ebema k'area jarra b'era, aramaũne
izha krĩñata oya b'era maũne nũmabigaya.
- 7 Sobiaudua zhārã sozuburia b'era, mawũārã Daizezebara
sozuburiaya.
- 8 Sobiaudua soid'u b'eba so nene ěã b'era, mawũārã
ũdud'aya Daizezera.
- 9 Sobiaudua zhārãta zhiya adu-a duanabi b'era, mawũārã
Daizeze warrarã ad'aya.
- 10 Sobiaudua biata ob'e k'area zuburia obũdad'era, mawũã
b'era Daizezeta Nok'od'ebema.
- 11 Sobiaudua mũ k'area ik'azhirua jarabũdad'era, zuburia
obũdad'era, nekĩrãtũnoã bĩ ěã jarabũdad'era sewa
nebũrũ.
- 12 B'ũsrĩd'audua, sobiaudua, mawũārã marãbara ũtre ne
biata waib'ũa jidad'aya.
Daizezeba bed'eata jarabibarĩrã b'ead'asĩd'a mawũã
zuburia obazhid'a marã b'e nawed'a b'ead'ata.

Tã kĩrãk'a b'ea druad'e b'erãĩta

(*Marcos 9:50; Lucas 14:34-35*)

13 Marã tã kĩrãk'a bigata b'ea druad'e b'erãĩta. Mawũãmina
tã zhi kũyata jõrã, ¿k'ãrẽba kũyaipe? Jĩpad'e seri ěbaya,
mawũẽ b'arĩbue panũã biradĩgad'amarẽã.

Ũnata b'ea ějũãne b'erãĩta

14 Marãneba Daizezed'ebemata ũdu b'eba marã ũnata b'ea
ějũãne b'erãĩta. Mawũẽ pũwũrũ k'atumane ũrũ tab'ũta merũ b'e
ěkĩrãk'a b'ea. 15 Mĩõba ĩbĩrã k'oape ãna nũmũka, awuarabũrũ
ũtu b'ũbaria jõma ũnamarẽã ded'a b'eta. 16 Aramaũ kĩrãk'a ũnata
marãneta ũnabiudua zhārã kĩrãbita, aramaũne marãba biata ob'eta
ũdud'amarẽã, maũneba ĩbia jarad'amarẽã marã Zeze ũtre b'ũta.

Jesũsba jarad'a Moĩsẽ ũrãg'ad'ebemata

17 Krĩcharãũdua mũrã Daizezeba ũrãg'a Moĩsẽa diad'ata
seribi ěã nũmũĩta zesita, Daizezeba bed'eata jarabibarĩrãba

b'ud'apead'ata seribi ã nũmuĩta zesita. Awuarabũru murã zesia maũ arib'aeita. **18** Muã wãrĩnu marãã jaraya, bãjãta egorota neba ã nũmunerã Daizezed'e ùrãg'ara miã wĩkabit'a neba ã sãwũã berab'arii b'uta jõma arimaẽ berab'ariyeed'a. **19** Mawũẽ iab'aũba maũ ùrãg'ad'ebemata ab'a arib'ae ãta wĩkata arib'ae ãbũru, aramaũne zhãrã b'ea arib'ae ãbaita jaradiara, zhi zroma ãbaya Daizezeta Nok'od'ebemamerã. Mawũãmina iab'aũba arib'ae nũmurã, aramaũne dewaraurãba arib'aed'amarẽã jaradia nũmurã, maũ zhi zroma baya Daizezeta Nok'od'ebemamerã. **20** Maũneba muã marãã jaraya, ùrãg'a Moisd'e jarabada k'ãñabara fariseorã k'ãñabara Daizezeba jara b'uta marãba audre kĩrãẽpa arib'aed'a ãbũru, Daizezeta Nok'od'ebemata b'ea ãã.

Jesúsba jarad'a kĩrũbid'ebemata

(Lucas 12:57-59)

21 Marãbara zhi ùrĩmata zõrãrã b'ead'aa mawũãsid'a: Miã bearũrũã, miã beara nok'oba pua k'awua oya. **22** Mawũãmina muã marãã jaraya, iab'a zhi mebea ùme kĩrũbũrũra Daizezeba pua k'awua oya. Iab'aũba zhi mebeata krĩcha ne ã b'arib'ũa abũrũra nok'orã wag'aurãba pua k'awua od'aya. Iab'aũba zhi mebeata ik'azhirua jarabũrũra wãbid'aya tebũ puread'e.

23 Mawũẽ altar maẽ ne webũrud'e, bũa bĩ ãã od'ad'eba bũ mebeata bũ ùme bĩ ãã nũmũta k'awuara, **24** bũa ne webũrũra mama altar maẽ ãmaẽdua, mobe wãpe naara bũzhi mebeata ibiad'e odua, mobebũru zepe bũa ne wed'ara Daizezea diadua.

25 Bũa bĩ ãã od'ad'eba bũ jura ùme k'adrũabai krĩcha araa zerua, nok'oma od'e izhi ùme wãbũda wed'a mawũã odua. Mawũã o ãbũru bũ jura b'ũbara nok'o zhãrã k'awua obaria chãb'ariya, waya nok'oba policia chãb'ariya ed'a b'ũmarẽã cárceld'e. **26** Muã wãrĩnu bũaa jaraya, bũra mamaũbara ãdrũ ãã nok'oba plata sõmbe diaita jarad'ata jõma dia ãbũru.

Kĩma ããta eruk'ãĩ ãbaid'ebema

27 Marãbara zhi ùrĩmata mawũãsid'a: Kĩma ããta eruk'ãĩrãrũã. **28** Mawũãmina muã marãã jaraya, bariduba wũerãta eruk'ãĩ krĩña akũra, izhi sod'e maũ wũerã ùme k'azhiruata obũrua.

29 Mawũẽ bu dabu juwua araarebemaba bũta k'azhiruad'e b'aebiid'ebema orãrũã, aramaũne bu dabura eũtape bud'ebara b'aribuebũruk'arua. Audre biga bud'ebemata ab'a aduaita bũta k'akua igurua b'aribued'ai k'ãñabara tebud'e. **30** Juwua araba bũta k'azhiruad'e b'aebiid'ebema orãrũã, aramaũne bu juwua b'atupe bud'ebara b'aribuebũruk'arua. Audre biga bud'ebemata ab'a aduaita bũta k'akua igurua b'aribued'ai k'ãñabara tebud'e.

Miã ãmabũrud'ebema

(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

31 Dewara zhi jaramata mawũãsid'a: Bariduba izhi wũerãta ãmabũrud'era, ãmabũrud'ebemata k'arta ope diadua. **32** Waya muã marãã jaraya, bariduba izhi wũerã ãmabũrutã awũru erukãĩ eãta ãmarã, awũrutã k'ãĩbũruba k'azhiruata obiya. Maũ wũerã ãmanapead'ata k'ãĩbũrusid'a k'azhiruata oya.

Jesúsba jarad'a wãrĩnu bed'eaita

33 Dewara marãbara zhi ũrĩmata zõrãrã b'ead'aa mawũãsid'a: K'ãrẽ wãrĩnu arib'aeya arãrũã sewata, awuarabũru arib'aedua Daizeze daid'u wãrĩnu arib'aeya ad'ara. **34** Mawũãmima muã marãã jaraya: K'ãrẽ oita k'ãrẽ daid'u wãrĩnu arib'aeya arãũdua. Miã ũtre daid'u, ũtrera Daizezeta Nok'o bugue baera. **35** Miã drua daid'u, druara Daizezeta tũga b'ũ baera. Miã Jerusalén daid'u, Rey ũtrebema zhi zroma pũwũru baera. **36** K'ãrẽ oita miã bũzhi buru daid'u wãrĩnu arib'aeya arãrũã, bũara bud'a ab'abid'a torroa pãĩma ob'e ebaera. **37** K'ãrẽta marãba od'aibũru ãjãne audua, od'a eũbũru ãjãne arãũdua. Ne ãmaña jarabũrura bia eãneba ze b'uta ãtõmiãneba ze b'ũa.

Bĩ eã obũdad'era ab'arika orãrũã

(Lucas 6:29-30)

38 Marãbara zhi ũrĩmata mawũãsid'a: Iab'aũba zhãrã dabũta ãrĩrã izhisid'a ab'arika dabu ãrĩnaĩbara, kid'ata jõnawera izhisid'a ab'arika kid'a jõnawed'aibara. **39** Waya muã marãã jaraya, ab'arika orãrũã iab'aũba bũta bĩ eã obũrud'era. Baribũru bariduba bũta kĩrã juwua araarebemata tachira wuadua dewarabemasid'a. **40** Iab'aũba bu camisata jãrĩĩ k'area

nok'oa k'awua obi krĩña númerã, diadua bũzha wua ãneb'ari b'usid'a. **41** Bariduba ne zũguata bũzhi poeayeed'a zaread'e ataubira poeama ũme ataurua. **42** Iab'aũba k'ãrẽta wid'ira diadua. Iab'aũba ne presta wid'ira dia ãã nũmarãrũã.

Dazhi jura b'eta kuãg'aid'ebema

(Lucas 6:27-28, 32-36)

43 Marãbara zhi ũrĩmata mawũãsid'a: Kuãg'arua zhãrã bu ũme zhibiara, jurarua bu jura b'ũra. **44** Waya muã marãã jaraya, kuãg'audua marã jura b'era, ibia jaraudua marã ik'azhirua jara b'era, bia oudua marã jura b'era, zhiwid'iudua marã zuburia ob'ebarira. **45** Mawũãrã mazhi Zeze ũtre b'ũ warrarã baya. Izhara izhi ũmadaura ũtu zebi b'ũa bia ããta b'e ũrũ, biata b'e ũrũ. Kue zebi b'ũa biata b'e ũrũ, bia ããta b'e ũrũ. **46** Marã kuãg'a b'etru kuãg'ad'ara, ¿maũbarira k'ãrẽ biata jidad'aipe? ¿Ab'arika obada ãka rey Romanebemaĩta plata wid'ibadabid'a? **47** ¿Bari mazhi mebẽrãtru saluda b'eaiburũ k'ãrẽ biata ob'e? ¿Mawũã duanu ãka Daizezed'ebema k'awuad'a ããsid'a? **48** Maũba marã k'ĩrãẽpa zhãrã kuãg'a b'eaudua, marã Zeze ũtre b'ũta k'ĩrãẽpa zhãrã kuãg'a b'ũ k'ĩrãk'a.

Zuburia b'ũta nebari diaid'ebema

6 **1** K'ĩrãkuिताudua, marãba biata obũdara zhãrã k'ĩrãbita orãũdua bari zhãrãba ũdud'amarẽã. Bari maũ k'area od'aiburũ k'ãrẽ dia ãã marã Zeze ũtre b'ũbara. **2** Maũba zuburia b'eta b'ũa nebari diaburũra jõmaũã jarak'arãrũã, sewa bibaũta b'eba ob'e k'ĩrãk'a orãrũã, de zhi jurebadata nũme mãẽ, pũwũrud'e od'e zhãrã berab'ari nũme mãẽ mãũ k'aud'a b'ea zhãrãba bia jarad'amarẽã. Muã wãrĩnu marãã jaraya, mãũ k'areara Daizezebara k'ãrẽ dia ãã. **3** Mawũãmina zuburia b'eta b'ũa nebari diaburũra miõã k'awuabirãrũã. **4** Zuburia b'eta b'ũa nebari diaburũra chupea diadua. Mawũãrã bu Zezebara bu chupea mãũ k'aud'a b'ũta akũ b'ũra mãũbari k'ãrẽ diaya jõmaũ daid'u.

Jesúsba jaradiad'a zhiwid'iita

(Lucas 11:2-4)

5 Bu zhiwid'iburũd'era sewa bibaũta b'e k'ĩrãk'a b'arãrũã. ãzhira ũta zhiwid'i krĩñadea, de zhi jurebadata nũme mãẽ,

pɔwɔrɔd'e od'e zhārā berab'ari nɔme maē maū k'aud'a b'ea bari zhārāba ūdud'amarēā. Mūā wārīnu marāā jaraya, maū k'areara Daizezebara k'ārē dia ēā. **6** Mawūāmina bɔ zhiwid'iburud'era miō ne ēā maē wāpe zhiwid'idua bɔ Zezea, izhira chupea bɔ ūme nɔmūā. Mawūārā bɔ Zezebara bɔ chupea maū k'aud'a b'ɔta akɔ b'ɔra maūbari k'ārē diaya jōmaū daid'u.

7 Bɔ zhiwid'i nɔmɔnerā ab'au bed'eata jarama bio jararārūā, Daizezed'ebemata k'awuad'a ēkīrāk'a b'arārūā. Kīrīcha b'ea ab'au bed'eata jarama bio jaratrɔ Daizezebara ūrī b'ɔta.

8 Marābara orāūdua āzhid'e kīrāk'ara, marā Zezebara k'awua b'ɔ baera marāba k'ārē nesid'a b'era, marāba k'ārē wid'id'ai nawed'a. **9** Marā zhiwid'ibɔdad'era mawūāūdua:

Bɔra Daizezeta ūtre b'ua, bɔra wawiad'aid'e b'ua.

10 Dai Nok'ota nɔmadua. Bua krīnata od'aid'e b'ua ūtre ob'e kīrāk'a, mawūā od'aid'e b'ua druid'ebid'a.

11 Zhiko ewarizabema daia diadua id'ira.

12 Daiba bia ēāta od'ad'ebara दौरā bed'ea ne ēā duanebirua, daiba bed'ea ne ēāne edabada kīrāk'a dai bī ēā obɔdata.

13 Daita idu wāēābirārūā, awuarabɔrɔ दौरā k'arebarua ātōmiā bia ēānebara. Reyta nɔmaīrā bɔrea, zareara bɔrea, zhi zromata nɔmaīrā bɔrea ewari nɔmɔ jōma. Amén.

14 Marā bī ēā obɔdata marāba bed'ea ne ēāne edad'ara, marāba bia ēāta od'ad'ebara marāsīd'a bed'ea ne ēā b'ukɔaya marā Zeze ūtrebemabara. **15** Mawūāmina marā bī ēā obɔdata marāba bed'ea ne ēāne edad'a ēbɔrɔ, marā Zezebid'a bed'ea ne ēā b'ukua ēā marāba bia ēāta od'ad'ebara.

Nek'o ēā zhiwid'ibarid'ebema

16 Marā nek'o ēā zhiwid'i b'ed'era kīrā sopua duanarāūdua, sewa bibaɔta b'e kīrāk'a duanarāūdua. Nek'o ēā zhiwid'i b'eta zhārāba k'awuad'amarēā kīrā sopua duaīnabarīa. Mūā wārīnu marāā jaraya, mawūā b'ebārīra Daizezebara k'ārē dia ēā.

17 Mawūāmina bɔta nek'o ēā zhiwid'i b'ud'era buru erudua, kīrā sɔgɔdua. **18** Mawūārā zhārā b'ea k'awuabi ēbaya bɔ nek'o ēā zhiwid'i b'ɔra, awuarabɔrɔ bɔ Zezea k'awua nɔmabiya, izhira chupea bɔ ūme nɔmūā. Bɔ Zezeba bɔ chupea maū k'aud'a b'ɔta akɔ b'ɔra maūbari k'ārē diaya jōmaū daid'u.

Ne biata ũtre tũd'aid'ebema

(Lucas 12:33-34)

19 Ne biata tũrãũdua naũ druad'e, namarã zhi muĩba ãrĩbaria, ne uyezoa jõ b'ua, namarã nezrugamiãrãta ed'a wãpe zrugabada. **20** Maũba awuaraburu Daizezeba krĩnata obudaba ne biara ũtre tũduua, maĩnurã zhi muĩba ãrĩ ãã, miã ne uyezoa jõ ãã, maĩnurã nezrugamiãrã ed'a wãpe zrugad'a ãã. **21** Mawũã ne biata marãneta b'ũ maẽ nũmaña marã sora.

Ĩbĩrã k'akua'd'ebema

(Lucas 11:33-36)

22 ĩbĩrã k'akua'd'ebema dabua. Mawũẽ bu dabuta bigaburu bu k'akuara jõma ũna b'aya. **23** Mawũãmina bu dabuta biga ěburu bu k'akuara jõma pãrĩguad'e b'aya. Aramaũ kĩrãk'a bua ob'uta bũma bigata bia ěburu, ¿bũra jipad'e pãrĩguad'e nũmũ ěka?

Daizezeta platata sãwũãnebema

(Lucas 16:13)

24 Miõba zhãrã ũme arib'ae nũma b'e ãã. Maneburu ab'a jurape ab'a kuãg'aya, o ab'a zhi zromane edape ab'a zhi zroma ããne edaya. Aramaũ kĩrãk'a Daizezed'ebema arib'ae ãã platad'ebemata arib'ae nũmũbara.

Sopua nũma ěbaid'ebema

(Lucas 12:22-31)

25 Maũneba muã marãã jaraya: Sopuarãũdua mazhi b'aid'ebema k'area, k'ãrẽta k'oid'e o k'ãrẽta doid'e, miã mazhi k'akuaita k'ãrẽta jũĩne sopuarãũdua. ¿Dazhi b'ũra audre vale b'ũ ěka zhiko k'ãñabara, k'akuara audre vale b'ũ ěka wua k'ãñabara? **26** Ibana ewarad'e wũãb'ari b'eta akaudua, ne ud'a ãã, miã ne ewad'a ãã, miã ne wuag'abari maẽ ne kuad'a ãã. Maũta marã Zeze ũtrebemabara ne ded'eka b'ua. ¿Marã audre vale duanu ěka ibana b'e k'ãñabara? **27** ¿Marãnebemabara k'aiba izhi bio sopua nũmũba izhira ewari wueta b'abi b'eipe? **28** ¿Wua k'area k'ãrẽã sopua b'e? Krĩchaudua nepono meã nũmeta sãwũã wari b'eta. Trajad'a ãã, miã wua k'asud'a ãã. **29** Muã marãã jaraya, rey Salomón kĩrãwãrẽã zho b'asimina

kĩrãwãrẽã zho b'a ěbasia nepono ab'auð'ebema kĩaĩk'abid'a. **30** Chirua id'i meã takerad'ata nunebai tebuð'e babuebadata Daizezeba mawũã zhobi b'ura, ¿marã audre zhobigai ěka, awuaraburu soid'u b'eaita wãẽã duanu ěka? **31** Mawũẽ sopua mawũãrãũdua: ¿K'ãrẽta k'od'aibe, k'ãrẽta dod'aibe, k'ãrẽta jũnaĩpe? **32** Daizezed'ebema k'awua ěã b'era maũ jõmaũ k'area sopua b'ea. Mawũamina marã Zeze ıtrebemabara k'awua b'ua marãbara maũ jõma nesid'a b'eta. **33** Maũba naara jurũdua Daizezeta Nok'od'ebemata, aramaũne izha jara b'uta odua, mobed'eba izhara maũ jõma diaya. **34** Mawũẽ ewari nubema k'area sopuarãũdua, ewari nubemabara sopua nũmaĩrã we b'ua. Ewariza nũmuã bĩ ěã sopua nũmaĩrã.

Zhãrãta k'awua o ěbaid'ebema

(Lucas 6:37-38, 41-42)

7 1 Zhãrãta k'awua orãũdua, Daizezeba marã maũ k'area k'awua o ěbamarẽã. **2** Zhãrãta k'awua od'ara Daizezebara marã maũ zad'e k'awua oya, zhãrã sãwũã obũda zad'e oya. **3** ¿K'ãrẽã bu mebea dabuð'e ne jarra k'ob'utru akũpe bu dabuð'e bakuru pẽũ nũmũrã akũ ěpe? **4** ¿Mawũãrã buara bu mebea mawũãĩne b'ũka: Ne jarra bu dabuð'e k'ob'uta muãã aub'aribirua aid'e b'ũka, bu dabuð'e bakuru pẽũ nũmũnerã? **5** ¿Sewa bibaũta b'arãrũã! Bakuru bu dabuð'e pẽũ nũmũta naara ãĩ b'ũdua, mawũãtrũ bia ũduya bu mebea dabuð'e ne jarra k'ob'uta aub'ariita. (Aramaũ kĩaĩk'a bua k'azhirua ob'uta naara idu b'ũdua, mobed'eba zhãrã k'areba b'eya.)

6 Daizezeitabemata usarãã diarãũdua marãta k'ad'a ěbamarẽã, miã perla marãne nũmũta chĩnarãã diarãũdua biradigad'a ěbamarẽã, marãta drag'akuad'a ěbamarẽã. (Ūrĩ krĩña ěã b'eara aramaũ kĩaĩk'a Daizeze bed'eara jararãũdua marã bĩ ěã od'a ěbamarẽã.)

Daizezea zhiwid'i ne wid'id'aid'ebema

(Lucas 11:9-13; 6:31)

7 Daizezea ne wid'iudua, mawũãrã marãã diaya. Ne wid'i b'eba jurũudua, mawũãrã ũdud'aya. Ne wid'i b'eba trũũdua, mawũãrã jigaita puerta ewaya. **8** Daizezea ne wid'i b'ubara jidaya. Ne wid'i b'uba jurũ b'ubara ũduya. Ne wid'i b'uba trũ b'uaara diaita puerta ewaya. **9** ¿Marãnebemabara zhi warraba

panta wid'ira mong'arata diaita b'uka? **10** ¿O b'edata wid'ira dāmata diaita b'uka? **11** Marã bia ěata b'eba mazhi warrarãã ne biata dia k'awua b'eburũ, marã Zeze ũtre b'ubara audrebai ne biata diaya wid'ibũdaara. **12** Zhãrãba ne jõmaũne marã sãwũã od'aita krĩña b'ed'e marãba ãzhita mawũã oudua. Maũta Daizezeba ũrãg'a Moiséa diad'a, maũta Daizezeba bed'eata jarabibarirãba b'ud'apead'a.

Puerta pẽusud'ebema

(Lucas 13:24)

13 Ed'a wãũdua puerta pẽusud'e, puerta jed'ead'e ed'a wãita ota kũrũgusabara aduad'e ede b'ua, bio maũne ed'a wã nũmũã. **14** Mawũãmina puerta pẽusud'e ed'a wãita ota pẽusuabara Daizeze ũme b'ai jõ ěãma ede b'ua, maũta bio ěãba ũdu b'ea.

K'ãrẽ ob'ed'eba ũduk'awad'aya

(Lucas 6:43-44)

15 Kĩrãkuita b'eaudua sewata Daizezeba bed'eata jarabibarid'e b'e k'area, marãma zed'aya oveja zhãrã zuburia od'ak'a kĩrãk'a, mawũãmina sod'era usa pãne kĩrãk'a zhãrã warrea ěãta b'ea. **16** Marãbara ãzha k'ãrẽ ob'ed'eba ũduk'awad'aya. Uvara urũba zaud'ata b'ud'ak'a, miã igora b'ud'ak'a jũẽchichiba zaud'ata. **17** Aramaũ kĩrãk'a bakuru biabara zau b'ua zhi tara biata. Mawũãmina bakuru bia ěãbara zau b'ua zhi tara bia ěãta. **18** Bakuru biabara zau ěã zhi tara bia ěãta, miã bakuru bia ěãbara zau ěã zhi tara biata. **19** Bakurura zhi ta biata zaud'a ěãrã jõma tud'ape buebada tebũd'e. **20** Sewata Daizezeba bed'eata jarabibarid'e b'eta aramaũ kĩrãk'a marãbara ãzha k'ãrẽ ob'ed'eba ũduk'awad'aya.

Bia ěã omiãta b'era ũduk'a aid'ebema

(Lucas 13:25-27)

21 Mũta Nok'ó ab'era jõmarã ed'a wãna ěã ũtre Daizezeta Nok'o maẽrã, awuaraburũ ed'a wãnaña mũ Zeze ũtre b'uba krĩñata ob'eta. **22** Daizezeba k'awua oi ewadera bioba mũãã mawũãnaña: Nok'ó, ¿daibara bed'eata b'ua jarabiburũta jarasid'a ěka, bũ trũneba daibara jaira ãĩ jũrekuasid'a ěka, bũ trũneba daibara bio osid'a ěka ũdud'ak'ata? **23** Mawũãnaĩ

mũãrã mawũãña: Mũã marã ũduk'a. ¡Mũ maẽbara ãi wãũdua, marã bia ãi omiãta b'ea!

De ũmenebema

(Lucas 6:46-49)

24 Bariduba mũ bed'eata ũrĩpe arib'aera, ũmakĩrã bia krĩcha b'ad'a kĩrãk'a b'ũa, izhi dera pãrãsia peña ũrũ. **25** Maũne zesia kueta, zesia dota, pũãdrusia nanguta, aramaũne maũ dema jiradrusid'a. Mawũãmina k'ora wã ěbasia pãrã nũmũ baera peña ũrũ. **26** Mawũãmina bariduba mũ bed'eata ũrĩpe arib'ae ěburũ, ũmakĩrã bia krĩcha b'ad'a ěkĩrãk'a b'ũa, izhi dera pãrãsia ibud'e. **27** Maũne zesia kueta, zesia dota, pũãdrusia nanguta, aramaũne maũ dema jiradrusid'a. Mawũe k'ora wãsia, aramaũne jipad'e teguezoasia.

28 Jesũsba maũ bed'eata ma jaraburud'era zhãrãbara bia akũdruasid'a bia miã ũrãg'a b'ud'eba. **29** Aramaũne ãzhira ũrãg'a nũmasia miã ũrãg'aita zarea b'ũa, mawũe miã ũrãg'a ěbasia ũrãg'a Moiséde jarabada kĩrãk'ara.

Jesũsba b'ebid'a aid'aba k'aya b'uta

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

8 **1** Jesũs k'atumaneba zeburud'era zhãrã bio k'aid'u zesid'a. **2** Maũne aid'aba k'aya b'ũa orrape izhi kĩrãbita sãk'ok'od'e k'ob'epe mawũãsia: Nok'ó, bũa krĩnaburũ mũrã nene ãi b'ebirua.

3 Mawũãi Jesũsbara juwuaba tũb'ari mawũãsia: Mũãrã krĩña b'ũa, mawũe bũra nene ãi b'id'a!

Audre ěãne izhi aid'ara nebasia.

4 Mobeburũ Jesũsbara mawũãsia: Bũ k'ãwũã b'eburũta miõã jararãrũã, awuaraburũ wãpe sacerdotea ũdubirua, mobe bũzhi b'ed'abari nendũwurũta babued'amarẽã diadua, Moiséba jarad'a kĩrãk'a odua bũ b'eburũta ãzha k'awuad'amarẽã.

Jesũsba b'ebid'a nezok'ata soldaorã nok'od'eta

(Lucas 7:1-10)

5 Capernaúm pũwurud'e Jesũs ed'a wãburud'era, soldaorã nok'o Romanebemaba orraburũta zuburia bed'ea, **6** mawũãsia: Nok'ó, mũ nezok'ata ded'a tab'ũa, k'akua pira ãi k'aya tab'ũa, zuburia tab'ũa.

7 Mawũãĩ Jesúsbara mawũãsia: Mobera mũ wãpe b'ebiya.

8 Mawũãĩ soldaorã nok'obara panaũ mawũãsia: Nok'ó, mũrã biata b'ũ eã bũ mũ ded'a deid'u zeira. Mawũẽ b'ei bed'eata jaradua, mawũãrã mũ nezok'ara b'eya. 9 Aramaũ kĩrãk'a mũãrã arib'ae b'ua nok'oba jarabũrũta. Mũãbid'a soldaorãta jũre b'ua mũã jarabũrud'e b'eta. Mũã iab'aua: Wãrũã, abũrud'era wãbaria. Iab'aua: Zerua, abũrud'era zebaria. Mũ nezok'aa: Naũta odua, abũrud'era obaria.

10 Jesúsba maũta ũrĩbũrud'era sobiape izhi k'aid'u erjiranũã mawũãsia: Mũã wãrĩnu marãã jaraya, mũãrã miã Israel b'ed'ebema ũdu eã k'ãwũã soid'u k'ob'ũra. 11 Mũã marãã jaraya, Daizezeba k'awua obũrũ ewadera bio zed'aya ũmadau ũtu zebariareba, ũmadau b'aebariareba. Maũrãta jewed'a nek'od'aya Abraham bawara, Isaac bawara, Jacobo bawara ũtre Daizezeta Nok'o maẽ. 12 Mawũãmina Israel Daizezeta Nok'od'ebemane b'eaide b'ebara ijãna eãba jũrekuaya ãĩ pãrĩguade tebũde, mama jẽgad'aya kid'a k'õsesea.

13 Mobebrũ Jesúsbara soldaorã nok'oa mawũãsia: Wãrũã, bũra soid'u k'ob'ũba arib'ae nũmaẽdaya.

Aramaũne izhi nezok'ara b'esia aramaũ ũmadaud'e.

Jesúsba b'ebid'a Pedro pak'õrẽta

(Marcos 1:29-34; Lucas 4:38-41)

14 Jesús Pedro ded'a wãbũrud'era ũdusia Pedro pak'õrẽ kud'ad'e tab'ũta kũwamiãba. 15 Mawũẽ juwuata tũb'aribũrud'era kũwamiãbara kenab'arisia. Mawũẽ izhira piradrũpe ne jigasia.

Jesúsba b'ebikuad'a k'ayarãta bio

(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

16 Keubũrud'era Jesúsma bio wesid'a jai ab'eta. Mawũẽ bed'eama ab'auãba jaira ãĩ jũrekuasia, jũma b'ebikuasia k'ayarãsid'a. 17 Aramaũne arimaẽ berab'arisia Daizezeba bed'eata jarabibariba Isaíaba mawũãnata: Izha b'ebisia dazhirã k'aya b'ead'ara, izha b'ebisia dazhirã pua b'ead'ara.

Jesús pẽwã krĩña panana

(Lucas 9:57-62)

18 Jesúsbara ũdusia izhira zhãrã bioba bũredrũbũdata, mawũẽ jarasia kĩrãrãã chãnamarẽã. 19 Maũne ũrãg'a Moiséde

jarabarita zepe mawũãsia: Miã Ũrãg'abari, muã bura pẽwãña bu wãburuma.

20 Mawũãĩ Jesúsbara mawũãsia: Usa pã de bara b'ua, ibanasi'da de bara b'ua, mawũamina mu Beubari Bape b'ura ne eã sãma k'ãĩ b'aira.

21 Awuruba izhi pẽwã b'ed'ebemaba mawũãsia: Nok'ó, murã naara idu wãbirua mu zeze joud'e.

22 Mawũãĩ Jesúsbara mawũãsia: Mu k'aid'u b'adua. Aduaita beuya b'ea idu joubigarua azhirãta beubudara.

Jesúsba taubid'a nanguta do bomatuta

(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

23 Jesús jãbad'e b'ariburud'era izha jurukwad'ara k'aid'u jũdrusid'a.

24 Maũne do jed'ea õb'ud'e nanguta k'ãbãẽẽ busad'ewaba do bomatuba nabiru busad'ewasia jãbara. Maũena k'ãisia Jesúra.

25 Mawũẽ izha jurukwad'ara zed'ape urũma mawũãsid'a: Nok'ó, दौरa k'arebarua, dazhirã tabod'oa.

26 Mawũãnaĩ izhara mawũãsia: ¿K'ãrẽẽ pera k'ob'e? Marã soid'u k'ob'aita wãẽẽ b'ea.

Mobe piradrũpe kãasia nanguta, do bomatuta, mawũẽ jipa taukua nũmaẽdasia. **27** Mawũẽ bia akudrua mawũãsid'a: ¿Naũ k'aipe k'ãwũã nanguba do bomatuba izhi bed'eata arib'aebudara?

Kírãnema panana Gadara bid'arãta

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

28 Jesús kírãrẽ jũeburũta Gadara bid'arã druaid'u jũeburud'era, izhima zesid'a ùme kírãnema panũta, beuwãrã wuag'aita peña zob'eata nũme maẽba zesid'a, k'ãbãẽẽ menajachata panũba miõta berab'ari b'e ebasia maũ od'era.

29 Mawũẽ nemi jĩgua mawũãsid'a: ¿Dai bawara bura k'ãrẽta sãwũã b'u Jesús Daizeze Warra? ¿Naĩnu zeburũka dai zuburia oita ewari nawed'a?

30 Maũne azhhi maẽba wawara bio nek'o duanasia chĩnata. **31** Mawũẽ jai zuburia bed'eabudata mawũãsid'a: Daita ãĩ jũrekuara दौरa idu ed'a wãbigarua chĩna jari duanune.

32 Mawũãnaĩ Jesúsbara mawũãsia: Wãũdua.

(Mateo 8:26)

Aramaūta āzhira maūrānebara ēzoape ed'a wāsīd'a chīna mawūā duanune. Mawūē chīna duanurā jōma doīd'u peñane buruguzoape bekuasia doed'a.

33 Mawūē chīna akū b'era wāēbasīd'a, aramaūne p̄w̄w̄n̄ed'a zebudad'era maūta jōma neburu jarasīd'a kīrānema pan̄ s̄awūā berab'arībudata. **34** Mawūē

pɔwɔrɔd'ebema jōma Jesúsma zebɔdad'e ũdud'ai, zuburia bed'easid'a wāmarēã āzhi druad'ebara.

Jesúsba b'ebid'a k'akua pira ēã k'aya b'ɔta

(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

9 1 Mawũanaĩ Jesús jābad'e b'aripe kīrārā chāpe zesia Capernaúm izhi pɔwɔrɔd'a. **2** Maũne k'akua pira ēã k'aya b'ɔta izhima wesid'a jirab'ad'e. Āzhi soid'u k'ob'eta Jesúsba ũdui k'akua pira ēã k'aya b'ɔta mawũasia: Wāniguarua, bura k'azhiruata biod'ebara muārã bed'ea ne ēã b'id'apua.

3 Maũnerã ũrāg'a Moisés'e jarabadabara ũkɔrɔba āzhi bitabaiba mawũasid'a: Naũ mawũārã Daizezema mitia bed'eaburua. **4** Jesúsbara āzhi krīchara k'awuape mawũasia: ¿K'ārēã bī ēã krīcha k'ob'e marã sod'era? **5** ¿K'ārēta audre borekea jaraid'e b'ɔ: K'azhiruata biod'ebara bed'ea ne ēã b'id'apua aita, o piradrɔpe nimibarua aita? **6** K'awuaudua, mɔ Beubari Bape b'ɔbara naũ druad'era zareata erub'ɔta k'azhiruata biod'ebara zhārã bed'ea ne ēã b'ɔta. Mawũape k'akua pira ēã k'aya b'ɔta mawũasia: Piradrɔrua, buzhi jirab'a jiraedarua, mobe ded'aa wārũã.

7 Mawũai izhira piradrɔpe ded'aa wāsia.

8 Zhārāba maũta ũdubɔdad'era bia akɔdrua Daizeze ibia jarasid'a maũ zareata diasi baera beubari b'ea.

Jesúsba jurɔd'a Mateo

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

9 Jesús mamaũba wāburɔd'era ũdusia Mateo abadata, impuesto wid'i jewed'a b'ɔta rey Romanebemaĩta impuesto diabada maẽ b'asia, maũne mawũasia: Mɔ k'aid'u b'adua.

Mawũai izhira piradrɔpe k'aid'u b'esia.

10 Mateo ded'a Jesús jewed'a nek'oburɔd'era, impuesto wid'ibadata bio dewaurã k'azhirua omiārã bawara zed'apead'ata, Jesús bawara āba nek'o jewed'asid'a izha jurɔkuad'a bawara. **11** Maũta fariseorāba ũdubɔdad'era izha jurɔkuad'aa mawũasid'a: ¿Marāne Miã ũrāg'abarira k'ārēã k'āwũã nek'o b'ɔta impuesto wid'ibada bawara, dewaurã k'azhirua omiārã bawara?

12 Maũta ũrɔpe Jesúsbara mawũasia: Bika b'ebara nesid'a duanu ēã zhārã b'ebi b'ɔta, awuaraburɔ nesid'a b'ea

k'ayarābũru. **13** Mawũẽ wãũdua, mobe sãwũata k'awaudua Daizezeba mawũānata: Mũārã krĩña b'ua zhārã sozuburia b'eaita mũita nendũwũrũta babue b'eai k'āñabara. Daizezeba mawũānaneba mũārã jurũd'e ze ēbasia āzhikusa biata b'eta, awuarabũru ēdrũbigaita jurũd'e zesia k'azhirua omiārāta, k'azhiruara āmape Daizezeta pẽwānamarẽã.

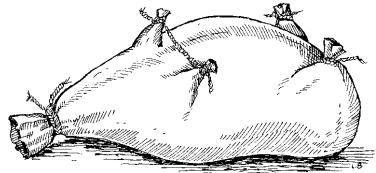
Wid'id'apead'a nek'o ãã zhiwid'i b'ed'ebemata

(*Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39*)

14 Juanba jurũkuad'ata Jesũsma zed'ape mawũāsida: ¿Daita dewara fariseorāta दौरã k'ārēneba baridua nek'o ãã zhiwid'i b'ed'e, b'ua jurũkuad'ara nek'o ãã zhiwid'i duanu ēpe?

15 Mawũānã Jesũsbara mawũāsia: ¿Zhārã juwua jida mũmũne k'ob'era sopuad'aid'e b'ũka zhũmakĩrāta wad'i k'ob'ũd'era āzhi bawara? Mawũāmina ewarita zeya zhũmakĩrã āzhi maēbara eded'aita, maũnebũru nek'o ãã zhiwid'i b'eaya. (Aramaũ kĩrāk'a mũta edebũdad'ebũru mũã jurũkuad'ara nek'o ãã zhiwid'i b'eaya.)

16 Miõba wuata zhiwid'ibara remenda ãã wua soreta. Mawũã ora wua zhiwid'ira bagubũrũba wuaabũru k'õãbiya. **17** Miã vino zhiwid'i oma tũd'a ãã ne e omata zhi sorerānerã. Mawũã ora ne e sorera k'õg'ozoabũrũba vino wea wãña, aramaũne ne e sorera ārĩkuaya. Mawũāmina vino zhiwid'i oma tũ panũã ne e omata zhiwid'irānerã, mawũātrũ ab'arika bia mũmaña. (Maũbara Jesũsbara jara krĩñasia izhi ũrãg'ara zõrãrãwed'abema krĩcha ũme āba jara ããta ārĩ ēbaita.)

(*Mateo 9:17*)

Jairo k'aud'ebema

(*Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56*)

18 Jesũsba maũta jara mũmũne zesia judío zhi zromata, mobe izhi kĩrābita sãk'ok'od'e k'ob'epe mawũāsia: Mũ k'aura beudog'oa. Mawũāmina wãda, mobe bũ juwuata izhi ũrũ b'ũdua, mawũārã b'aya.

19 Mawũã Jesũs piradrũpe k'aid'u wāsia izha jurũkuad'a bawara. **20** Maũne wũērã ab'a waba k'aya b'ũta doce año bata b'asia, maũbara ābũdeba orrape tõb'arisia Jesũs wua ita.

21 Mañnerã izhikusa mawũasia: Bari izhi wuata tōb'ariburuba mūrã b'eya.

22 Mañne Jesúsbara p̄r̄uwa akupe mawũasia: Wũerã bura wāniguarua, bura soid'u k'ob'uba ēdruburu.

Mañ wũerã b'esia aramaũta.

23 Judío zhi zroma ded'a Jesús ed'a wāburud'era ūdusia beuwārã joubudad'e flauta zabadata aub'ari jēgabada bawara.

24 Mañnerã mawũasia: Āĩ wāũdua, wũerã zakera beu ēã, awuaraburu k'āĩ b'ua.

Mawũĩ sewak'au b'ua asid'a. **25** Mawũamina zhārã āĩ wābigape ed'a wāpe wũerã zakera juwuad'e jidaburuba beud'ata piradrusia.

26 Maũta trūpoasia mañ drua jōma.

Daub'errea pan̄ta ūme ne ūdubid'a

27 Mamaũba Jesús wāburud'era, ūme daub'errea pan̄ta k'aid'u taid'aba nemi j̄igua mawũasid'a: Daira sozuburiarua bura rey David'eba uruta b'uba.

28 Deid'u j̄īb̄urud'era daub'errea pan̄rã izhima zesid'a, mawũ Jesúsbara mawũasia: ¿Marã daub'errea pan̄ta muã ne ūdubigaira marābara ijānaĩka?

Mawũĩ āzhara mawũasid'a: Āājã Nok'ó.

29 Mobeburu āzhira dabu tōb'ari mawũasia: Mazhi soid'u k'opan̄ba arib'ae n̄maēdaya.

30 Aramañne āzhira ne ūdu panesia. Jesúsbara zarea jaraburuta mawũasia: K'āũta miōã k'awuabirāũdua.

31 Mawũamina āzhi wābudad'era Jesúsba mawũã od'ata neburusid'a mañ drua jōma.

Bed'ea b'e ēãta bed'ead'a

32 Daub'errea pananata wābuda daucha Jesúsma wesid'a jaiba bed'ea b'e ēã b'uta. **33** Jesúsba jaita āĩ j̄uretaburud'era bed'ea b'e ēã b'ad'ara bed'easia. Mawũ zhārābara bia akudrua mawũasid'a: K'awũārã ūdud'ak'a Israeld'era.

34 Waya fariseorābara mawũasid'a: Jai nok'o zaread'eba āĩ j̄rekua b'ua jaira.

Daizezed'ebema ijānaĩrã bioa

35 Jesús p̄r̄ruasia p̄r̄wuru zroma jōma, p̄r̄wuru zake jōma. Miã ūrāg'asia de zhi j̄rebadata n̄me maē, bed'ea biata

jarak'asia Daizezeta Nok'od'ebemata, mañnerã jõma b'ebisia ne bariduba k'aya b'eta, ne bariduba pua b'eta p̄w̄w̄r̄za.

36 K'abanata ũdub̄r̄ud'era sozuburiasia, Daizezed'ebema k'aiba jarak'ai ne ãã dob'a b'eba ovejarã zhi ak̄ubari ne

ẽkĩrãk'a. **37** Mawũẽ izha j̄r̄r̄kuad'aa mawũãsia: Wãrãnebai m̄ũ ũrãg'a ijãnaĩrã bioa, mawũãmina miã ũrãg'ad'aira bio ãã.

38 Maũba wid'iudua Daizeze zhãrã Zhibaria, miã ũrãg'abadata zok'amarẽã izhid'ebema ijãita b'ema.

Doceta j̄r̄r̄kuad'a zok'akuaita

(*Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16*)

10 1 Mobeb̄r̄ũ Jesúsbara izha j̄r̄r̄kuad'a doceta tr̄ũpe zareata ded'ekasia jaita ãĩ j̄r̄r̄kuad'amarẽã, b'ebid'amarẽã ne bariduba k'aya b'eta, ne bariduba pua b'eta.

2 Doce zok'akuad'a tr̄ũrã naũrãã: Simón, Pedro abadata, Andrés zhi mebeata, Jacobo Zebedeo warrata, Juan zhi mebeata. **3** Felipeta, Bartolomé, Tomás, Mateo impuesto wid'i b'ad'ata, Jacobo Alfeo warrata, Lebeo ijaramiã tr̄ũta Tadeota. **4** Simón Canaán bid'ata, Juda Iscariote Jesús chupea jidabid'ata.

Zok'akuad'a doceta

(*Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6*)

5 Jesúsbara doce maũrãta zok'ab̄r̄ũta mawũãsia: Judíorã ããta b'ema wãrãũdua, Samaria drud'ebema p̄w̄w̄r̄ud'era ed'a wãrãũdua. **6** Awuarab̄r̄ũ wãũdua oveja adua b'e kĩrãk'a b'ema Israel b'ema. **7** Jarak'a wãb̄udata mawũãũdua: Daizezeta Nok'od'ebema k'aita basia. **8** K'aya b'era b'ebiuada, aid'aba k'aya b'era nene ãã b'ebiuada, beud'apead'ara piradr̄biuada, jaira ãĩ j̄r̄r̄kuauada. Maũ zareara marãbara bari jidasid'a, mawũẽ bari maũ k'aud'a b'eaudua. **9** Ederãũdua orota, miã platata. **10** Miã od'era tategora ederãũdua, miã wua trok'a jũĩta, miã sandalia trok'a jũĩta, miã barrata ederãũdua. Traja b'ũra zhiko diad'aid'e b'ũa. **11** P̄w̄w̄r̄ũ zromane o p̄w̄w̄r̄ũ zaked'e marã ed'a wãb̄uda maẽ mazhi bia edai b'ũta j̄r̄r̄ũdua, mobe mama k'ãĩũdua mamaũba wãnañeẽna. **12** Mama deid'u wãb̄udad'era mawũãũdua: Daizezed'eba marã adu-a b'eaya. **13** Mama ded'a b'eta mawũã b'eaide b'eb̄r̄ũ, marãba adu-a b'aid'ebema

jarabudara āzhima wāña. Mawũāmina mawũā b'ead'e duanu ēburu, mañ adu-a b'aid'ebema mazhima zeya. **14** Iab'aūba marāta bia eda ēburu, miā marā bed'eata ūrī ēburu, mañ ded'aubara o mañ p̄w̄w̄rud'ebara āi wāūdua, egoro jarra marā jērūnebema niāweudua. Aramañne k'awuabid'aya āzhira Daizezebara pua k'awua oita. **15** Muā wārīnu marāñ jaraya, Daizezeba k'awua oburu ewadera Sodoma p̄w̄w̄rud'e, Gomorra p̄w̄w̄rud'e b'ead'ara yarebai zuburia b'eabiya mañ p̄w̄w̄rud'e b'e k'āñabara.

Jesús k'area zuburia od'aid'ebema

(Marcos 13:9-13; Lucas 21:12-19)

16 Muā marā zok'aburūa ovejarāta zok'aburū kīrāk'a usa pāta b'ed'e ed'a. Mawũē krīcha bara b'eaudua dāma kīrāk'a, adu-a b'eaudua pusirā kīrāk'a. **17** Aramañne kīrākuita b'eaudua zhārā k'area, marā chāb'arid'aya nok'orā wag'aurāā, de zhi j̄arebadata n̄me maē marā ud'aya. **18** Nok'orā kīrābita, reyrā kīrābita marā eded'aya m̄ k'area, aramañne marābara m̄nebemata mañrāñ jarad'aya, judīorā ēāta b'ebid'a jarad'aya. **19** Mawũāmina marāta nok'orāñ chāb'aribudad'era sopuarāūdua sāvūā bed'ead'ai k'areara, mañnerā Daizezeba marāñ diaya sāvūā bed'ead'aita. **20** Aramañnerā marāta bed'ea ēā, awuaraburū Jawurebia marā Zezed'eta bed'eya marāneba. **21** Mebeabara bead'amarēā chāb'ariya zhi mebeata, zezebara zhi warrata, warrarā bī ēād'aya ari āzhi zhibarirā bawara, aramañne beakuabid'aya. **22** Jōmañba marā jurad'aya m̄ k'area, mawũāmina m̄ta p̄w̄w̄ā zuburiata jōñīnu n̄m̄rā ēdr̄uya. **23** P̄w̄w̄rū ab'aud'e marā p̄w̄w̄ā jirpanebudad'era merū wāūdua awurū p̄w̄w̄rud'a. Muā wārīnu marāñ jaraya, Daizezed'ebema jara b'eta marābara ma p̄rr̄uad'a ēā Israeld'e p̄w̄w̄rū tab'e jōmarā m̄ta zeī nawed'ara m̄ Beubari Bape b'ad'ata.

24 Ne k'awa b'ura audre b'ū ēā izhi ne jaradia n̄m̄ k'āñabara, miā nezok'ara audre b'ū ēā izhi nok'o k'āñabara. **25** Biga ne k'awa b'uta n̄m̄burū izhi ne jaradia b'ū kīrāk'a, biga nezok'ata n̄m̄burū izhi nok'o kīrāk'a. Aramañ kīrāk'a m̄ zhidekuta Beelzebú apanuburū, jaudre jarad'aya marā m̄ ded'abema!

K'aita wawiaita barape

(Lucas 12:2-9)

26 Zhārāta wawiarāūdua, k'ārē chūwēā nūmūta k'awuad'a ēā nūmaīrā ne ēā, miā k'ārē merā b'ūta k'awuad'a ēā nūmaīrā ne ēā. **27** Mūā mazhi dob'aua jaraburura jōmaūā jaraudua, mūā kūwuru k'awa jaraburura jīgua jaraudua de ūrūba.

28 Wawiarāūdua k'akua bea b'eta, maūrābara jawurera bea b'ed'a ēā. Awuaraburu Daizezeta wawiaudua, izhara jawureta k'akuata zuburiabi b'eya tebūd'e. **29** ¿Nendobada ēka ibana zake ūmeta plata pichi ab'aubari? Maūta miā ab'abid'a egorod'e beu b'ae ēā marā Zezeba idaribi ēārā. **30** Marāēnabema mazhi bud'asid'a jōma juacha nūmuk'ārīā. **31** Mawūē perarāūdua, Daizezema marā audre vale b'ea ibana zaketa bio k'āñabara.

32 Bariduba zhārā kīrābita mū pēwā b'ua ara, mūābid'a mū pēwā b'ua aya mū Zeze ūtre b'ū kīrābita. **33** Bariduba zhārā kīrābita mū pēwā b'ū ēā ara, mūābid'a mū pēwā b'ū ēā aya mū Zeze ūtre b'ū kīrābita.

Jesúsd'ebema jurad'aya

(Lucas 12:49-53; 14:26-27)

34 Krīcharāūdua mūrā zesita druad'e zhārā adu-a b'eabiita, mūrā zesi ēā zhārā adu-a b'eabiita, awuaraburu mū k'area zhōnaña. **35** Mū zeburubara mūnebemata jurad'aya, zhārābara juraya zhi zezeta, k'aubara juraya zhi papata, āīgubara juraya zhi pak'ōrēta. **36** Mawūē āzhi juraira zhārānerā āzhi ded'abema baya. **37** Iab'auba zhi zezeta zhi papata mū audre kuāg'aburu mūrēta b'aid'e b'ū ēā, iab'auba zhi warrata zhi k'auta mū audre kuāg'aburu mūrēta b'aid'e b'ū ēā. **38** Iab'auba bebud'e basiid'u mūta pēwā ēburu mūrēta b'aid'e b'ū ēā. **39** Mū k'area beu ēārā aduaya, mawūāmina mū k'area beuburura ēdrūya.

Daizezeta k'ārē diaid'ebema

(Marcos 9:41)

40 Iab'auba marāta bia edaburura mūta bia edaburua, mūta bia edaburura bia edaburua mū zok'ad'ata. **41** Iab'auba bia edaburuta Daizezeta bed'eata jarabibarita b'ū baera bia edara, Daizezebara maūā ne biata diaya izha bed'eata jarabibaria diai

kīrāk'a. Iab'auba bia edaburuta Daizezed'eta biata b'u baera bia edara, Daizezebara maũ ne biata diaya izhid'eta biata b'ua diai kīrāk'a. **42** Bariduba maũrānebema ab'a zhi zroma ěã arigu baniã kūrāsãta dobira, muta pēwã b'u baera mawũã dobira, muã wārīnu marãã jaraya, Daizezebara maũbarira k'ārē diaya.

Juan Buruk'oemiãba zok'akuad'a

(Lucas 7:18-35)

11 1 Izha jurukwad'ata doce b'ea Jesúsbara maũta ma jarape mamaũbara wãsia pũwũza miã ũrãg'ad'e.

2 Mawũe cárceld'e b'uba Juanbara ũrĩaia zhãrã Ēdrũbiba k'ārē ob'uta, mawũe ũme zok'asia izha jurukwad'ata. **3** Wid'i mawũānamarẽã: ¿Buka zhãrã Ēdrũbiita zeita b'ad'ara, o daibara wad'i awũrũta jũānã?

4 Mawũānã Jesúsbara panaũ mawũãsia: Wãũdua, mobe Juanũ k'awuabiudua mazha ũrĩbũdata mazha ũdubũdata.

5 Daũberrea b'era ne ũdu tupud'ea audua, wã b'e ěã b'era wã tupud'ea, aid'aba k'aya b'era nene ěã tupud'ea, ne ũrĩ ěã b'era ne ũrĩ tupud'ea, beud'apead'ara piradrũ tupud'ea, zuburia b'ea jara bara b'ua ědrũd'aid'ebemata bed'ea biata. **6** Sobia b'aya mũnebemata ĩjã ěã mũmũ ěãrã.

7 Juanba zok'akuad'ata wãbũdad'era Jesúsbara Juan jarabũrũta zhãrã k'ob'ea mawũãsia: ¿Drua drudrua tab'uid'ura marãbara k'ārẽta akũd'e jũẽsid'a? ¿Bariduta b'uta akũd'e jũẽsid'ak'a? **8** ¿O k'ārẽta akũd'e jũẽsid'a? ¿Ūmakĩrã wua biaba zho b'uta akũd'e jũẽsid'ak'a? Wua biaba zho b'era reyrã ded'abũrũ b'ea. **9** ¿K'ārẽta akũd'e jũẽsid'a? ¿Daizezeba bed'eata jarabibarita akũd'e jũẽsid'ak'a? Izhia, muã marãã jaraya, k'ãũ Daizezeba bed'eata jarabibarita audre zhi zroma. **10** K'ãñẽnabemata zhi b'ũmata mawũã b'ua:

Mũ bed'eata jarabarita muã bũ na zok'aya, bia ěãrã
ãmabũdaba maũbara bũ zeĩ ota araa obũrũkaya bũ
na. (Malaquías 3:1)

11 Muã wārīnu marãã jaraya, wũẽrãba tobũdara awũrũrã audre zhi zroma ěã Juan Buruk'oemiã k'ãñãbara. Mawũãmina Daizezeta Nok'od'ebemata zhi zroma ěãta b'ũra zhi zroma izhi k'ãñãbara.

12 Juan Buruk'oemiã miã ùrãg'a b'ed'a ewadeba id'ibasiid'u Daizezeta Nok'od'ebemata zuburia ob'ea, aramaüne maũ k'area zhõ b'ebara jõbiita nũmeã. **13** Daizezeba bed'eata jarabibarirãbara, Moisébara jarasid'a Daizezeta Nok'od'ebemata, maũta tab'ua Juanba jarad'a bitabai. **14** Maũrãba jarad'apead'ata marãba ijãnarã k'ãũ Juan basia Elía zeita b'ad'ara. **15** Ne ùrĩ b'ubara maũta kĩrãkuita ùrĩdua. **16** Zhãrã id'i ewadebema ¿muã k'ãrẽ ùme ab'arika jaraipe? Warrarã pũwũrud'e jẽmene jewed'abada kĩrãk'a b'ea, ãzhi k'opaeroa nemi jĩgua, **17** mawũãbada: Daiba chiruta zabudad'era marã bairad'a ěbasia, dai miã sopua trũãbudad'era marã jẽgad'a ěbasia. **18** Aramaũ kĩrãk'a b'eta Juan zed'ara nek'o ěã vino do ěã b'u baera jaita erub'ua ab'ea. **19** Waya mu Beubari Bape b'ũta zed'ara nek'o vino do b'u baera ùmakĩrã naũ nek'omiã vino domiã ab'ea. Rey Romanebemaĩta plata wid'ibada bawara, dewaraurã k'azhirua omiãrã bawara zhibiata b'ua ab'ea. Mawũãmina Daizeze krĩchara bigata k'awua nũmeã izhid'ebema ijã b'eta bia nũmeba.

Pũwũru tab'e maẽ ijãna ěbad'apead'a

(Lucas 10:13-16)

20 Jesúsbara kããkuasia pũwũru zroma tab'e maẽ b'eta, maũza ùdud'ak'ata bio okuasimina k'azhiruara ãmape Daizezeta pẽwãna ěãba mawũãsia: **21** ¡Daizezebara pua k'awua oya Corazĩn pũwũrud'e b'era! ¡Pua k'awua oya Betsaida pũwũrud'e b'era! Tiro pũwũrud'e, Sidón pũwũrud'e ùdud'ak'ata oburũta muã marã maẽ od'ata osiburũ, dããrãburũta sopuaba wua paima jũ jewed'ad'ape, sopuaba burud'e itarra pod'ape, k'azhiruara ãmape Daizezeta pẽwãk'ausid'a. **22** Mawũẽ muã marãã jaraya, Daizezeba k'awua oburũ ewadera Tiro pũwũrud'e, Sidón pũwũrud'e b'ead'ara yarebai zuburia b'eabiya marã k'ãñabara. **23** Capernaúm pũwũrud'e b'era ùtaa wãĩta krĩcha b'ed'e Daizezebara pepekuaya beud'apead'ata zuburia b'eabiima. Sodoma pũwũrud'e ùdud'ak'ata osiburũ muã marã maẽ od'ata osiburũ id'i basiid'u b'eak'ausia. **24** Mawũẽ muã marãã jaraya, Daizezeba k'awua oburũ ewadera Sodoma pũwũrud'e b'ead'ara yarebai zuburia b'eabiya marã k'ãñabara.

Muma zeudua muã ěnaũbigaya*(Lucas 10:21-22)*

25 Maũ ewadera Jesúsbara mawũasia: Zeze, muã bura ibia jaraya, bura ũtrebema Nok'oa, drua Nok'oa, bu mawũã Nok'od'ebema bura k'awuabi ěbasia āzhikusa krīcha banata b'eara, awuaraburu k'awuabisia krīcha bana ěāta b'ea.

26 Zeze, buma mawũã biga basia.

27 Izhid'ebemata jōma muãã k'awuabisia mu Zezebara. Miōba k'awua ěã mu zhi Warrad'ebema, mu Zezeburu k'awua b'ua, miōba k'awua ěã mu Zezed'ebema, mu zhi Warraburu k'awua b'ua, mawũẽ mu zhi Warraba k'awuabi krīnaburuara k'awuabiya. **28** Muma zeudua k'arẽ k'aud'a b'eba mapoea b'era, mawũārã muã ěnaũbigaya. **29** Idu muãã zhi edebibudata mnebemata k'awaudua, murã sod'era adu-a ibiad'e b'ua, mawũārã ěnaũnaña. **30** Muã jara b'ura borekea, ob'eya muã jara b'ura.

Trigota zhi kũmune ěnapad'a*(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)*

12 **1** Jari ewadera trigota u tab'u maẽ Jesús berab'arisia ěnaũbada ewade. Maũne izha jurũkuad'ara jarrasid'a, mawũẽ trigota zhi kũmune ěpe zhi taata k'osid'a. **2** Maũta fariseorãba ũdud'ai mawũãsid'a: Bua jurũkuad'abara obũda ěnaũbada ewade oid'e b'u ěāta.

3 Mawũānaĩ Jesúsbara mawũasia: ¿Marãbara led'ak'a kīrāk'a duanu ěka rey Davidba od'ara izhi ũme duanu bawara jarrasid'ad'e? **4** Daizeze ded'a ed'a wãpe k'osia pan Daizezeita b'ubadata, maũ k'oid'e b'a ěbasia miã izha miã izhi bawara b'eba, awuaraburu k'oid'e b'asia sacerdoterãburu. **5** ¿O marãbara led'a ěã duanuka Daizezeba ũrãg'a Moiséa diad'ad'e jara b'ura? Mama jara b'u kīrāk'ara ěnaũbada ewade Daizeze ded'a sacerdoterãba ne arib'ae duanurã Daizezema bed'ea ne ěã. **6** Mawũẽ muã marãã jaraya, Daizeze de k'ãñabara murã audre zhi zromata nama b'ua. **7** Sãwũāta k'awuad'ara Daizezebara mawũasia: Muārã krīña b'ua zhãrã sozuburia b'eaita, muĩta nendũwũrũta babue b'ei k'ãñabara. Maũta sãwũāta k'awua b'eburu jid'a ěbak'ausia muã jurũkuad'a bed'ea barabũda ěāta. **8** Maũěnabema mu Beubari Bape b'ura ewari ěnaũbada Nok'oa.

Ũmakirã juwua bagu b'ad'a

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

9 Jesús mamaũbara wãburuta wãsia de zhi jurebadaid'u.

10 Mama iab'a b'asia juwua ab'a bagu b'uta.

Maũnerã Jesús jid'ai k'area wid'i mawũãsid'a: ¿Zhãrã b'ebisia b'uka ãnaũbada ewadera?

11 Mawũãnaĩ Jesúsbara mawũãsia: ¿Marãnebemaba oveja erub'uta ãnaũbada ewade uriad'e ed'a b'aera jiraeda ãbaika?

12 ¿Maũne zhãrã audre vale b'ũ ãka oveja k'ãñabara? Mawũẽ biara oid'e b'ua ãnaũbada ewadera.

13 Mawũãpe juwua bagu b'ua mawũãsia: Buzhi juwua jirab'aridua.

Mawũãĩ izhara jirab'arisia, mawũẽ bika b'esia juwua dewarabema kãrãk'a.

14 Mawũẽ fariseorã wãnape krĩcha jurusid'a Jesús bead'aita.

Daizezeba nezok'a jurud'a

15 Jesúsbara maũta k'awuape wãsia mamaũbara, zhãrã bio k'aid'u wãbudata k'aya b'era b'ebisia jõma. 16 Maũnerã zarea jarak'asia izhi ũrũ dajada bed'ead'a ãbamarẽã. 17 Aramaũne arimaẽ berab'arisia Daizezeba bed'eata jarabibariba Isaíaba mawũãnata:

18 Naũta mũ nezok'a, mũã jurud'ata b'ua. Mũã kuãg'ata b'ua, mũrã izhi k'area sobia b'ua. Jawurebia mũrẽta diaya, izhara zhãrã b'ea jaraya mũã bed'ea ne ãã b'eabiid'ebemata.

19 Izhira zhõ b'ia nũma ãã, miõba ũrĩna ãã pũwũrũ od'e mawũã b'ia nũmũrã.

20 Cha b'ũadea b'ũra b'ũeta ãã, ãbĩrã kidrũ b'ũra kia ãã. Bia nũmaña b'uta aramaũ kãrãk'a edaya bia nũmabiyeed'a.

21 Aramaũne ãdrũira izhita krĩchad'aya zhãrã b'ebara.

(Isaías 42:1-4)

Mitia bed'ead'apead'a Jawurebiama

(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

22 Jesúsma wesid'a jai ab'uta daũberrea nemi ze ãã b'uta. Mawũẽ b'ebiburũba daũberrea nemi ze ãã b'ad'ara

ne ũdu bed'easia. **23** Mawũẽ zhārã jõmaũba bia akũdrua mawũãsid'a: ¿Naũ ěka Nok'ota rey David'eba urura?

24 Fariseorãba maũta ũrĩnaĩ mawũãsid'a: Naũbara jaira ãĩ jũrekua b'ũ ěã, awuarabũru jũrekua b'ũa Beelzebú jai duanu nok'o zaread'eba.

25 Āzhi mawũã krĩcha k'ob'eta Jesúsbara k'awuape mawũãsia: Ab'au druad'ebemata āzhirãĩnu zhõ duanerã jõña, ab'au pũwũrud'ebemata o ab'au ded'abemata āzhirãĩnu zhõ duanerã jõña. **26** Aramaũ kĩrãk'a ātõmiãba jai izha jũre nũmũta ãĩ jũrekuara, ari izhid'ebema bawara zhõ nũmeña. ¿Mawũãrã sãwũã ari nok'ota nũmaĩpe? **27** Marãma mũã Beelzebú zaread'eba jaita ãĩ jũrekua b'ũbũru, ¿marã pẽwã b'ebara k'ai zaread'eba ãĩ jũrekua b'e? Wid'id'ara marãba jarabũdara āzhara jarad'aya mawũã ěãta. **28** Mũãrã Daizeze Jawurebiad'eba jaira ãĩ jũrekua b'ũa, mawũẽ wãrãne marãma zea Daizezeta Nok'od'ebemata. **29** Ũmakĩrã mesērãta b'ũ ded'ara ¿sãwũã iab'a ed'a wãpe izhi netata zrũgaipe naara izhita jũ ěbũru? Jũbũrũtrũ izhi ded'a ne nũmũrã zrũga b'eya. (Aramaũ kĩrãk'a ātõmiã mũãrã edre nũmũk'ãrĩba jaira ãĩ jũrekua b'ũa.) **30** Mũ ũme nũmũ ěãbara mũrã jura b'ũa. Mũ bawarauba zhãrãta mũma zebi ěãbara zhadiga b'ũa.

31 Maũba mũã marãã jaraya: K'azhirua bio od'ata mitia bed'ead'ata zuburia bed'eara Daizezebara bed'ea ne ěã b'ũaya zhãrã b'era. Mawũãmina Jawurebiamã mitia bed'eabũrũra bed'ea ne ěã b'ũ ěã. **32** Bariduta mũ Beubari Bape b'ũta bĩ ěã jarad'ata zuburia bed'eara Daizezebara bed'ea ne ěã b'ũaya. Mawũãmina Jawurebiamã mitia bed'eabũrũra bed'ea ne ěã b'ũ ěã, miã naũ ewade miã ewari tẽãbid'a.

33 Bakuruta biabara zhi tara biata zau b'ũa, bakuruta bia ěãbara zhi tara bia ěãta zau b'ũa. Mawũẽ bakurura zhi tad'eba ũduk'awa panũã. **34** Marã dãma neãrã bara b'e kĩrãk'a b'ea. ¿Sãwũã biata bed'ead'aibe bia ěãta b'era? Sod'e nũmũk'ãrĩta jara b'ũa ibara. **35** Biata b'ũbara sod'e biata nũmũk'ãrĩta jara b'ũa. Bia ěãta b'ũbara bia ěãta sod'e nũmũk'ãrĩta jara b'ũa. **36** Mawũẽ mũã marãã jaraya, bed'eata bia ěãta bed'ead'apead'ara jõma Daizezea jarad'aya izha k'awua obũru ewadera. **37** Aramaũnerã bũra bũzhi bed'ead'eba bed'ea ne ěã b'ũaya, o bũzhi bed'ead'eba bed'ea bara b'ũaya.

Ūdud'ak'ata ūdubimarēā jarad'apead'a
(*Lucas 11:29-32*)

38 Mobeburu ūrāg'a Moiséde jarabadaba fariseorā bawarauba Jesúa mawūāsida: Miā Ūrāg'abari, buta Daizezed'eba numuburu daibara ūdu krīna panūā ūdud'ak'ata bua oburuta.

39 Mawūānaī Jesúsbara panaū mawūāsia: Marā bia ēāba Daizezed'ebema ijā ēā b'eta jara b'ea ūdubimarēā ūdud'ak'ata, mawūāmina muārā ūdud'ak'ara ūdubiga ēā, awuaraburu ūdubigaya Daizezeba bed'eata jarabibarita Jonás berab'arid'a kīrāk'aburu. **40** B'eda zroma b'itaed'a Jonásta ewarita ūbea diamaseta ūbea b'ad'a kīrāk'a, mu Beubari Bape b'usid'a beud'ata egorod'e ed'a tab'aya ewarita ūbea diamaseta ūbea.

41 Daizezeba zhārā k'awua oburud'era Nínive pūwurud'e zhārā b'ead'ara beud'ata piradrud'aya zhārā id'i ewade b'e bawara, maūrābara marā aduabimarēā jarad'aya, maūēnabema āzhara k'azhiruara āmape Daizezeta pēwāsida Jonásba Daizeze bed'eata jaraburuba. Maūne mu nama b'ura audre zhi zroma Jonás k'āñabara. **42** Daizezeba zhārā k'awua oburud'era Sabá druad'e reina b'id'abadara beud'ata piradrūya zhārā id'i ewade b'e bawara, maūbara marā aduabimarēā jaraya, maūēnabema izhira drua wawaraid'uba zesia Salomón krīchata ūrīne. Maūne mu nama b'ura audre zhi zroma Salomón k'āñabara.

Jaita wakusa zebarid'ebema
(*Lucas 11:24-26*)

43 Jaita zhārāneba ēdruburud'era drua drudrua tab'u maē pōāsāne nimi baebaria, sāma b'aita jurubarimina ūduk'a.

44 Mawūē mawūābaria: Murā wakusa muzhi ded'a wāna muzhi ēdrud'ama. Aramaūne zeburud'era ūdubaria bari numuta barre bi-ia numuta. **45** Mawūē wāpe jai awuruta siete jurebaria izhi audre bia ēāta, mobe ed'a wānape mama duanebaria. Mawūē zhārā maū audre zuburia b'ebaria izhi naara b'ad'a k'āñabara. Mawūā ab'arika berab'ariya id'i ewade bia ēāta b'era.

K'ob'ead'a Jesús papata zhi mebērāta
(*Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21*)

46 Zhārā k'ob'ea Jesús mawūā bed'ea numune, zhi papata zhi mebērāta ewarad'e k'opanuta izhaa bed'ea krīna

k'opanasia. **47** Mawũẽ iab'aũaba mawũãsia: Bũ papata bũ mebẽrãta ewarad'e k'opanuã, buaa bed'ea kriĩna k'opanuã.

48 Mawũãĩ izhara panaũ maũ jarabũrũna mawũãsia: ¿Bũma k'aipe mũ papa, k'airãpe mũ mebẽrã?

49 Mawũãpe izha jurũkuad'ama juwua su mawũãsia: Naũrãta mũ papa, mũ mebẽrã. **50** Mũ Zeze ũtre b'ũba kriĩnata ob'eta maũta mũ mebea, mũ nawek'aua, mũ papaa.

Ne pobarid'ebema

(*Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8*)

13 **1** Jari ewadera Jesús ded'auba wãpe do jed'ea õb'ũ maẽ doya jewed'asia. **2** Maũne zhãrãbara bioba bũredrusid'a, mawũẽ izhira jãbad'e ed'a wãpe jewed'asia. Aramaũne zhãrã jõma ibud'e nũmesia. **3** Mawũẽ ne bio jarak'a mawũãsia: Ne ubarita ne pod'e wãsia. **4** Ne ta pobũrud'era ũkũrũ od'e b'aesia, mawũẽ ibana zepe misid'a. **5** ũkũrũ mong'arad'e b'aesia egoro bio ne eã maẽ. Mawũẽ iĩnabasia piwĩsia egorota eid'u eãba. **6** Mawũãmina ũmadau ũtu zebũrũba basia, aramaũne k'arra ne eãba bagusia. **7** ũkũrũ b'aesia urud'e, mawũẽ urũ waribũrũba ânatu beasia. **8** Mawũãmina ũkũrũ egoro biad'e b'aepe zausia, aramaũne zausia ta cienne, ta sesentad'e, ta treintad'e ab'a ab'ak'a. **9** Ne ũrĩ b'ũbara maũta kĩrãkũita ũrĩdua.

K'ãrẽã ne bio jarad'a

(*Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10*)

10 Mobebũrũ izha jurũkuad'abara orrad'ape mawũãsid'a: ¿K'ãrẽã ne bio jarak'abũrũ?

11 Mawũãnaĩ izhara panaũ mawũãsia: Daizezebara marãã k'awuabi nũmuã izhita Nok'od'ebema k'awuabi eã b'ad'ata, mawũãmina ãzhi k'ob'eara k'awuabi eã. **12** Bariduba maũta bude erub'ũaara ed'a diaya, mawũẽ ãmaña erub'aya. Mawũãmina bude erub'ũ eãrã wĩka k'awua b'ũsid'a jãrĩña. **13** Maũba mũãrã ne bio jarak'a b'ũa. Muã ob'ũra akũ b'eid'u sãwũãta k'awua eã akũ b'ea, ũrĩ b'eid'u sãwũãta k'awua eã ũrĩ b'ea. **14** ãzhi mawũã b'ed'ebara arimaẽ berab'ari nũmuã Daizezed'eba Isaĩaba mawũãnata:

Mũ bed'eara ũrĩ b'eid'u sãwũãta k'awuad'a eũaya, akũ b'eid'u sãwũãta k'awuad'a eũaya.

15 Naūrã za b'ebara sod'ebara sãwũãta k'awuad'a ěbaya, ũrĩ b'eid'u ũrĩ b'ed'a ěbaya, dabũ ãna b'eba dabũbara akud'a ěbaya, ũrĩ b'eid'u sod'ebara sãwũãta k'awuad'a ěbaya, k'azhiruara ãmape Daizezera pẽwãna ěbaya muã ědrubigaira. *(Isaías 6:9-10)*

16 Mawũãmima marãbara muã ob'ura daubia akũ b'ea, marãbara kũwũrubia ũrĩ b'ea. **17** Wãrĩnu muã marãã jaraya, Daizezeba bed'eata jarabibarirã bioba, Daizezed'ebemata biata b'ead'aba bioba ũdu krĩña b'easia muã ob'uta marãba ũdu b'eta, mawũãmima ũdud'a ěbasia, ũrĩ krĩña b'easia marãba ũrĩ b'eta, mawũãmima ũrĩna ěbasia.

Jesúsba sãwũãta jarad'a ne pobarid'ebemata

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

18 Ũrĩũdua, muã jaraya ne pobarid'ebema sãwũãta:

19 Daizezeta Nok'od'ebemata iab'aũba ũrĩbũrud'e sãwũãta k'awua ěbũrũ, ãtõmiã bia ěãta zepe bed'eata izha ũrĩnata ãĩ eda b'ua izhi sod'eba. Maũã ne ta pobũrud'e od'e b'aed'ata.

20 Ne ta pobũrud'e mong'arad'e b'aed'ara iab'aũba Daizeze bed'eata ũrĩbarita maũã, aramaũtara sobia ũrĩbaria.

21 Mawũãmima bia k'arra jida ěãba dããrã zrog'a ěã, mawũẽ zuburiabũrud'era, o Daizeze bed'eata ijã b'ũ k'area zuburia obũdad'era ijã ěã kenab'ari b'ua. **22** Ne ta pobũrud'e ũrud'e b'aed'ara Daizeze bed'eata ũrĩbarita maũã. Mawũãmima naũ ějũãnebemata krĩcha nũme b'ua, aramaũne sãwũã ne bio erub'aita krĩcha nũmũbara sewa b'ũba Daizeze bed'eata kenab'aribi b'ua, aramaũne zau eaba ěã.

23 Mawũãmima ne ta pobũrud'e egoro biad'e b'aed'ara Daizeze bed'eata ũrĩpe sãwũãta k'awuabadata maũã, aramaũne zaubada. Mawũẽ eaba b'ua cienne, sesentad'e, treintad'e ab'a ab'ak'a.

Trigod'e chirua k'azhiruata pod'apead'a

24 Dewara ne jarak'a mawũãsia: Daizezeta Nok'od'ebemane b'era bia ěã bawara b'ea, mawũẽ iab'aũba trigo ta zhi biata pod'ad'ebema kĩrãk'a b'ua, posia izhi druad'e. **25** Mawũãmima jõma k'ãĩgue nũmũne izhi jura b'uta zepe trigo pod'apead'ad'e chirua k'azhiruata pope wãsia. **26** Mawũẽ trigo waripe otobũrud'era ũtu zesia chirua k'azhiruasid'a. **27** Mawũẽ nezok'arãbara zhibaria jarad'e zebũdata mawũãsid'a: Nok'ó, ¿bũara po ěbasika trigo ta

zhi biata bu drudad'era? ¿Sāwūā ūtu ib'ari chirua k'azhiruara?
28 Mawūānāi izhara mawūāsia: Mū jura b'uba k'āwūā oburua.
 Mawūāi nezok'arābara mawūāsida: ¿Būara kīña b'uka dai
 wānape ēūkuad'aita? **29** Mawūānāi izhara mawūāsia: Mawūā ēā,
 maneburu chirua k'azhiruata ēūkuabudaba daucha ēūkuad'aya
 trigosida. **30** Idu āba ab'arika waribiudua trigo b'ud'ayeed'a.
 B'ubada ewadeburu mūrā zhi b'ubadarāā mawūāña: Chirua
 k'azhiruata naara ēūkua jāmaūdua, baratū tājūkuaudua bad'ai
 k'area. Mawūāmina trigo tara kuaudua mū ne kuabari māē.

Ne jarad'a mostaza tad'eba

(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

31 Dewara ne jarak'a mawūāsia: Daizezeta Nok'od'ebemane
 b'era wari b'ua, mawūē mostaza tad'ebema kīrāk'a b'ua,
 iab'aua usia izhi drudad'e. **32** Maū wārāne audre wīka kirua
 ne ta jōmaū k'āñabara, mawūāmina wariburud'era ne uta
 wuaabema k'āñabara bakuru zromata nūmebaria, mawūē
 ibanata zekuape de obada zhi taeza.

Ne jarad'a pan ēsābarid'eba

(Lucas 13:20-21)

33 Dewara ne jarak'a mawūāsia: Daizezeta Nok'od'ebemane
 b'eta wari b'ura ne oreguea pan ēsābari kīrāk'a b'ua, wūērāba
 wīka jiraedape harina k'ābāēē nūmune poerape nūmūsia jōma
 ēsāyēed'a.

Jesúsba ne bio jarad'ad'ebema

(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

34 Daizezeta Nok'od'ebemata b'era eaba b'uta mawūā
 Jesúsbara ne biod'eba jarak'asia zhārā k'ob'ea, mawūā ne
 jarak'a ēārā bed'ea ēbasia. **35** Aramaūne arimaē berab'arisia
 Daizezeba bed'eata jarabibariba mawūānata:

Mūrā bed'eara ne biod'eba jarak'aya, jipa jarak'aya
 k'awuabiga ēā b'uta ējūā osid'euba. *(Salmos 78:2)*

Sāwūāta jarad'a chirua k'azhiruara

36 Mobeburu zhārā wābigape Jesús deid'u wāsia. Maūne
 izha jurukwad'abara orrad'ape mawūāsida: Sāwūāta daia
 jaradua chirua k'azhiruata pegad'ebemata.

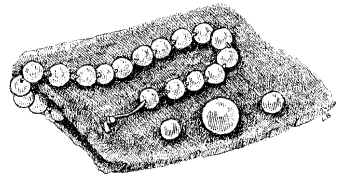
37 Mawũanaĩ izhara panaũ mawũasia: Trigo ta zhi biata pobarira m̄ Beubari Bape b'uta maũ. **38** Druara ějũãne zhãrã b'eta maũ, trigo ta zhi biara Daizezeta Nok'od'ebemata b'eta maũ, chirua k'azhiruara ãtõmiã bia ěãneta b'eta maũ. **39** Zhi juraba chirua k'azhiruata pod'ara ãtõmiãta maũ. Ne b'ũaira ewari n̄m̄ jõita maũ, zhi ne b'ud'aira ángelerãta maũ. **40** Chirua k'azhiruata ěũkuad'ape tebũd'e babuebada kĩrãk'a berab'ariya ewari n̄m̄ta jõburũd'era. **41** M̄ Beubari Bape b'ad'abara zok'aya ángelerã murẽta, maũrãbara m̄ta Reyd'ebemata jured'aya zhãrãta k'azhirua obi b'eta, bia ěãta ob'eta. **42** Mobe pepekuad'aya tebũd'e, mama jẽgad'aya kid'a k'õsesea. **43** Maũnerã biata b'era ũmadau kĩrãk'a uruzhad'aya ázhi Zezeta Nok'ota b'ũ maẽ. Ne ũrĩ b'ũbara maũta kĩrãkuita ũrĩdua.

Ne jarad'a orota merã b'ad'ad'eba

44 Daizezeta Nok'od'ebemane b'aira orota egorod'e merã b'ad'a kĩrãk'a b'ũ, ũmakĩrãba ũdupe wakusa merãsia. Mobe maũ k'area sobia wãpe izha ne erub'ũra jõma nendope edasia maũ druara.

Ne jarad'a perla ne ũtũd'eba

45 Daizezeta Nok'od'ebemane b'aira perla zhi biata jũru b'ad'a kĩrãk'a b'ũ. **46** Perla kĩrãwãrẽãta ne ũtũta ũdui wãpe izha ne erub'ũra jõma nendope edasia.

(Mateo 13:46)

Ne jarad'a atarrayad'eba

47 Daizezeta Nok'oba zhãrã sãwũã okuaira atarrayad'ebema kĩrãk'a b'ũ, doed'a b'aribuebũdad'era b'eda nekĩrãtõnoã b'ae b'ũ. **48** Birai doyya erb'aribada, mobe jewed'a duanepe bigata ěne jurepebada, biga ěãrã ãĩ b'aribuebada. **49** Aramaũ kĩrãk'a berab'ariya ewari n̄m̄ta jõburũd'era. Ángelerã jũdrũkuape biarã ěãta ãĩ b'ud'aya biarã maẽba. **50** Mobe pepekuad'aya tebũd'e, mama jẽgad'aya kid'a k'õsesea.

Ne bia zhiwid'ia dewara zhi zõrã

51 Izha jũrukuad'aa Jesũsbara mawũasia: ¿Mũã jarabũrũra jõma sãwũãta k'awuabũdak'a?

Mawũã ãzhara panaũ mawũãsid'a: Æãjã Nok'ó.

52 Mawũãnaĩ izhara mawũãsia: Moiséde ũrãg'a zõrãta jarabarita b'eba Daizezeta Nok'od'ebemata ũrãg'a zhiwid'ita k'awabũdara de zhibari kĩrãk'a b'ua, ne biata izhid'e maẽbara erb'aribaria ne zhiwid'ita ne zhi zõrãta.

Jesús wãna Nazareid'u

(*Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30*)

53 Mawũã ne bio jara nũmũta Jesúsbara jõbipe wãsia mamaũbara. **54** Izhi druad'a zepe miã ũrãg'asia de zhi jũrebada maẽ, mawũẽ bia akũdrua mawũãsid'a: ¿Naũbara krĩchara sãmaũba k'ãwũã erub'ũ, sãwũã ũdud'ak'ata okua b'ũ?

55 ¿Naũ ãka de obari warrara? ¿Zhi papara María ãka, zhi mebẽrã Jacobota, Joséta, Simõnta, Judata duanu ãka? **56** ¿Zhi nawek'aurã jõma dazhirã bawara duanu ãka? ¿Naũ sãmaũba nũmũ ne jõmaũne k'ãwũã nũmaĩrã?

57 Aramaũne Jesúsde ebema ijãna ãbasia. Mawũẽ Jesúsbara mawũãsia: Daizezeba bed'eata jarabibarira baridu maẽ wawiabada, awuarabũrũ wawiad'a ãã izhi druad'ebũrũ izhi ded'abũrũ.

58 Mamarã ũdud'ak'ara bio o ãbasia ãzha ijãna ããba.

Juan Buruk'oemiã bebid'ad'ebema

(*Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9*)

14 1 Maũ ewadera Herode Galilead'e reyta b'ũd'e ũrĩsia Jesús trũpoa nũmũta. **2** Mawũẽ izha zok'a jũre b'ua mawũãsia: Maũ mũma Juan Buruk'oemiãta beud'ata piradrũbũrũ, maũneba mawũã ũdud'ak'ata okuaita zarea nũmũã. **3** Mawũã jarasia Herodebara Juan jidabipe cadenaba jũbipe cárceld'e buebid'aba, mawũã osia Herodía k'area, maũ zhi mebea Felipe kĩma basia. **4** Mawũẽ Juanbara mawũã bazhia: K'ãũ bũara kĩmata erub'aira biga ãã. **5** Herodebara bea krĩña b'asimina wawia b'asia zhãrã b'eta, zhãrãma Juan b'asi baera Daizezeba bed'eata jarabibarita. **6** Mawũãmina Herode año cumpli nũmũ fiestad'e Herodía k'auta miõ ãsadra bairabũrũta Herodema biga basia. **7** Mawũẽ Herodebara wãrĩnu diaita jarasia jõma izha wid'ibũrũta. **8** Mawũẽ zhi papaba jarad'ad'e wid'i mawũãsia: Eped'ek'od'e muãã diadua Juan Buruk'oemiã buruta.

9 Mawũãĩ rey Herode sopuasia, mawũãmina izhi bawara nek'o k'ob'e kīrābita k'ārē wārīnu diaita jarad'a baera jarasia diad'amarēã. **10** Mobe otatubisia Juan cárceld'e. **11** Aramaüne zhi burura eped'ek'od'e wed'ape diasid'a Herodía k'aua, mawũē izhara diasia zhi papaa. **12** Juanba jūrūkuad'ara zed'ape zhi k'akua jirab'arid'ape jousid'a, mobe wānape jarasid'a Jesúa.

Nek'obigad'a cinco mil

(*Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14*)

13 Jesúsbara maũta ũrīpe mamaũbara dob'a jābad'e wāsia miō ne ēãĩnu, zhārābara maũta k'awuad'ape k'aid'u jēde wāsīd'a p̄w̄w̄ru tab'e maēba. **14** Jesús jābad'eba ud'ub'aebur̄ud'e k'abanata ũdui āzhi sozuburiape b'ebikuasía āzhid'ebema k'aya b'eta. **15** Keud'e izha jūrūkuad'abara orrad'ape mawũāsīd'a: Miō ne ēã maē b'ed'e ewari ya keua, mawũē k'abanata k'ob'era wābigarua wānamarēã p̄w̄w̄ru zake tab'ema, aramaüne edad'amarēã k'ārē k'oita.

16 Mawũānāĩ Jesúsbara mawũāsía: Wānāĩrā nesid'a ēã, marāba nek'obigaudua.

17 Mawũãĩ āzhara mawũāsīd'a: Daibara nama erub'ea pan juesoma b'eda ũme.

18 Mawũānāĩ izhara mawũāsía: M̄ma weudua nāĩnu.

19 Mobebur̄u poajārā ũr̄ũ zhārā jewed'abigape pan juesomata b'eda ũmeta jiraedape ũtaa ak̄u zhiwid'īpe pan b'̄uekuape diasia izha jūrūkuad'aa, mawũē izha jūrūkuad'abara jed'ekasid'a k'abanata k'ob'ea. **20** Jōma jāwũã nek'osid'a, ad'ubad'apead'ata zhi b'̄uguzoamata j̄urespid'a jamara doce bira. **21** Zhi nek'od'apead'ara zhūmakīrārāta n̄umasía cinco mil, wūērārāta warrarāta juacha ēã.

Jesús tebad'a do ũr̄ũ

(*Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21*)

22 Mobebur̄u Jesúsbara izha jūrūkuad'ara jābad'e b'aribigape izhi naa kīrārā wābigasia, maũēna izhira wāta jara tebasía k'abanata k'ob'ea. **23** K'abanata k'ob'ea mawũã wāta jara tebape k'atumaĩnu wārīzesía dob'a zhiwid'īita, diamase n̄m̄ebur̄ud'era mama b'asia dob'a. **24** Maũēna jābara do jed'ea ōb'̄u ēsadra babur̄uta jamawe erun̄umasía do bomatuba, mawũã erun̄umasía p̄ũadr̄uta āzhi wāma n̄m̄u ēãba.

(Mateo 14:30)

25 Mañne ñnadrũ bod'od'e Jesús āzhima zesia do ñrũ taid'e.
 26 Mawũã do ñrũ taita izha jũrukua'd'aba ùdubudad'era pera mawũãsid'a: ¡Beuwārãta taia!

Mawũãnape b'iasid'a peraba. 27 Aramaũta Jesúsbara mawũãsia: ¡Wãniguaudua, mũta taia, perarãũdua!

28 Mawũãĩ Pedroma panaũ mawũãsia: Nok'ó, bũta taiburũ mũta bũma wãbirua do ñrũ.

29 Mawũãĩ Jesúsbara mawũãsia: Zerua.

Mawũãĩ Pedro jãbad'eba ud'ub'aepe do ñrũ tebad'ewasia Jesúsma. 30 Mawũãmina zarea pũãdrũ numũta akupe perasia, mañne tabũsad'ewai b'ia mawũãsia: ¡Nok'ó, mũrã k'arebarua!

31 Aramaũta Jesúsbara juwuad'e jidape mawũãsia: ¡Bũra soid'u k'ob'aita wãẽ b'ũa! ¡K'ãrẽ teba b'e ãta krĩchabũrũ?

32 Aramaũne āzhira jãbad'e b'aribudad'era tausia pũãdrũra. 33 Mawũẽ jãbad'e k'opanũbara orrad'ape ibia jara mawũãsid'a: Bũra wãrãne Daizeze Warra.

Jesúsba b'ebid'a k'ayarãta Genesared'e

(Marcos 6:53-56)

34 Kĩrãrẽ chãbudad'era jũẽsid'a Genesaret druaed'a.

35 Zhãrã mama b'eba Jesússta k'awuad'ai ib'arita jarabisid'a mañ drua jõma, mawũẽ jõma izhima wesid'a k'aya b'eta.

36 Zuburia bed'easid'a arigu idu tõb'aribimarẽã izhi wua ita. Jõma zhi tõb'arid'apead'ara b'e duanesia.

Dazhi sãwũã mitiabarid'ebema

(*Marcos 7:1-23*)

15 1 Mobeburu Jesús orrasid'a ùrãg'a Moiséde jarabadaba ùkuruaba fariseorãba ùkuruaba, ãzhira zekuasia Jerusalénneba, maũrãbara mawũãsid'a: **2** ¿K'ãrẽã bua jurukuad'abara arib'aed'a êpe zõrãrãba ok'awa b'ead'ara? Mitia ne eã obudata juwuara surrua od'a eã nek'obudad'era.

3 Mawũãnaĩ izhara panaũ mawũãsia: ¿K'ãrẽã marãbid'a arib'aed'a êpe Daizezeba arib'aemarẽã jara b'ura, mazhid'eta arib'aed'ai k'area êka? **4** Daizezebara mawũãsia: Wawiarua bu zezera bu papara. Zezeta o papata ik'azhirua jaraburura bead'aibara. **5** Mawũãmina marãbara mawũãbada: Bariduba zhi zezea o zhi papaa mawũãsia b'ua: Muãrã jõma Daizezea diasia bu k'arebaita muã erub'ad'ara. **6** Mawũãburuba marãma ya k'arebaid'e b'u eã zhi zezera o zhi papara. Daizezeba arib'aemarẽã jara b'ura aramaũne seribid'a eã mazhid'eta arib'aed'ai k'area. **7** Marã sewa bibauta b'ea, bia marãẽnabemata Daizezed'eba Isaíabara mawũãsia:

8 Za b'ebara bari iba murã wawidea, aramaũne ãzhi sora wawara nũmuã munebara.

9 Murã bari ibia jara b'eba mu ùrãg'a k'irãk'a jaradia b'ea arib'aemarẽã jara b'eta beubari b'eba. (*Isaías 29:13*)

10 Maũ jarape Jesúsbara k'abanata trũpe mawũãsia: Muã jaraita ùrĩũdua, mobe sãwũãta k'awuaudua. **11** Zhikota yed'a wãburubara dazhira mitia o eã, mawũãmina yed'auga ze b'ubara Daizeze k'irãbitara dazhira mitia ob'ua.

12 Mawũãĩ izha jurukuad'abara orrad'ape mawũãsid'a: ¿Buara k'awuasika fariseorã b'ĩ eãbudara ùrĩbudaba maũ bed'eata?

13 Mawũãnaĩ izhara panaũ mawũãsia: Nek'arra k'irãk'a b'ed'eba nek'arra mu Zeze ùtrebemaba u ebad'ara izha eũkuaya. **14** Idaribiudua, jipa eded'a eã Daizezed'ebema k'awuad'a eãba daub'errea b'e k'irãk'a b'era. Daub'errea b'uba daub'errea b'uta erb'ari edera ab'arika b'aed'aya zob'ead'e.

15 Mobeburu Pedrobã mawũãsia: Sãwũãta daia jaradua bua jaraburuta.

16 Mawũãĩ Jesúsbara mawũãsia: ¿Marãbid'a sãwũãta k'awuad'a êka? **17** ¿K'awuad'a êka jõma k'ãrẽ yed'a wãburura

b'itaed'a wāpe ãĩ wã b'ura? **18** Mawũãmina yed'auba ze b'ura sod'eba ze b'ua, Daizeze kīrābitara dazhira maũba mitia ob'ua. **19** Sod'ebara ze b'ua krīchata bia ēāta, miā beaita, kīma ēāta eruk'āita, nezrugaita, sewa nebūrūita, zhārā ik'azhirua jaraita. **20** Daizeze kīrābitara maũ jōmaũba dazhira mitia ob'ua. Mawũãmina juwua surrua o ēã nek'obūrūbara dazhira mitia o ēã.

Soid'u k'ob'ad'a wũērã Canaán bid'ata

(Marcos 7:24-30)

21 Jesús mamaũba wābūrūd'era wāsia Tiro druaed'a Sidón druaed'a. **22** Maũne wũērã Canaán druaed'ebemaba nemi jīgua mawũāsia: ¡Nok'ó, b'ura rey David'eba uruta b'uba m̄ta sozuburiarua! M̄ k'auta k'ābāēã zuburia b'ua jaiba.

23 Jesúsbara panaũ ēbasia, mawũē izha jurūkuad'abara orrad'ape zuburia bed'ea mawũāsīd'a: Wāmarēã jaradua, b'ia taia dazhirā k'aid'u.

24 Mawũānāi izhara panaũ mawũāsia: Daizezebara mūrã awuarabūrū zok'asia Israel adua b'ema.

25 Aramaũne wũērã zepe izhi kīrābita sāk'ok'od'e k'ob'epe mawũāsia: ¡Nok'ó, mūrã k'arebarua!

26 Mawũāi izhara panaũ mawũāsia: Mũã b̄ta k'arebaira biga ēã, mawũārã zhiko warrarāneta jiraedape diabūrūkaya usarã.

27 Mawũāi izhara mawũāsia: Āājã Nok'ó, mawũãmina usarābid'a āzhi zhibarirã mesad'eba zhiko jarra b'aed'ata k'obada. Mawũē mūrã judía ēmina k'arebarua.

28 Mawũāi Jesúsbara panaũ mawũāsia: Wũērã, b'ura k'ābāēã soid'u k'ob'ud'eba arib'ae n̄maēdaya b'ua krīñane. Izhi k'aura b'esia aramaũta.

Jesúsba b'ebikuad'a bio

29 Jesús mamaũbara doyya wāsia Galilea dota jed'ea ōb'uid'u. Mobe k'atumaĩnu wārizepe mama jewed'asia.

30 Zhārã bioba orrasid'a zhi wed'apead'aba wã b'e ēã b'eta, daub'errea b'eta, bed'ea b'e ēã b'eta, juwua dorrab'ari b'eta, dewara bio wesid'a k'ayarāta. Maũta Jesús jērū k'aita b'ukuasid'a, mawũē b'ebikuasia. **31** Maũta k'abanaba bia akudrua ūdubudara bed'ea b'e ēã b'era bed'easid'a, juwua

dorrab'ari b'era b'esid'a, wã b'e ãã b'era wãsid'a, daub'errea b'era ne ùdusid'a. Mawũẽ ibia jarasid'a Daizeze Israel b'ed'era.

Nek'obigad'a cuatro mil

(Marcos 8:1-10)

32 Jesúsbara izha jurũkuad'ata trũpe mawũãsia: Muãrã zhãrã sozuburia k'ob'ua, mu bawara b'eta ewari ùbea baburuta k'ãrẽ k'oi ne ãã b'ea. Muãrã kriña ãã nek'o ãã wãbigaira, maneburu nomadrud'aya od'e.

33 Mawũãĩ izha jurũkuad'abara mawũãsid'a: ¿Miõ ne ãã maẽrã dazhirãbara zhiko sãma ùdud'aipe mawũã nek'obigaira k'ãbãã k'abanata?

34 Mawũãnaĩ Jesúsbara mawũãsia: ¿Marãbara pan sõmbe erub'e?

Mawũãĩ ãzhara mawũãsid'a: Erupanũ pan siete, b'eda zakerãta ùkuru.

35 Mawũãnaĩ k'abanata k'ob'ea jarasia jewed'a duanemarẽã egorod'e. **36** Mobeburu jiraedasia pan sieteta, b'eda zakerãta, mobe Daizezea zhibia jipe b'uekuape diasia izha jurũkuad'aa, mawũẽ izha jurũkuad'abara jed'ekasid'a k'abanata k'ob'ea.

37 Jõma jãwũã nek'osid'a, ad'ubad'apead'a zhi b'uguzoamata jurespid'a jamara siete bira. **38** Zhi nek'od'apead'ara zhũmakĩrãrãta numasia cuatro mil, wũẽrãrãta wũãwũãrãta juacha ãã. **39** Zhãrã wãbigape jãbad'e b'aripe wãsia Magdala druad'a.

Jarasid'a ùdubimarẽã ùdud'ak'ata

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

16 **1** Fariseorãta saduceorã bawara zesid'a Jesús wããbid'aita, mawũẽ jarasid'a ùdud'ak'ata ùdubimarẽã Daizezed'eba numeburu. **2** Mawũãnaĩ izhara panaũ mawũãsia: Keuburud'era marãbara mawũãbada: Ewari biata numaña bãjãrã purba numũã. **3** Waya diaped'ara mawũãbada: Id'ira nangu baya bãjãrã purba jãrãtougã numũã. ¿Sewak'au b'ea, marãbara bãjãnebema sãwũãta k'awua b'ea, mawũãmina ùdud'ak'ata id'id'e muã onumũãrã sãwũãta k'awua b'ed'a ãã! **4** Marã bia ããba Daizezed'ebema ijã ãã b'eta jara b'ea ùdubimarẽã ùdud'ak'ata, mawũãmina

mũãrã ùdud'ak'ara ùdubiga ãã, awuaraburu ùdubigaya Daizezeba bed'eata jarabibarita Jonás berab'arid'a kīrāk'aburu.

Mawūāpe āmaēkuaburuṭa wāsia.

Ne oreguea fariseorāne

(Marcos 8:14-21)

5 Jesúsba jurukuad'ara jūēkuasia kīrārē, mawūāmina kīrāduasid'a pan eded'aira. **6** Mañne Jesúsbara mawūāsia: Kīrākuita b'eaudia ne oregueata fariseorāne k'area saduceorāne k'area.

7 Mawūāi āzhirāinu bed'eabudata mawūāsīd'a: Mañta jaraburu pan wed'a ēbasi baera.

8 Jesúsbara mañta k'awuape mawūāsia: ¿K'ārēã mazhirāinu bed'ea k'ob'e, marã soid'u k'ob'aita wãã b'eba pan ne ãta jara k'ob'e ēka? **9** ¿Sawūāta k'awuad'a ēka, miã bude bad'a ēka pan juesomaba muã nek'obid'ara zhūmakīrārāta cinco mil, zhi b'uguzoamata jamara sōmbe jurepesid'a? **10** ¿Miã bude bad'a ēka pan sieteba muã nek'obid'ara cuatro mil, zhi b'uguzoamata jamara sōmbe jurepesid'a? **11** ¿K'awuad'a ēka pan k'area muã jaraburu ãta kīrākuitad'amarēã ne oregueata fariseorāne k'area saduceorāne k'area? **12** Mobeburu k'awuasid'a kīrākuitad'amarēã jaraburu ãta ne oregueata pannebema k'area, awuaraburu kīrākuitad'amarēã jarasia ūrāg'ata jāpeta fariseorāne k'area saduceorāne k'area.

Pedroba jarad'a Jesús zhārã Ēdrubita

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

13 Cesarea Filipo druaed'a Jesús zeburud'era, izha jurukuad'aa wid'i mawūāsia: ¿Zhārābara k'aita jara panu mu Beubari Bape b'ura?

14 Mawūāi āzhara mawūāsīd'a: Ĕkuruḅara jarabada bura Juan Buruk'oemiāta, ũkuruḅara jarabada bura Elíata, ũkuruḅara jarabada bura Jeremiata, o jarabada bura Daizezeba bed'eata jarabibarirāta iab'aud'ebemata.

15 Mawūānāi izhara wid'i mawūāsia: ¿K'ōbe marāma murã k'aipe?

16 Mawūāi Simón Pedroba panañ mawūāsia: Bura zhārã Ēdrubita Daizeze zok'ai b'ur Warra.

17 Mawũãĩ Jesúsbara mawũãsia: Bura Daizezeba bia numuk'ārĩã Simón, Jonás warra, maũ buaara beubariba k'awuabiburũ ěã, awuaraburũ k'awuabiburũa mũ Zeze ũtre b'ũba. **18** Muãbid'a buaa jaraya Peñata bura Pedroa, buta mawũã peña ũrũ pãrã numũña mũnebema ĩjã b'eta, aramaũne ãtõmiãbara edre b'aebi ěã. **19** Muãrã buaa zareata diaya Daizezeta Nok'od'ebemata. Mawũ ě naũ druad'e bua k'ãrẽ idaribi ěãrã Daizezebid'a idaribi ěã ũtreuba. Naũ druad'e bua k'ãrẽ idaribiburũa Daizezebid'a idaribiya ũtreuba. **20** Mobeburũ izha jurũkuad'aa jarasia miõã jarad'a ěbamarẽã Jesúra izhita zhãrã Ēdrũbita.

Jesúsba jarad'a izhi bead'aita

(Marcos 8:31—9:1; Lucas 9:21-27)

21 Maũ ewadeba Jesúsbara izha jurũkuad'aa jarak'asia izhira Jerusalén pũwũrũed'a wãĩta barata, jarasia biod'e zuburia od'aita nok'orãba, sacerdoterã nok'orãba, ũrãg'a Moiséde jarabadaba. Jarasia aramaũne bead'aita, maũta piradrũita ewari ũbead'e. **22** Mawũãĩ Pedroba jãpe edepe kãã mawũãsia: Nok'ó, mawũã bed'earãrũã buzhita sozuburiaru, Daizezebara bura mawũãrã berab'aribi ěã.

23 Mawũãĩ Jesús pũrũwape Pedroa bed'eaburũ kĩrãk'a mawũãsia: Āĩ wãrũã mũ kĩrãbitaubara ãtõmiã. Bura mũrã b'aebiya numũã, bura krĩcha ěã Daizeze kĩrãk'ara, awuaraburũ krĩcha b'ua beubari b'e kĩrãk'a.

24 Mobeburũ Jesúsbara izha jurũkuad'aa mawũãsia: Iab'auba mũta pẽwã krĩña b'ũburũ buzhã krĩñata arib'aerãrũã, awuaraburũ bebud'e basiid'u mũrã pẽwãdua. **25** Mũ k'area beu krĩña ěãrã aduaya, mawũãmina mũ k'area beuburũa ědrũya. **26** ¿Zhãrãĩtara k'ãrẽ biata b'aibe ějũãne numũta jõma izhid'eta numũburũd'e izhi jawureta aduara? ¿O zhãrãbara k'ãrẽta dia b'eipe izhi jawureta ědrũbiira? **27** Mũ Beubari Bape b'ad'ara mũ Zeze zareaed'a zeya izhi ángelerã bawara, maũnerã ab'a ab'ak'a k'awua oburũta biata od'apead'ara bia b'ũya, bia ěãta od'apead'ara zuburia b'ũya. **28** Muã wãrĩnu marãã jaraya, ũkũrũ nama k'ob'ebara beud'ai nawed'a ũdud'aya mũ Beubari Bape b'ad'ara zeburũta Rey baita.

Jesús awuarad'a

(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

17 1 Maũ tēã ewari seis baburud'era, Jesúsbara edesia Pedrota, Jacobota, Juan Jacobo mebeata, maũrãta awuara jure edesia k'atuma ũtu nũmũinu. 2 Mama awuarasia āzhi kīrãbita, izhi kīrã ũnasia ũmadau kīrāk'a, izhi wuara totroa ũnasia ũna kīrāk'a. 3 Maũnerã Moiséta Elíata zhi ũdubisid'a, bed'ea k'opanasia Jesús bawara. 4 Mawũē Pedrobara Jesúa mawũãsia: Nok'ó, biga dazhirã nama k'ob'era, bua krĩñaburu nama de k'ãideta ũbea od'aya ab'a buita, ab'a Moiséta, ab'a Elfãita.

5 Mawũã bed'ea k'ob'ud'e āzhira ānab'arisia jārārã ũnaba, maũne Daizezeta jārārãneba bed'eaburuata mawũãsia: Naũ mũ warra muãrã kuãg'a, mũrã izhi k'area sobia b'ua, izhi bed'eara ũrĩũdua. 6 Izha jurũkuad'aba maũta ũrĩnaĩ tad'azoasia egoroma kīrã b'arru, aramaũne k'ãbãẽ perasid'a. 7 Mawũē

(Mateo 17:2)

Jesúsbara orrape āzhi tōb'aripe mawūāsia: Pirab'ariudua, perarāūdua.

8 Mawūāi āzha akubudad'era miō ūdud'a ēbasia, awuaraburu ūdusid'a Jesústa ab'abai.

9 K'atumaneba yed'a āzhi urud'e Jesúsbara mawūāsia: Marāba ūdubudara miōā jararāūdua, mu Beubari Bape b'uta beud'ata piradrūyeed'a.

10 Mawūāi izha jurukuad'abara wid'i mawūāsid'a: ¿Ūrāg'a Moiséde jarabadabara k'ārēā jarabada zhārā Ēdrubiita zei nawed'a Elíata naara zeita?

11 Mawūānāi Jesúsbara panaū mawūāsia: Wārīnu Elíara naara zeya, mobe ne jōma araa oya. **12** Mawūāmina muā marāā jaraya, Elíara ya zesia, maūta ūduk'awad'a ēbasia, awuaraburu izhira zuburia osid'a. Mu Beubari Bape b'ura musid'a ab'arika āzha zuburia od'aya.

13 Mobeburu izha jurukuad'abara k'awuasid'a Elíad'ebemata jarak'aburura jaraburuta Juan Buruk'oemiāta.

Jesúsba b'ebid'a kūrā wawa b'uta

(*Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43*)

14 K'atumaneba k'abanama zebudad'era ūmakīrāta Jesúsma zepe izhi kīrābita sāk'ok'od'e k'ob'epe mawūāsia: **15** Nok'ó, sozuburiarua mu warrata, wawa b'ua, mawūē biod'e zuburia b'ua, b'aema bio b'ae b'ua tebud'e, b'aema bio b'ae b'ua doed'a. **16** Muārā wesia bua jurukuad'ama, mawūāmina b'ebi b'ed'a ēā.

17 Mawūāi Jesúsbara panaū mawūāsia: ¡Marā soid'u duanu ēāta bia ēāta b'ea! ¿Murā sōmbeed'a marā bawara b'aipe? ¿Muārā sōmbeed'a zrog'a numaipe? Weudua nāinu.

18 Mobeburu Jesúsbara jaira kēāsia, mawūē jaira ēdrusia kūrānebara, izhira aramaūta b'esia. **19** Mawūē izha jurukuad'abara Jesús orrad'ape dob'ua wid'i mawūāsid'a: ¿Daibara k'ārēneba āi jūreta b'ed'a ēbasi?

20 Mawūānāi Jesúsbara mawūāsia: B'ed'a ēbasia marā soid'u k'ob'aita wāēā b'eba. Muā wārīnu marāā jaraya, mostaza ta wīka kīrāk'a marāta wīkabid'a soid'u b'eburu k'atuma za numuā mawūā b'ed'aya: Namaūbara zawa k'ob'ad'e wārūā, mawūānāi k'ob'ad'e wāna. Aramaūne marāītara k'ārē ob'e ēārā ne ēbaya. **21** Mawūāmina jai k'āwūā b'ura arak'āwūārā āi wā ēā, awuaraburu āi wā b'ua nek'o ēā zhiwid'i.

Wakusa Jesúsba jarad'a izhi bead'aita*(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)*

22 Izha jurukwad'a bawara Galilead'e b'ed'e Jesúsbara mawũasia: Mu Beubari Bape b'ura zhãrã juwuad'e chãb'arid'aya. **23** Maũnerã bead'aya, mawũãmina ewari ũbead'e beud'ata piradrũya.

Mawũãĩ ãzhira sopuasid'a k'ãbãẽã.

Impuesto diad'a Daizeze deita

24 Capernaúm pãwũrued'a zebudad'era, impuesto Daizeze deita wid'ibadata Pedroma zed'ape mawũãsid'a: ¿Miã Ũrãg'abarita marãnebara impuesto pag'a b'ũka?

25 Mawũãnaĩ Pedrobara mawũãsia: Pag'abaria.

Mawũãpe izhi deid'u wãburud'era Jesús naara bed'eaburuta mawũasia: ¿Simón, bũma sãwũãpe? ¿Reyrãta druad'e b'ebara impuesto k'airãneta wid'ibada, ãzha jũre b'ea wid'ibadak'a o ãĩbemaneta wid'ibada?

26 Mawũãĩ Pedrobara panaũ mawũãsia: Wid'ibada ãĩbemaneta.

Mawũãĩ Jesúsbara mawũãsia: Aramaũnerã ãzha jũre b'ebara pag'ad'a ãã. **27** Mawũãmina bĩ ãã duana ëbamarẽã wãrũã do jed'ea õb'uid'u, mobe b'eda gadua, bua b'eda naara jiraedaburuta itoeb'ariburud'e yed'a ũduya platata, maũta jiraedape maũba pag'adua impuesto mũrẽta bũreta.

¿K'aita audre zhi zromape?*(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)*

18 1 Jari ewadera izha jurukwad'abara Jesús orrad'ape mawũãsid'a: ¿K'aita audre zhi zromape Daizezeta Nok'od'ebemanerã?

2 Mawũãnaĩ Jesúsbara wũãwũãta trũpe ãzhi ësadra k'ob'ũpe, **3** mawũãsia: Muã wãrĩnu marãã jaraya, bia ããrã idu b'ud'ape marãta wũãwũãrã kĩrãk'a zhi zroma ããne duanu ëburũ, ed'a wãna ãã ũtre Daizezeta Nok'o maẽrã.

4 Aramaũnerã naũ wũãwũã kĩrãk'a zhi zromane b'ũ ããta zhi zroma Daizezeta Nok'od'ebemanerã. **5** Mũnebemata ãjã b'ud'eba bariduba naũ wũãwũã kĩrãk'a b'ũta bia edaburũra mũta bia edaburũa.

Zhārāta b'aebiburud'ebema

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

6 Bariduba iab'a k'azhiruad'e b'aebiburuta za zhi zromarā ēāta m̄nebema ījā b'eta mawūā ora, maū Daizezebara pua k'awua oya. Mawūē biga bak'ausia osidaud'e yuta tājūnape tabued'aita pusa nabuad'e. **7** ¡Naū ējūāne b'era zuburia b'ea k'azhiruad'e b'aebibadata n̄m̄neba! K'azhiruad'e b'aebibadara n̄maña, mawūāmina Daizezebara zuburia oya zhārāta k'azhiruad'e b'aebiburura. **8** Maūba b̄ juwuaba o b̄ jērūba b̄ta k'azhiruad'e b'aebiid'ebema orārūā, aramañe b'uatukuape b̄d'ebara pepekuaburuk'arua. Audre biga Daizeze ūme b'ai jō ēā maē ed'a wāita juwua ab'a o jērū ab'a b'uta, juwua ūme jērū ūme b'uta b'aribued'ai k'āñabara tebū kik'ad'e. **9** B̄ dab̄ba b̄ta k'azhiruad'e b'aebiid'ebema orārūā, aramañe b̄ dab̄ra ēūtape b̄d'ebara b'aribueburuk'arua. Audre biga Daizeze ūme b'ai jō ēā maē ed'a wāita dab̄ ab'a b'uta, dab̄ ūme b'uta b'aribued'ai k'āñabara teb̄d'e.

Oveja aduad'ad'ebema

(Lucas 15:3-7)

10 Seri ēāne edarāūdua iab'abid'a za wīka ked'eta, mūā marāā jaraya, ángelerā āzhi ak̄ b'era ūtrera baridua b'ea m̄ Zeze ūtre b̄ kīrābita. **11** M̄ Beubari Bape b'ura zesia adua b'eta ēdr̄bigaita.

12 ¿Marāma sāwūāpe? Iab'auba oveja cien erub'uta ab'a aduara, ¿zhi noventa y nueve k'atumane āzhi duanubada maē āmaēpe aduad'ata meā j̄r̄ wā ēka? **13** Mūā wārīnu marāā jaraya, ūdura maū k'area audre sobiaya noventa y nueve aduad'a ēbad'a k'āñabara. **14** Aramaū kīrāk'a marā Zeze ūtre b'ubara krīña ēā iab'a aduairā za wīka ked'eta.

Mebeata bed'ea ne ēāne edaid'ebema

(Lucas 17:3)

15 B̄ mebeaba b̄ta bī ēā ob̄r̄ba k'azhiruata ora wāpe dob'aud'e ūrāg'arua, b̄ bed'eata ūrīrā Daizezeita ganab̄ra b̄ mebeara. **16** Mawūāmina b̄ bed'eata ūrī ēb̄r̄, m̄nebemata ab'a o ūme ededua, aramañe ūmeba o ūbeaba wārīnuā ad'amarēā b̄ra jara k'ob'̄ bed'eara jōma. **17** Maūrā

bed'eata ūrī ēbūru meberā b'ea jaradua, meberā bed'eata ūrī ēbūru Daizezed'ebema ijā ēā b'u kīrāk'a edarua, o rey Romanebemaīta plata wid'ibarita k'azhirua omiā kīrāk'a edarua. **18** Muā wārīnu marāā jaraya, naū druad'e marāba k'ārē idaribid'a ēārā Daizezebid'a idaribi ēā ūtreuba. Naū druad'e marāba k'ārē idaribibūdara Daizezebid'a idaribiya ūtreuba. **19** Dewara muā marāā jaraya, marānebemata ūme naū druad'e krīcha ab'arika zed'ape ne bariduta wid'id'ara, arib'aeya mu Zeze ūtre b'ūbara. **20** Mawūā arib'aeya mu pēwā panūta ūme o ūbea āba k'opanū maērā murā mama āzhid'e ed'a b'u baera.

21 Jesúsba mawūāi Pedroba orrape mawūāsia: ¿Nok'ó, muārā sōmbeid'u bed'ea ne ēāne edaipe mu mebeaba mūta bī ēā obūruaba k'azhiruata ora? ¿Wag'a sieteid'uka?

22 Mawūāi Jesúsbara mawūāsia: Muā buaa jara ēā sietebai, awuarabūru setenta bama sietea.

Nezok'aba iab'a bed'ea ne ēā b'u ēbad'a

23 Mawūāneba Daizezeta Nok'ora reyta b'ad'a kīrāk'a b'ua, maūbara deweta wid'isia nok'orā izhi edre b'ea. **24** Mawūā wid'ibūrud'era ab'a wesid'a millon bio deweta. **25** Maūbara pag'a b'e ēāba reybara nendod'amarēā jarasia izhita, zhi kīmata, zhi warrarāta, izha ne erub'ūta jōma, aramaūne izhaa deweta pag'amarēā. **26** Mawūē maū nezok'ara sāk'ok'od'e k'ob'epe zuburia bed'ea mawūāsia: Nok'ó, jūādua, muārā buaa jōma pag'aya. **27** Mawūāi maū nezok'a nok'obara sozuburiape enebuesia, aramaūne bed'ea ne ēā b'usia deweta.

28 Mawūāmina nezok'a maūta wābūrud'era ūdusia ab'arika nezok'ata ab'a izhaa wīka deweta, mawūē ojūābara jidape mawūāsia: Muāā dewera pag'adua. **29** Mawūāi ab'arika nezok'ara izhi jērū k'aita sāk'ok'od'e k'ob'epe zuburia bed'ea mawūāsia: Jūādua, muārā buaa jōma pag'aya. **30** Mawūāi izhara mawūārā krīna ēbasia, awuarabūru wāpe cárceld'e ed'a b'usia deweta pag'ayeed'a. **31** Ab'arika nezok'arābara maūta ūdud'ape k'ābāēā sopuasid'a. Mawūē wānape izhi nok'oa maūta jōma neburūsid'a. **32** Mawūē izhi nok'obara trūpe mawūāsia: Būra nezok'ata biata b'u ēā. Muārā deweta jōmaūnebara bed'ea ne ēā b'usia muāā zuburia bed'easi baera. **33** ¿Ab'arika nezok'ara buabid'a sozuburiaid'e b'asi ēka

muã buta sozuburiad'a kîrāk'a? **34** Aramaũne izhi nok'ora kîrũpe zhārã zuburia obadaa chãb'arisia izhaa deweta jõma pag'ayeed'a. **35** Mũ Zeze ùtre b'ũbara marãta aramaũ kîrāk'a oya, marã ab'a ab'aũba soid'u bed'ea ne eãne edad'a ẽburũ marã mebẽrã marã bĩ eã obũdata.

Jesúsba jarad'a kîma ãmaĩrã k'azhiruata

(*Marcos 10:1-12; Lucas 16:18*)

19 **1** Jesúsbara maũ bed'eata ma jarape Galilead'ebara wãburũta Judea druaed'a wãsia do Jordán kîrãrẽ.

2 Maũne k'abanata wãsid'a k'aid'u, mawũẽ mama b'ebikuasia zhi k'aya b'eta.

3 Maũne izhima fariseorãta zed'ape wãẽãbid'ai k'area mawũãsid'a: ¿Idaribi panũka zhũmakîrãba izhi wũerã ãmaĩrã newẽã k'area?

4 Mawũãnaĩ Jesúsbara panaũ mawũãsia: ¿Marãbara led'ak'a kîrāk'a b'eta jẽdeubara zhi od'abara zhũmakîrãta wũerãta osi eka? **5** Maũba Daizezebara mawũãsia: Zhũmakîrãbara ãmaẽ b'aya zezera, papara, aramaũne izhi wũerã ùme pane b'aya, mawũẽ ùmeta k'akua ab'a pane b'aya. **6** Mawũẽ ya ùme eã, awuaraburũ k'akua ab'abaia. Aramaũne Daizezeba ãba b'ud'ara zhi ãmabiid'e b'ũ eã zhãrãbara.

7 Mawũãĩ mawũãsid'a: ¿Mobera k'ãrẽã Moisébara jarasi ãmaĩnebemata wũerãã k'arta diamarẽã aramaũne ãmaĩta?

8 Mawũãnaĩ Jesúsbara mawũãsia: Arib'aed'a ẽbaita marã sora zare baera Moisébara idaribisia mazhi wũerã ãmaĩrã. Mawũãmina jẽdeubara Daizezebara mawũã nũmũ ẽbasia.

9 Mawũẽ muã marãã jaraya, bariduba izhi wũerã ãmaburũta wũerãba awurũ eruk'ãĩ eãne ãmape awurũta k'ãĩburũra k'azhiruata oya. Wũerã ãmanapead'ata k'ãĩburũsid'a k'azhiruata oya.

10 Mawũãĩ izha jurũkuad'abara mawũãsid'a: Zhũmakîrãba izhi wũerã ãmaburũd'e mawũãburũ audre biga miã k'ãĩ ẽbaita.

11 Mawũãnaĩ Jesúsbara mawũãsia: Mawũã kîma ne eã b'aira jõmaũne eã, awuaraburũ Daizezeba dob'a b'aid'e b'ũk'ãrĩtrũ mawũã b'ea. **12** Ûkurũra kîma ne eã b'aita to b'ua, ùkurũra k'apabũdaba kîma ne eã b'ea, ùkurũra kîma ne eã b'ea Daizezeta Nok'oba jara b'ũta arib'ae nũmaĩta. Dob'a b'a b'aita b'ura dob'a b'adua.

Jesúsba ibia jarad'a wūāwūārāta

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

13 Wūāwūārāta ũkuru Jesúsma wesid'a āzhi ũrū juwua b'ukua zhiwid'imareã. Mawūāmina izha jurukwad'abara zhi webudata kēāsida. **14** Mawūē Jesúsbara mawūāsia: Wūāwūārā muma idu zebiudua, bueamarāūdua, naūrāne kīrāk'a izhi krīcha b'etru Daizezeta Nok'od'ebema.

15 Mawūāpe wūāwūārā juwua ũrū b'ukua zhiwid'ipe wāsia mamaūbara.

Kūrāta bara b'ad'a

(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

16 Kūrāta Jesúsma zepe mawūāsia: Miā ũrāg'abari, bura biata b'ua, ¿muārā k'ārē biata oi barape Daizeze ũme b'ai jō ēāta erub'aira?

17 Mawūāi Jesúsbara mawūāsia: ¿Būara murā k'ārēã biata jaraburu? Miōta biata b'ū ēã, awuaraburu biara ab'abai b'ua Daizezeta. Mawūāmina Daizeze ũme b'ai jō ēã maē ed'a wā krīna b'uburu arib'aedua Daizezeba jara b'uta.

18 Mawūāi kūrābara mawūāsia: ¿Sāūta arib'aeipe?

Mawūāi Jesúsbara jara mawūāsia: Miā bearārūã. Kīma ēāta eruk'āirārūã. Nezrugarārūã. Zhārā ũrū sewa nebururārūã.

19 Wawiarua bu zezera bu papara. Zhārā kuāg'arua buzhi kīrāk'a.

20 Mawūāi kūrābara mawūāsia: Muārā maū jōma arib'ae b'ua kūrā wed'auba, ¿mawūē k'ārēta āmaña wāēã b'ū?

21 Mawūāi Jesúsbara mawūāsia: Būta bia nūma krīna b'uburu wāpe buzha ne erub'uta nendope platara zuburia b'ea diadua, mawūārā ne biata erub'aya ũtre. Aramaūne zepe mūta pēwādua.

22 Kūrābara maū bed'eata ũrīpe sopua wāsia k'ābāēã bara b'ū baera.

23 Mawūē izha jurukwad'aa Jesúsbara mawūāsia: Muā wārīnu marāã jaraya, bara b'ura borekea ed'a wā ēã Daizezeta Nok'od'ebemane. **24** Muā wakusa marāã jaraya, aguja uriad'e camellota audre bia berab'ari b'eya bara b'uta ed'a wāi k'āñabara Daizezeta Nok'od'ebemane.

25 Izha jurukwad'abara maūta ũrīnape k'awua ēã krīcha mawūāsida: ¿Bara b'usid'a mawūāburu k'aita ēdrūipe?

26 Mawũānāi Jesúsbara āzhi akũ mawũāsia: Ēdrũira zhārāitara boreke ěã, mawũāmina ědrũbi b'eid'eba Daizezeitara ne jōma borekea.

27 Mawũāi Pedroba mawũāsia: Daibara ne jōma āmaēs'id'a, mobe bũta pēwā b'ea. ¿Mawũē daibara k'ārēta jidad'aipe?

28 Mawũāi Jesúsbara mawũāsia: Mũã wārĩnu marāã jaraya, ne jōma zhiwid'ita nũmebũrud'era, mũ Beubari Bape b'ad'ara Reyta jewed'aya mũzhi bugueta kīrāwārēāne, marā mũ pēwā b'esid'a nok'orāta jewed'a duaneña bugue doced'e. Aramañe k'awua oduaneña Israel warrarā doced'ebemata. **29** Bariduba deta āmaērā, zhi mebērā zhũmakīrārāta, nawek'aurāta āmaērā, zezeta, papata, wũērāta, warrarāta, druata, mũ k'area āmaērā, jidama cien jidaya āmaña. Mobe Daizeze ũme b'ai jō ěāta jidaya. **30** Mawũāmina bio zhi zromata b'era zhi zroma ěāta duaneña, waya zhi zroma ěāta b'eta zhi zromata duaneña.

Ne jarad'a uvad'e traje b'ed'eba

20 **1** Daizezeta Nok'ota nũmũrā ũmakīrā drua zhibarita b'ad'a kīrāk'a b'ũa, diaped'a zhārā jũrũ wāsia trajabigaita izhi uvad'e. **2** Mobe denario ab'aũbari ewari ab'a trajabigaita bed'eape zok'akuasia izhi uvama. **3** Diaped'a a las nueve babod'od'e āĩ wābũrud'era awũrũrāta ũdukuasia pũwũrũ ěsadra bari b'eta. **4** Mawũē mawũāsia: Marās'id'a trajad'e wāũdua mũ uvad'e, mũārā pag'akuaya sāwũā pag'ai b'ũd'e. Mawũāi āzhira wās'id'a. **5** Wakusa ũmatipa āĩ wāpe a las tres āĩ wāpe ab'arika osia. **6** Wakusa a las cinco āĩ wābũrud'era awũrũrāta bari b'eta ũdui mawũāsia: ¿Marā k'ārēã nama bari keukua? **7** Mawũāi mawũās'id'a: Daira k'āwũā b'ea miōba jũrud'a ěāba. Mawũānāi izhara mawũāsia: Marās'id'a trajad'e wāũdua mũ uvad'e, mũārā pag'akuaya sāwũā pag'ai b'ũd'e.

8 Keubũrud'era uva zhibaribara trajabada nok'oa mawũāsia: Trajabadara trũkuape pag'adua āzhi jornal. Naara diadua tēã zekuad'aa, mobebũrũ diadua naara zekuad'aa. **9** A las cinco trajad'e wānapead'ata zebũdad'era ab'a ab'aũba jidasid'a denario ab'a. **10** Mawũē naara trajad'e wānapead'ata zebũdad'era krīchās'id'a audre jidad'aita. Mawũāmina āzhabid'a ab'a ab'aũba jidasid'a denario ab'a. **11** Mawũā

jidad'ai uva zhibarira bĩ ěã jarabũdata, **12** mawũãsid'a: Naũrã tẽã zekwad'ara ora ab'abai trajabũdata bũara pag'abũrua dai kĩrãk'a. Maũne daibara trabajota jũwũrũãta zrog'a keukua. **13** Mawũãnaĩ panaũ āzhi ab'aua mawũãsia: Dazhira zhibiata panũã, muã bũra bĩ ěã obũru ěã. ¿Mu ũme bũra bed'easi ěka trajaita denario ab'aubari? **14** Bũrera jidape wãrũã, mawũãmina naũ tẽã zed'aara muãrã dia krĩñabũrua bũaa diabũru kĩrãk'a. **15** ¿Muã krĩñanerã o ěbaid'e b'ũka ne mũrũrã? ¿O bũra bĩ ěã k'ob'ũka mũta bia baera? **16** Aramaũ kĩrãk'a zhi zromata b'eta zhi zroma ěãta duaneña, waya zhi zroma ěãta b'eta zhi zromata duaneña, maũẽnabema Daizezebara bio trũkua numũk'ãrĩã, mawũãmina bio ěã zhi jurũmarã.

Jesúsba jarama ũbeata jarad'a izhi bead'aita

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

17 Jesús Jerusalén pũwũrued'a wãrĩze wãne, doce izha jurũkuad'ata awuara jũre edape od'e mawũãsia: **18** Dazhirã wãrĩze wã Jerusalén pũwũrued'a, mu Beubari Bape b'ũra maĩnu chãb'arid'aya sacerdoterã nok'orãta b'ea, ũrãg'a Moiséde jarabadata b'ea. Maũrãbara jarad'aya mũrã bead'amarẽã. **19** Aramaũne mũrã chãb'arid'aya judĩorã ěãta b'ea, mũrã āzhima sewak'au b'ũd'eba ud'aya, cruzde k'achid'aya, mawũãmina ewari ũbead'e beud'ata piradrũya.

K'ãrẽ wid'ibid'apead'a Jacoboba Juanba

(Marcos 10:35-45)

20 Zebedeo warrarã papaba zhi waurã bawarauba Jesús orrape izhi kĩrãbita sãk'ok'od'e k'ob'esia k'ãrẽ wid'iita.

21 Mawũẽ Jesúsbara mawũãsia: ¿K'ãrẽta krĩñape?

Mawũãĩ izhara mawũãsia: Bũta nok'ota b'ebũru maẽ mu waurã ũme naũrãta nok'o babi jewed'abigarua ab'a bũ juwua araare, ab'a bũ juwua ãk'aare.

22 Mawũãĩ Jesúsbara panaũ mawũãsia: Marãbara k'awuad'a ěã k'ãrẽ wid'i panaũrã. ¿Marã zuburiaita panũka mu zuburiai kĩrãk'ara?

Mawũãĩ āzhara mawũãsid'a: Daibara b'ed'aya.

23 Mawũãnaĩ izhara mawũãsia: Marã wãrĩnu mu zuburiai kĩrãk'ara zuburiad'aya. Mawũãmina mu juwua araare,

mũ juwua ãk'aare jewed'abigaira muãrã diaid'e b'ũ ãã.
Awuarabũru jewed'a paneña maũita zhi arib'aemata mũ
Zezeba.

24 Zhi diezba maũta ũrĩnaĩ kĩrũsid'a mebērãta ũme panũã.

25 Mawũẽ Jesũsbara trũkuape mawũãsia: Marãbara k'awua
b'ea naũ ãjũãne nok'ota b'ebara zhãrã ãzhi edre erunũmeã,
zhi zromata b'era aramaũne zhãrã ũrũ zarea nũmeã.

26 Mawũãmina marã mawũã duanaĩne b'ũ ãã. Awuarabũru
marãnebema zhi zromata b'a krĩña b'ũra b'aibara marã
arib'aebarita. **27** Marãnebema zhi zromata b'a krĩña b'ũra
b'aibara marã nezok'a kĩrãk'a. **28** Aramaũ kĩrãk'a mũ Beubari
Bape b'ũra ze ěbasia zhãrãba arib'aed'amarẽã, awuarabũru
zesia zhãrã arib'aeita, aramaũne mũ bebura diaya jõmaũbari.

Ne ũdubid'a daũb'errea panũta ũme

(*Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43*)

29 ãzhi Jericó pũwũrud'eba wãbũrud'era Jesũs k'aid'u
wãsid'a k'abana. **30** Maũne daũb'errea panũta ũme o
k'aita jewed'a panũne, Jesũs berab'ari wãta ũrĩnaĩ nemi
jĩgua mawũãsid'a: ¡Nok'ó, bũra rey David'eba uruta b'ũba
sozuburiarua दौरa!

31 Mawũãnaĩ zhãrãbara kããsid'a chupead'amarẽã,
mawũãmina ãzhira audre b'ia mawũãsid'a: ¡Nok'ó, bũra
David'eba uruta b'ũba sozuburiarua दौरa!

32 Mawũãnaĩ Jesũs pi nũmepe trũkuape mawũãsia:
¿Marãbara mũã k'ãrẽta oita krĩña panũ?

33 Mawũãĩ ãzhara mawũãsid'a: Nok'ó, daita ne ũdubirua.

34 Mawũãnaĩ Jesũsbara sozuburiape dabũ tũb'arikuasia,
maũ daucha ne ũdusid'a, mawũẽ jũdrũsid'a k'aid'u.

Jesũs ed'a wãna Jerusalenne

(*Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19*)

21 1 Jerusalén k'aita babũdad'e, Betfagé pũwũrud'a
zebũdata Olivo k'atumaẽna zebũdad'era Jesũsbara
izha jurũkuad'ata ũme zok'abũrũta, **2** mawũãsia: Pũwũru
zakeid'u wãũdua jari mazhi kĩrãbita tab'uid'u. Marãbara
ũdud'aya burra jũ nũmũta, burro kũrãsid'a izhi ũme ũdud'aya,
burra ěnape ũmewed'a mũma weudua. **3** Iab'aũba wid'ira
mawũãũdua: Nok'oba nesid'akuabũrua, nane diab'arikuaya.

4 Aramaüne arimaẽ berab'arisia Daizezeba bed'eata jarabibariba mawũána:

5 Jerusalénne b'ea mawũáũdua: Marã Reyra marãma urua, Ibiad'e b'eta burrod'e ũrũ jewed'a urua, burro kũrãne ũrũ urua nenduwuru ne zũgũa ataubari waud'e.

(Zacarías 9:9)

6 Izha jurũkuad'ara wãnape osid'a Jesúsba jarad'a kĩrãk'a.

7 Mawũẽ wesid'a burrata burro kũrãta, mobe ũrũ b'usid'a ãzhid'e wua ãneb'ari panũta, mobeburu Jesús jewed'asia ũrũ.

8 K'abanabara bia edabũdata ãzhid'e wua ãneb'ari b'eta od'e ewarazoosid'a. Waya dewaurãbara pãrãrã kiduata tud'ape od'e tad'azoosid'a. 9 Zhãrãbara na wãba tẽa uruba nemi jĩgua mawũãsid'a:

¡Bura ibia jarad'aya rey David'eba urura!

¡Ibia jarad'aya Daizezed'eba zebũrũra!

¡Daizezera ibia jaraudua ũtrera! (Salmos 118:25-26)

10 Aramaüne Jesús Jerusalénne ed'a wãburũd'era pũwũrud'ebema jõma b'ũgadru mawũãsid'a: ¿Naũ k'aipe?

11 Maũnerã zhãrãbara mawũãsid'a: Naũ Jesústa Daizezeba bed'eata jarabibaria, Nazaret pũwũrud'ebema, Galilea druad'ebema.

Jesúsba miti ãã od'a Daizeze deta

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

12 Jesús ed'a wãsia Daizeze ded'a ewara maẽ, mobe jõma ãĩ jũrekuasia mama ne nendo b'eta, ne eda b'eta, mesara burekuasia plata k'ãbiabadad'era, buguera burekuasia pusirã nendobadad'era. 13 Mobe mawũãsia: Naũẽnabemata zhi b'ũmata mawũã b'ua: Mũ dera zhiwid'ibadata numũã ad'aya. Mawũã b'ud'era marãbara nezrugamiãrã de babi numũk'ãrĩna.

14 Daizeze ded'a ewara maẽ Jesús orrasid'a daũberrea b'eba, wã b'e ãã b'eba, mawũẽ b'ebikuasia. 15 Sacerdoterã nok'orãba, ũrãg'a Moiséde jarabadaba mawũã biata ob'ũta ũdubũdad'era warrarãbara Daizeze ded'a ewara maẽ nemi jĩgua mawũãsid'a: ¡Ibia jarad'aya rey David'eba urura! Mawũãnaĩ kĩrũbũdaba, 16 mawũãsid'a: ¿Buara ũrĩ k'ob'ũka naũrãba jara k'opanũrã?

Mawũãnaĩ Jesúsbara mawũãsia: ããjã, ¿maũẽnabemata marãbara led'ak'a kĩrãk'a b'eta mawũã b'ũ ãka:

Warrarã ked'ea, ju do ked'ea bũzhita ibia jarabigaya ab'ũ
 ěka? (Salmos 8:2)

17 Mawũãpe ãmaẽkuabũrũta Jerusalénnebara ãi wãsia
 Betania pũwũrũed'a, mobe mama ũnadrusia.

Ik'azhirua jarad'a higuera zhi ta ne ěãta

(Marcos 11:12-14, 20-26)

18 Diaped'a wakusa Jerusalén pũwũrũed'a zebũrud'era
 jarrasia Jesús. **19** Maũne bakuru higuera o k'aita nũmũta ũdui
 maĩnu wãbũrud'era maũnerã k'ãrẽ ũdu ěbasia, awuarabũru
 ũdusia zhi kiduatru, mawũẽ mawũãsia: Bũra wueta zau ěbaya.
 Audre ěãne higuera bagusia.

20 Izha jurũkuad'aba maũta ũdud'ai bia akũdrua mawũãsid'a:
 ¿Sãwũã k'ãwũã aramaũta bagu dog'o bakuru higuera?

21 Mawũãnaĩ Jesúsbara panaũ mawũãsia: Mũã wãrĩnu
 marãã jaraya, marãta soid'u b'ebũru, marãma k'ãrẽta b'e ěãne
 duanu ěbũru bari k'ãwũã bakuru higuera k'ĩrãk'a od'a ěã,
 awuarabũru k'atuma za nũmũã jarabũdata: Āĩ wãrũã, pusad'e
 doid'u wãrũã abũdad'era arib'ae nũmaẽdaya. **22** Jõma marãba
 wid'ibũdara zhiwid'i soid'u k'ob'ebũru jidad'aya.

Zareata Jesús'd'e

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

23 Daizeze ded'a ewara mã Jesús zebũrud'era, sacerdoterã
 nok'orãbara, pũwũru nok'orãbara izhira orrasid'a miã ũrãg'a
 nũmũne, mobe mawũãsid'a: ¿K'aiba obi b'ũ bũa ob'ũra? ¿K'aiba
 diasi k'ãwũã zarea nũmaĩrã?

24 Mawũãnaĩ Jesúsbara panaũ mawũãsia: Mũãbid'a marãã
 wid'iya, marãba panaũnarã mũãbid'a marãã jaraya k'aiba
 obi b'ũta mũã ob'ũra. **25** Zhãrã buru k'oemarẽã Juan, ¿k'aiba
 zok'asi? ¿Ûtrebemaba o zhãrãba?

Mawũãĩ ãzhirãĩnu mawũãsid'a: Dazhirãba Ûtrebemaba
 zok'asia ad'ara, ¿mobera k'ãrẽã ijãna ěbasi aya? **26** Dazhirãba
 zhãrãba zok'asia ad'aisid'a, dazhirãbara zhãrãta wawia b'ea
 jõmaũma Juan Daizezeba bed'eata jarabibarita b'ũ baera.

27 Mobebũru panaũbũdata Jesúsã mawũãsid'a: Daibara
 k'awuad'a ěã.

Mawũãnaĩ izhara mawũãsia: Mũãbid'a marãã jara ěã k'aiba
 obi b'ũra mũã ob'ũra.

Ne jarad'a warra ūmeneba

28 ¿Mawūāmina marāma sāwūāpe? Ūmakīrāba erub'asia warrarāta ūme, mawūē zhi nabemata orrape mawūāsia: Warra, id'ira trajad'e wārūā m̄ uvad'e. **29** Mawūāi izhara panaū mawūāsia: Mūrā wā krīña ēā. Mawūānata tēā wāīta krīchape wāsia. **30** Zhi zezebara dewarabemata orrape ab'arika jarasia. Mawūē maūbara mawūāsia: Ājā nok'ó, mūrā wāña. Mawūāpe wā ēbasia. **31** ¿Ūmebara sāūba osi zhi zezeba krīñarā?

Mawūāi āzhara mawūāsida: Osia nabemaba.

Mawūānaī Jesúsbara mawūāsia: Mūā wārīnu marāā jaraya, rey Romanebemaīta plata wid'ibadata, wūērārā jōmaūne b'eta marā k'āñabara wānaña Daizezeta Nok'ota b'uma.

32 Maūēnabema Juan marāma zesia sāwūā b'ead'ebemata jarad'e, maū marābara ijāna ēbasia. Mawūāmina rey Romanebemaīta plata wid'ibadabara, wūērārā jōmaūneta b'ebara ijāsida. Mawūāmina marābara maū ūdusid'aid'u k'azhiruara āmape Daizezeta pēwāna ēbasia izhid'ebemata ijānaīta.

Uvad'e trajabadata bia ēāta b'ead'a

(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

33 Ūrīūdua, mūā dewara ne jarak'aya: Ūmakīrāta b'asia drua zhibarita, maūbara uvata upe serrape osia uva b'ata piabarita. Mobe uva akuita pārāsia deta ūtu draso, mobe uvad'e trajabadaa arrendape wāsia wawara. **34** Uva b'habada ewade nezok'arā izhid'eta zok'asia uvad'e trajabadama, jidad'amarēā uva izhaa diabūdata. **35** Mawūāmina uvad'e trajabadabara nezok'arā jirtoposia, mobe ūkuru jirachi jidasida, ūkuru beasida, ūkuru mong'araba tab'arised'a.

36 Wakusa nezok'arā dewaraurāta audre zok'asia nabemarā k'āñabara, maūrā ab'arika osida. **37** Mobeburu zhi warrata āzhima zok'aburūta mawūāsia: Wawiad'aya m̄ warrara.

38 Mawūāmina uvad'e trajabadabara zhi warrata ūdud'ai āzhirāīnu mawūāsida: Ne zhi zezed'era naūba jidaya, mawūē bead'aya, aramaūne dazhirāba jidad'aya izha jidaita b'ura.

39 Aramaūne jirtopota uvad'ebara āi jūretad'ape beasida.

40 Aramaūnerā uva zhibarita zeburūd'era ¿uvad'e trajabadara marāma sāwūā oipe?

41 Mawũãĩ mawũãsid'a: Bia ããta b'era sozuburia ãã makenaña, mobe uva izhid'era awururã uvad'e trajabadaa arrendaya. Aramaũne izhaa diad'aira diad'amarẽa uva b'ubada ewade.

42 Mawũãnaĩ Jesũsbara mawũãsia: ¿Marãbara led'ak'a kĩrãk'a duanu ãka aramaũ kĩrãk'a mũ seribid'a ããnebemata zhi b'umarã?:

¿Jara b'u ãka de obadaba mong'ara seri ããne b'ud'apead'ara wag'auta b'esita. Daizezeba mawũã osi baera dazhirãma ne bia ab'u ãka? (*Salmos 118:22-23*)

43 Maũneba mũã marãã jaraya, marã Daizezebara izhita Nok'od'ebemane duanabi ãã, awuaraburu maũne b'eabiya izha jara b'uta ob'eta. **44** Iab'a maũ mong'ara ũrũ b'aera b'ug'uzoaya, maũ mong'arata iab'au ũrũ b'aera naũsãña.

45 Maũ jaraburuta ũrĩnaĩ sacerdoterã nok'orãbara fariseorãbara k'awuasid'a ãzhita jaraburuta. **46** Mawũẽ sãwũã jidad'aita krĩcha jurusid'amina, zhãrãta wawiasid'a zhãrãma Jesũs Daizezeba bed'eata jarabibarita b'u baera.

Ne jarad'a juwua jidabadad'eba

(*Lucas 14:15-24*)

22 **1** Jesũsbara wakusa ne bio jarak'a mawũãsia: **2** Daizezeta Nok'ota numurã reyta b'ad'a kĩrãk'a b'ua, maũbara fiesta osia zhi warra juwua jidayid'era. **3** Juwua jidayid'e trũkuad'ata trũne nezok'arã izhid'eta zok'asia, mawũãmina maũrã ze krĩnana ãbasia. **4** Wakusa nezok'arã dewaraurãta zok'aburuta mawũãsia: Trũkuad'apead'aa jaraudua mũrẽ zhikora arib'aesita. Mũãrã beabisia mũ tororãta, mũ nenduwururã boregwearãta. Mawũẽ jõma arib'ae numũ baera zed'amarẽa jaraudua juwua jidayima. **5** Mawũãmina trũkuad'apead'ara wãna ããburu ũkuru wãsid'a ãzhi trabajoed'a, ũkuru ãzha k'ãrẽ oi b'uta oed'a. **6** Waya ũkurubara nezok'arãta jirtopota jirachi makenasid'a. **7** Maũta reyba ũrĩburud'era kĩrũpe zok'asia soldorã izhid'eta, aramaũne makenasia maũrã miã beamiãta b'era, mobe basia ãzhi pũwurura. **8** Mobeburu nezok'arã izhid'ea mawũãsia: Juwua jidayid'ebema wãrãnebai zhi arib'aema. Mawũãmina trũkuad'apead'ara trũkuaid'e b'a ãbasia. **9** Mawũẽ oza wãũdua, mobe juwua jidayima trũũdua mazha ũdubũdata. **10** Mawũãĩ nezok'arã oza wãnape ãzha

ūdubudata jōma juresid'a biata b'eta, bia ēāta b'eta, aramaüne juwua jidayid'ebema birasia trūkuad'apead'aba.

11 Trūkuad'apead'ata akuita rey ed'a wābūrūd'era mama ūmakirāta ūdusia zhārā juwua jida nūmune jūbibadaba zho b'ū ēāta. **12** Mawūē mawūāsia: ¿Bura sāwūā nama ed'a zesi zhārā juwua jida nūmune jūbibadaba zho b'ū ēārā? Mawūāi izhira chupea k'ob'asia. **13** Mawūē reybara ne arib'ae nūmeā mawūāsia: Jērūta, juwuata jūūdua, mobe b'aribueudua āi pārīguad'e tebud'e, mama jēgaya kid'a k'ōsesea. **14** Aramaū kīrāk'a Daizezebara bio trūkua nūmuk'ārīā, mawūāmina bio ēā zhi jurumarā.

Rey Romanebemaīta plata wid'ibadad'ebema

(Marcos 12:13-17; Lucas 20:19-26)

15 Maū tēā fariseorā wānape bed'easid'a Jesús sāwūā wāēā bed'eabid'aita. **16** Mawūē āzhi pēwā b'eta rey Herode pēwā b'e bawara izhima zok'abudata jarabuesid'a mawūānamarēā: Miā Ūrāg'abari, daiba k'awua b'ed'era būara jara b'ua wārāta, aramaüne wārīnuta jara b'ua Daizeze ota. Bura krīcha zhārāneā zhi edebi ēā būara akū ēbaera zhārānebemata. **17** Būma sāwūāta daia jaradua: ¿Diasia b'uka rey César plata diabadara, o dia b'e ē?

18 Jesúsbara k'awuasia āzhara bī ēā oita k'ob'eta, mawūē mawūāsia: ¿Murā k'ārēā wāēābid'aita k'opanū marā sewa bibauta b'ebara? **19** Muāā ūdubiudua monedata rey Romanebema diabadata.

Mawūāi āzhara ūdubisid'a denario ab'a. **20** Mobeburū Jesúsbara mawūāsia: ¿Naūnerā k'ai zata nūmū, k'ai trūta b'ū nūmū?

21 Mawūāi mawūāsīd'a: Césard'ea.

Mawūānaī mawūāsia: Césard'era César diaudua, Daizezed'era Daizezea diaudua.

22 Maūta ūrīnaī bia akudruape āmaēbudata wāsīd'a.

Beud'ata piradrūd'aid'ebema

(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

23 Maū ewade saduceorāta zesid'a Jesúsma, maūrābara jara b'ea beud'ara piradrū ēāta, mawūē wid'i, **24** mawūāsīd'a: Miā Ūrāg'abari, Moisébara mawūāsia: Iab'auta warra ne ēā

beura, izhi wũērã zhi mebeaba edaibara, aramaũne zhi mebea beud'ata warra barabiya. **25** Ewari ab'a daid'e ed'a mebērãta siete pãina bazhia, nabemata miã k'ãipe beusia, warra ne ēbasi baera izhi wũērã zhi mebeaita āmaēsia. **26** Zhi ũmesid'a ab'arika berab'arisia, zhi ũbeasid'a, zhi sietesid'a. **27** Jōma mawũã berab'arid'a tēãne beusia wũērãsid'a. **28** ¿K'ōbe beud'ata piradrũbudad'era sieted'ebemabara sãũba izhi wũērã baipe mawũã āzhi jōmaũba k'ãinapead'ara?

29 Mawũãnaĩ Jesũsbara panaũ mawũãsia: Marã wãēã b'eba maũēnabemata zhi b'umarã sãwũãta k'awuad'a ēã, miã Daizeze zareara sãwũãta k'awuad'a ēã. **30** Beud'ata piradrũbudad'era miã k'ãina ēã, awuarabũru Daizeze ángelerã ũtre b'e kĩrãk'a b'eaya. **31** Mawũãmina beud'ata piradrũd'aid'ebema, ¿marãbara led'ak'a kĩrãk'a b'eta Daizezebara mawũãsi ēka?: **32** ¿Mũrã Abraham Zhibaria, Isaac Zhibaria, Jacobo Zhibaria asi ēka? Aramaũnerã Daizezera beukuad'a Zhibari ēã, awuarabũru zok'ai b'e Zhibaria.

33 Maũta ũrĩnape zhãrãbara bia akũdruasid'a mawũã miã ũrãg'a b'ud'eba.

Zhi zromata b'ua arib'aed'ai b'uta

(Marcos 12:28-34)

34 Fariseorãbara ũrĩsid'a mawũã chupeabigabũrũta saduceorãta, mawũē zhi jũresid'a. **35** Mobe āzhid'ebema ab'a ũrãg'a Moiséde jarabariba wãēãbii k'area wid'i mawũãsia: **36** Miã ũrãg'abari, ¿Daizezeba jara b'uta arib'aed'ai b'ura sãũta zhi zromape ũrãg'ad'era?

37 Mawũãĩ Jesũsbara jara mawũãsia: Nok'o Daizezera soid'u kuãg'arua, bũzhi jawureid'uba, bũzhi krĩchaid'uba. **38** Maũta zhi zroma Daizezeba arib'aemarẽã jara b'ura. **39** Zhi ũmeta aramaũ kĩrãk'a b'uta mawũã b'ua: Zhãrã kuãg'arua bũzhi kĩrãk'a. **40** Maũ ũmeta arib'ae nũmũba jōma arib'ae nũmaña Daizezeba ũrãg'a Moiséa diad'ata, Daizezeba bed'eata jarabibarirãba b'ud'apead'ata.

¿K'aid'eba uru zhãrã Ēdrũbiira?

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

41 Fariseorã āba nũmũne Jesũsbara wid'ibũrũta, **42** mawũãsia: ¿Marã sãwũã krĩcha b'e zhãrã Ēdrũbii ũrũrã? ¿K'aid'eba zeipe?

Mawũãĩ mawũãsid'a: Rey David'eba zeya.

43 Mawũãnaĩ Jesúsbara mawũãsia: ¿Bari k'ãwũta Davidbara Jawurebiad'eba izhi Nok'oa aburũta mawũãsika?:

44 Daizezebara mu Nok'oa mawũãsia: Mu juwua araare jewed'arua, bu jura b'eta jõma muã bu jẽrũ edre b'ũyeed'a. *(Salmos 110:1)*

45 Davidba mawũã izhi Nok'oa ad'ara, ¿sãwũã bari k'ãwũta izhid'eba uruta b'aipe?

46 Aramaũne miõba panaũ b'ed'a ěbasia izhi bed'eara. Miõba k'ãrẽ wid'i ěbasia maũ ewadeba ũtaara.

Ūrãg'a Moiséd'e jarabadad'ebema

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

23 1 Mobeburũ Jesús bed'eaburũta zhãrã k'ob'ea izha jurũkuad'aa mawũãsia:

2 Daizezeba ũrãg'a Moiséa diad'ata jara b'ea ũrãg'a Moiséd'e jarabadabara, fariseorãbara. **3** Mawũẽ k'ãrẽ arib'aeita marãã jarabudara jõma arib'ae oudua. Mawũãmina ãzha ob'e kĩrãk'ara orãũdua, k'ãrẽ jara b'era ãzhara arib'aed'a ěã. **4** Miõba arib'ae b'e ěãta zhãrãã arib'aemarẽã jara b'ea, mawũãmina ãzhara arib'aed'a ěã. **5** Awuaraburũ jõma k'ãrẽ obudara ob'ea zhãrãba ũdud'amarẽã. Mawũẽ Daizeze bed'eata wĩka ed'a b'ubadata caja zaked'era jũk'ara audre joub'ua obada, mobe datrud'e, juwud'e tãjũbada, wua ita irabadata audre drasoã obada. **6** Nok'orãta jewed'abari maẽ jewed'a krĩnadea nek'od'e trũbudad'era. Nok'orãta jewed'abari maẽ jewed'a krĩnadea de zhi jurebadata nũme maẽrã. **7** ãzhi wawia salud'aita krĩnadea pũwũrud'e k'abana maẽrã. Krĩnadea zhãrãba ãzhira Miã Ūrãg'abari ad'aita.

8 Mawũãmina marãbara krĩna b'earãũdua marãta Miã Ūrãg'abari ad'aita, marãne Miã Ūrãg'abarira ab'abai b'ũ baera mũta zhãrã ědrũbita, waya marã jõma mebẽrãta b'ea. **9** Druad'era miõta zeze arãũdua, marãne Zezera ab'abai b'ũ baera ũtre b'ũta. **10** Miã krĩna b'earãũdua marãta nok'ó ad'aita, marãne Nok'ora ab'abai b'ũ baera mũta zhãrã ědrũbita. **11** Marãnebemata zhi zromata b'ũra b'aibara marã nezok'a kĩrãk'a. **12** Zhi zromane b'ũra Daizezebara zhi zroma ěãta b'ũya, waya zhi zroma ěãne b'ũta zhi zromata b'ũya.

13 ¿Daizezebara pua k'awua oya marã ũrãg'a Moiséd'e jarabadata b'era, fariseorãta b'era, marã sewa bibaũta b'ea!

Maũba Daizezeta Nok'od'ebemanerã zhãrã idu ed'a wãbid'a ãã. Miã mazhisid'a ed'a wãna ãã, aramaũne ed'a wãbid'a ãã zhi ed'a wã krĩnabudara.

14 ¡Daizezebara pua k'awua oya marã ùrãg'a Moiséde jarabadata b'era, fariseorãta b'era, marã sewa bibaũta b'ea! Maũba jãrĩ b'ea deta wũerãrã pãdrarãneta, mobe zhãrãma bia numãita dããrã zhiwid'ibada. Maũneba Daizezebara marã audre pua k'awua oya.

15 ¡Daizezebara pua k'awua oya marã ùrãg'a Moiséde jarabadata b'era, fariseorãta b'era, marã sewa bibaũta b'ea! Maũba pusata druata pũrrua b'ea, mazhi ùrãg'ata iab'aua ijãbid'aíta mawũã b'ea. Aramaũne ijãbibudad'era mazhi k'ãñabara tebũde audre zuburia b'aitru opauã.

16 ¡Marã Daizezebara pua k'awua oya, zhãrã jipa eded'a ããba daub'errea b'e kĩrãk'a b'ea! Mawũẽ mawũãbada: Iab'aua Daizeze de daid'u k'ãrẽ wãrĩnu oita jarape o ãburu k'ãrẽ ãã. Mawũãmina iab'aua Daizeze ded'a oro numu daid'u k'ãrẽ wãrĩnu oita jarabũrua oibara abada. **17** ¡Marã krĩcha ne ãã daub'errea b'e kĩrãk'a b'ea! ¿Sãũta zhi zromape orota o Daizeze deta, izhi ded'a numuba Daizezed'e ãka orora? **18** Marãbara dewara mawũãbada: Iab'aua altar daid'u k'ãrẽ wãrĩnu oita jarape o ãburu k'ãrẽ ãã. Mawũãmina nendũwuru altar maẽ ùrũ tab'u daid'u iab'aua k'ãrẽ wãrĩnu oita jarabũrua oibara abada. **19** ¡Marã krĩcha ne ãã b'eba daub'errea b'e kĩrãk'a b'ea! ¿Sãũta zhi zromape nendũwuru o altar numuta, altar maẽ k'ob'ebũrua Daizezed'e ãka nendũwuru? **20** Iab'aua altar daid'u k'ãrẽ wãrĩnu oita jarabũrua bari altar daid'u jarabũru ãã, awuarabũru jarabũrua nendũwuru altar maẽ ùrũ tab'u daid'ubid'a. **21** Iab'aua Daizeze de daid'u k'ãrẽ wãrĩnu oita jarabũrua bari Daizeze de daid'u jarabũru ãã, awuarabũru jarabũrua Daizeze mama b'u daid'ubid'a. **22** Iab'aua ùtre daid'u k'ãrẽ wãrĩnu oita jarabũrua Daizeze bugue daid'u jarabũrua, mawũẽ Daizezeta ùrũ jewed'a b'u daid'u jarabũrua.

23 ¡Daizezebara pua k'awua oya marã ùrãg'a Moiséde jarabadata b'era, fariseorãta b'era, marã sewa bibaũta b'ea! Marãbara menta kiduata, eneldo kiduata, cominota diez b'ubudaza ab'a Daizezea diabada. Mawũãmina audre arib'aei b'ura arib'aed'a ãã Daizezeba ùrãg'a Moiséa diad'ad'e jara b'ura zhãrã sãwũã edai b'ũde edaita, zhãrã sozuburiaita,

Daizezed'ebema ijãita. Maũne maũtru arib'ae duanaĩne b'ua wuaabema kenab'ari eã arib'ae bed'e. **24** ;Zhãrã jipa eded'a eãba daub'errea b'e kĩrãk'a b'eba, kũchikũchira ãĩ sãpe baniã dobadamina camellota mibue b'e kĩrãk'a b'ea!

25 ;Daizezebara pua k'awua oya marã ùrãg'a Moiséd'e jarabadata b'era, fariseorãta b'era, marã sewa bibauta b'ea! Mawũẽ vasota eped'ek'ota ùrũburũ zhi sugũma kĩrãk'a b'ea, mawũãmina marã ed'ara bia eãba bira b'ea, nezruga k'ãrẽ o ebai b'uta ob'eba. **26** ;Zhãrã jipa ede eãba fariseo burã daub'errea b'u kĩrãk'a b'ua! Maũba vasota, eped'ek'ota naara ed'abemata sugũi kĩrãk'a sod'eba biata odua, mawũãrã ùrũbemasid'a zhi sugũma baya.

27 ;Daizezebara pua k'awua oya marã ùrãg'a Moiséd'e jarabadata b'era, fariseorãta b'era, marã sewa bibauta b'ea! Mawũẽ beuwãrã joud'apead'a totroa nũme kĩrãk'a b'ea, ùrũrã wãrĩnu bi-ia nũmeã, mawũãmina ed'ara beud'a b'uwũrũba bira nũmeã, mitia nũmeã. **28** Marãta aramaũ kĩrãk'a b'ea, ùrũrã wãrĩnu biata zhi ùdubi b'ea zhãrã b'ea, mawũãmina sewa bibauta b'eba marã sora ed'ara bia eãba bira nũmũ.

29 ;Daizezebara pua k'awua oya marã ùrãg'a Moiséd'e jarabadata b'era, fariseorãta b'era, marã sewa bibauta b'ea! Mawũẽ Daizezeba bed'eata jarabibarirã joud'apead'a nũmema ne pãrãbada, aramaũne kĩrãwãrẽã obada biata joud'apead'a nũmerã. **30** Aramaũne mawũãbada: Dazhirã zhibarirã b'easi ewade dazhirãta b'easiburũ, ãzhid'e kĩrãk'ara dazhirãbara bead'a ebak'ausia Daizezeba bed'eata jarabibarirã. **31** Aramaũnerã ari mazha k'awua b'eta marã urua Daizezeba bed'eata jarabibarirã bekuad'apead'ata bead'ad'eba. **32** ;Mawũẽ ma oudua mazhi zhibarirãba o jũdrud'apead'ara! **33** ;Marã dãma bia eãta b'e kĩrãk'a b'ea! ;Sãwũã eãdrud'aibe Daizezeba tebud'e buekuaid'ebara? **34** Maũ k'area mũãrã marãma zok'aya Daizezeba bed'eata jarabibarirãta, krĩcha banata, miã ùrãg'abadata, maũrãnebema ùkũrũ bead'ape ùkũrũ cruzd'e k'achid'aya, ùkũrũra ud'aya mazhid'e de zhi jãrebadata nũme mãẽ, aramaũne zuburia okuad'aya pũwũrũza pẽwã. **35** Aramaũnerã marã ùrũ b'aeya druad'e biata bea b'e jõmaũ bebuta, ùrũ b'aeya Abel biata b'ad'a bebuid'uba, ùrũ b'aeya Berequía warra Zacaríã bebuid'uba, marãta bead'abara Zacaríara beasid'a Daizeze ded'a altar mãẽ. **36** Mũã wãrĩnu marãã jaraya, maũ jõma b'aeya marã id'i ewade b'e ùrũ.

Jesús jêgad'a Jerusalén k'area

(Lucas 13:34-35)

37 ¡Jerusalén, Jerusalén, marābara Daizezeba bed'eata jarabibarirā bea b'ea, mong'araba tab'ari bea b'ea marāma zok'akuaburura! ¡Muā marā biod'e āba jure kriñasia eterreba zhi warrarāta i edre āba jurebari kīrāk'a, mawūāmina marābara kriñana ēbasia! **38** Mawūē Daizezebara marā p̄w̄w̄rura kenab'ariya. **39** Muā marāā jaraya, k'āwūā wed'auga marābara murā ūdud'a ēbaya, marāba mawūānañeēna: Ibia jarad'aya Daizezed'eba urura.

Jesúsba jarad'a Daizeze de ārīnaīta

(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

24 **1** Daizeze ded'a ewara maēba Jesús wāne, izha j̄r̄k̄kuad'abara orrasid'a de n̄meta ūdubid'aita Daizeze ded'ebemata.

2 Mawūē mawūāsia: ¿Marābara aku k'opan̄ ēka nañ jōma? Muā wārīnu marāā jaraya, namarā mong'ara ab'ari mong'ara ūrūbid'a k'ob'a ēbaya ārībudaba.

Sāwūāinebema ējūā jōī nawed'a

(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24)

3 Olivo k'atumane Jesús jewed'a b'ud'e izha j̄r̄k̄kuad'abara orrad'ape dob'aua mawūāsid'a: ¿Daia jaradua, sōmbed'epe Daizeze deta mawūā ārīnaīrā, sāwūāipe bu zeira, sāwūāipe ewari n̄m̄ta jōīrā?

4 Mawūānaī Jesúsbara panañ mawūāsia: Kīrākuita b'eaudua miōā zhi sewabid'a ēbaita. **5** N̄m̄ne bio sewata m̄neba zebudabara mawūānaña: Murā zhārē Ēdrubia. Aramañe bio sewad'aya. **6** Marābara zhōta ūrīnaña namabid'a āībid'a, mañnerā perarāūdua, mañ jōma mawūā berab'ariibara, mawūāmina wad'i ēbaya ewari n̄m̄ta jōīrā. **7** Drua tab'eta drua aw̄r̄uta tab'e bawara zhōnaña, nok'orāta nok'orā aw̄r̄u bawara zhōnaña. N̄meña puata, jarrabata, ējūā ureta baridu maē. **8** Mañ jōma puata jēdeba n̄meña.

9 Marā chāb'arid'aya ziburia od'amarēā, aramañe beakud'aya, marā jōmaūba jurad'aya m̄ k'area.

10 M̄nebemata ījā b'ebara mañ ewadera bioba ījā ēā

duaneña, mawũe zhiya zhi jidabid'aya, zhiya zhi jurad'aya.

11 Sewata Daizezeba bed'eata jarabibarid'e duanaïta bio piradrud'aya, aramaüne bio sewad'aya. **12** Bia eäta eababuruba bioba zhãrã kuãg'ad'a ebaya. **13** Mawũãmïna izhi ewarita jõeëna muta pëwã b'ura ëdrüya. **14** K'ãwũã bed'ea biata Daizezeta Nok'od'ebemata jarad'aya ëjũã jõmaũ maë, aramaüne zhãrã jõmaũba k'awuad'aya, mobeburu zeya ewari numuta jõirã.

15 Mawũe Daizeze ded'a jaid'ebema ne mitiata numubudata marãba üdubudad'era, Daizezeba bed'eata jarabibariba Danielba jarad'ata üdud'aya. Mawũe zhi naũ lebुरुbara maũ säwũãta k'awuarua. **16** Mobebaira Judead'e b'era merü wãëbaudua k'atumaëna. **17** De ürũ k'ob'ura ud'ub'aepe ed'a wãrãrũã k'ãrë buzhi ded'abema jiraedaira. **18** Meã k'ob'ura deid'u zerãrũã buzhi wua jiraedaira. **19** B'ïog'oa b'era, wũãwũã jud'ebema erub'era zuburiad'aya maũ ewadera. **20** Mawũe zhiwid'iudua marã mawũã merübudad'era numã ebamarëã kue ewarita miã ënaũbada ewarita. **21** Mobebaira k'ãbãëã zuburiatru numãña, ëjũã osid'ad'ebemata id'ibasiid'u mawũãrã ne eäta numãña, miã tãëbid'a mawũãrã numã ebaya. **22** Maũ ewarita Daizezeba k'akutua numu eburu miõta zok'ai b'a ëã. Mawũãmïna izha zhi jurumata b'e k'area maũ ewarira k'akutua numuña.

23 Mawũe iab'auãba zhãrã Ëdrubita za b'ua aburud'era, o zawa b'ua aburud'era ijãrãüdua. **24** Numune zhãrã sewata zhãrã ëdrubita duaneña, sewata Daizezeba bed'eata jarabibarid'e duaneña, üdud'ak'a zromata okuabudaba zhãrã sewad'aya, sewaita ob'ed'ara Daizezeba zhi jurumata b'esid'a sewad'aya. **25** Ya muãrã maũta marãã jaraburuã nawed'a. **26** Mawũe drua drudrua tab'u maë zhãrã ëdrubita b'ua abudad'era akud'e wãrãüdua, o ded'a b'ua abudad'era ijãrãüdua. **27** Bata dajada purebari k'irãk'a mu Beubari Bape b'ad'ata zeburud'era dajada zeya. **28** Ne beuma tab'ura k'awuabada äk'oso pouga numuba. (Mu zeburuãra aramaũ k'irãk'a k'awuad'aya.)

Jesús zeid'ebema

(*Marcos 13:24-37; Lucas 17:26-30, 34-36; 21:25-33*)

29 Aramaũta jari ewadera mawũã zuburia numana tããne ùmadaura pãrìguya, jed'ek'ora ùna ebaya, chidaura bãjãneba

jurzoaya, ne zarea zromarāta bājānebema puruderread'aya. **30** Mobeburu ūdud'ak'ata ūdubadata mu Beubari Bape b'ad'ata bājāneba uruta ūdud'aya, mawūā ūdubadaba druad'e zhārā b'era jōma peraba jēgad'aya. Maūnerā mu Beubari Bape b'ad'ara bājāneba jārārāne uruta ūdud'aya zarea bara k'ābāēā kīrāwārēā. **31** Mobeburu muārā ángelerā murērāta zok'aya trompeta jīgua zad'amarēā, aramaūne āba jured'aya muā zhi juramata baridu maē b'eta wawara b'eta.

32 Bakuru higuera'deba sāvūāta k'awuaudua: Zhi jīwīnita wikuburud'era marābara k'awuabada poag'a k'aita bata.

33 Aramaū kīrāk'a muā jara nūmūta arimaē berab'ari busad'ewata marāba ūdubudad'era k'awuaudua murā zebod'ota. **34** Muā wārīnu marāā jaraya, zhārā b'era neba ēwed'a muā jara nūmurā jōma arimaē berab'ariya. **35** Bājā, drua nebaya, mawūāmina mu bed'eara bari neba ēā.

36 Mawūāmina k'ārē ewade k'ārē ūmadaud'e mawūā berab'ariira miōba k'awua ēā, miā ángelerā ūtrebemarābid'a k'awuad'a ēā, miā muābid'a k'awua ēā, awuaraburu k'awua b'ua mu Zezeburu. **37** Noé ewade berab'arid'a kīrāk'a berab'ariya mu Beubari Bape b'ad'ata zeburud'era. **38** Jari ewadera do birui nawed'ara nek'okua, k'ārē dokua, miā k'āikua b'easia Noé jāba zromane ed'a jūdrud'a ewaried'abai.

39 Adu-a b'ed'e do birupe jōma jog'akuasia. Mawūā b'eya mu Beubari Bape b'ad'ata zeburud'ebid'a. **40** Maūnerā ūme meā traja panūta ab'a edeya, ab'a āmaēña zhi arib'aema ēāta.

41 Wūērārā ūme neb'a panūta ab'a edeya, ab'a āmaēña.

42 Maūba dauba b'eaudua, marābara k'awuad'a ēbaera k'ārē ūmadaud'e zeita mūta marā Nok'ora. **43** Muā jaraita sāvūāta k'awuaudua, nezrugamiā k'ārē ūmadaud'e zeita zhidekuba k'awuara dauk'ārā b'eya, aramaūne nezrugabi ēbaya izhi ded'ara. **44** Marāsid'a aramaū kīrāk'a kīrākuita b'eaudua, mu Beubari Bape b'ad'ara ze baera marābara zeita krīchad'a ēāne.

Nezok'aba ne arib'ae b'ud'ebema

(Lucas 12:41-48)

45 ¿K'aipe nezok'ata ne arib'ae krīchata erub'ad'a kīrāk'a nūmaīrā? Maū izhi nok'obara izhi ded'a b'e ūrū āmaēsia zhiko ded'ekamarēā nek'obada ūmadaud'e. **46** Nezok'a maū sobiaya izhi nok'o zeburud'e maūta arib'ae nūmūta ūdu zera. **47** Muā

wārīnu marāã jaraya, mawũã b'ura nebia izhid'eta nũmu jõmaũ ùrũ b'uya. **48** Mawũãmina nezok'a maũta bia eãba izhi sobitabaiba mũ nok'o zeira dããrã baya ape, **49** ab'arika nezok'arãta puokua nũmaĩburũ, mobe itua domiãrã bawara nek'o itua do nũmaĩburũ, **50** maũ nezok'a nok'ora izha jũã b'ũ eã ewade zeya izha k'awua eã ùmadaud'e. **51** Mobe ab'aed'a puoya, mobe b'uya sewa bibaũta b'e bawara. Mama tebũd'e jẽgaya kid'a k'õsesea.

Ne jarad'a ãwũẽrãrã diezd'eba

25 **1** Daizezeta Nok'od'ebemane b'era ãwũẽrãrã diez kĩrãk'a berab'ariya. Maũrãbara ìbĩrã ãzhid'e jirakua edad'ape ùmakĩrã juwua jidad'e uruta kĩrãzhu wãsid'a. **2** ãzhid'ebema cinco krĩcha bara b'easia, cinco krĩcha ne eã b'easia. **3** Krĩcha ne eã b'ebara ìbĩrã ãzhid'e edebũdata wakusa ed'a weaira eded'a ebasia olivo drag'ara. **4** Waya krĩcha bara b'ebara olivo drag'ara ãmaña edesid'a ãzhi ìbĩrã bawara. **5** Juwua jidad'e urura ze eã dããrã nũminaba wũẽrãrã jõma dapeakuape k'ãĩguesia. **6** Maũne ewari eãsadra nemita jĩgua ùrĩbũdata mawũãsia: ¡Juwua jidaira za ib'aria orraudua! **7** Mawũẽ ãwũẽrãrã jõma piradrũd'ape ãzhi ìbĩrã arib'aesid'a. **8** Maũne krĩcha ne eã b'ebara krĩcha bara b'ea mawũãsid'a: Olivo drag'a marãneta daia diaudua, ìbĩrã daid'era kidrũkua busad'ewa. **9** Mawũãnaĩ krĩcha bara b'ebara panaũ mawũãsid'a: Daiitabid'a marãitabid'a wãẽã eãbamarẽã zhi nendobadaid'u wãũdua, mobe mazhiita edaudua. **10** Mawũãnaĩ ãzha edad'e wãbũdaed'a juwua jidad'e urura zesia. Mawũẽ ãwũẽrãrã zhi arib'aemata k'ob'era maũ juwua jidai mã izhi bawara ed'a wãsid'a, mawũẽ serrasid'a puerta. **11** ãwũẽrãrã dewaurãsid'a tẽãburũ zekuape mawũãsid'a: Nok'ó, दौरa ewaudua. **12** Mawũãnaĩ izhara panaũ mawũãsia: Mũã wārīnu marāã jaraya, mũã marã ùduk'a. **13** Aramaũ kĩrãk'a berab'ari eãbaita marã dauba b'eaudua, marãbara k'awuad'a eãbaera mũ Beubari Bape b'ad'ara k'ãrẽ ewade k'ãrẽ ùmadaud'e zeira.

Ne jarad'a platad'eba

(Lucas 19:11-27)

14 Daizezeta Nok'od'ebemane b'era ùmakĩrã wawara wãba od'a kĩrãk'a berab'ariya. Nezok'arã izhid'eta trũkuape

chāb'arikuasia izhi platata. **15** Ab'aua chāb'arisia oro moneda cinco mil, ab'aua dos mil, ab'aua mil chāb'arisia, ab'a ab'aua chāb'arisia āzha oibitabai, mobe wāsia wawara. **16** Moneda cinco mil jidad'abara wāpe negocio oburuba ganasia aud'u cinco mil. **17** Dos mil jidad'abid'a ganasia aud'u dos mil. **18** Mawūāmina ab'a jidad'abara wāpe egoro k'orupe merāsia plata izhi nok'od'era.

19 Tēāne ewari dāārāne mawūā nezok'arā nok'ora zepe wid'isia platad'ebemata. **20** Mawūē moneda cinco mil jidad'ata zeburubara aud'u cinco mil weburuta mawūāsia: Nok'ó, buara muārā chāb'arisia moneda cinco mil, mawūē za b'ua, muārā ganasia aud'u cinco mil. **21** Mawūāi izhi nok'obara mawūāsia: Biga, buara nezok'a biaba bia oburua, wīkata bia oburuba muārā bio chāb'ari b'uya, ed'a zerua mūta buzhi nok'o ūme sobiarua. **22** Moneda dos mil jidad'asid'a zepe mawūāsia: Nok'ó, buara muārā chāb'arisia moneda dos mil, mawūē za b'ua, muārā ganasia aud'u dos mil. **23** Mawūāi izhi nok'obara mawūāsia: Biga, buara nezok'a biaba bia oburua, wīkata bia oburuba muārā bio chāb'ari b'uya, ed'a zerua mūta buzhi nok'o ūme sobiarua. **24** Mawūāmina moneda mil jidad'abara zepe mawūāsia: Nok'ó, buad'ebema muārā k'awua b'ua buara plata jidaita zhārā zarea zok'a b'ua, mawūē buara zhārā trajad'ad'eba plata jida wā. **25** Maūba murā perasia, mawūē wāpe bu plata aduabi ēbaita egorod'e merāsia, mawūē bu moneda za b'ua. **26** Mawūāi izhi nok'obara panaū mawūāsia: Buara nezok'ata bia ēāta k'oa b'ua, mobera bua k'awua buad'era murā zhārā trajad'ad'eba plata jida wā. **27** Aramaūnerā buara mu platara bancod'e ed'a buid'e b'asia. Mobed'eba mu zeburud'e muzhid'e jidaburud'era bancod'eba ganaburūsid'a jidak'ausia. **28** Maūba izha moneda mil erub'ura jārīnape diez mil erub'ua diaudua. **29** Zhi erub'uaara ed'a diaya, mawūē āmaña erub'aya. Zhi ne ēārā wīka erub'usid'a jārīña. **30** Nezok'ata seri ēārā b'aribueudua āi pārīguad'e tebud'e, mama jēgaya kid'a k'ōsesea.

Jōmaūta k'awua oid'ebema

31 Mu Beubari Bape b'ad'ata zarea bara zeburuta mu ángelerā bawara zeburud'era, zhārā k'awua oita jewed'aya mu bugue kīrāwārēāne. **32** Maūnerā mu kīrābita āba zebigaya

jōma druazabemata. Mobeburu awuara b'ukuaya oveja akubariba awuara b'ubari kīrāk'a ovejarāta chivorāneba. **33** Ovejarā muta pēwā b'era b'ukuaya mū juwua araare, chivorā muta pēwā duanu ēārā b'ukuaya mū juwua āk'aare. **34** Mobeburu muā Reyba mū juwua araare k'ob'ea mawūāña: Zeudua, marā mū Zezeba bia edaburu, Daizezeta Nok'od'ebemane duanedua, marāita zhi arib'aema ējūā osid'ebemata. **35** Marābara mū jarra b'asid'era nek'obisid'a, mū obisia b'asid'era baniā dobisid'a, mū āībemata b'asid'era bia edasid'a. **36** Mū wua ne ēā b'asid'era wua jūbisid'a, mū k'aya b'asid'era akud'e zesid'a, mū cárceld'e b'ud'era mū akud'e zesid'a. **37** Maūnerā biarābara panaū mawūānaña: ¿Nok'ó, sōmbewed'a daibara bura jarra b'uta ūdud'ape nek'obisid'a, sōmbewed'a obisia b'uta baniā dobisid'a? **38** ¿Sōmbewed'a bura daibara āībemata b'uta ūdud'ape bia edasid'a, sōmbewed'a wua ne ēā b'uta wua jūbisid'a? **39** ¿Sōmbewed'a bura daibara k'aya b'uta ūdusid'a, sōmbewed'a bura cárceld'e b'ud'e akud'e wāsid'a? **40** Mawūānañ muā Reyba panaū mawūāña: Muā wārīnu marā jaraya, mū mebērā za k'ob'ed'ebemata zhi zroma ēāta b'eiita marāba k'ārē od'apead'ara muīta osid'a.

41 Mobeburu muārā juwua āk'aare k'ob'ea mawūāña: Marā āi wāūdua mū maēbara, marā Daizezeba bia edaburu ēārā wāūdua tebū kik'ama, tebura zhi arib'aemata nūmuā ātōmiāita izhi ángelerāita. **42** Marābara mū jarra b'asid'era nek'obid'a ēbasia, mū obisia b'asid'era baniā dobid'a ēbasia. **43** Mū āībemata b'asid'era bia edad'a ēbasia, mū wua ne ēā b'asid'era wua diad'a ēbasia, mū k'aya b'asid'era, cárceld'e b'asid'era murā akud'e zed'a ēbasia. **44** Maūnerā maūrābid'a panaū mawūānaña: ¿Nok'ó, sōmbewed'a daibara bura jarra b'uta ūdusid'a, bū obisia b'uta, bū āībemata b'uta, bū wua ne ēā b'uta, bū k'aya b'uta, bū cárceld'e b'uta, sōmbewed'a daibara bura arib'aed'a ēbasi? **45** Mawūānañ muārā panaū mawūāña: Muā wārīnu marā jaraya, mū mebērā za k'ob'ed'ebemata zhi zroma ēāta b'eiita marāba k'ārē o ēbad'ara muīta k'ārē od'a ēbasia. **46** Maūrā wāña zuburiata jō ēāma, waya biata b'era wāña Daizeze ūme b'ai jō ēāma.

Krīcha j̄urud'apead'a Jesús bead'aita

(*Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53*)

26 1 Jesúsbara maũ bed'eata jōma jarape izha j̄urukwad'aa mawũāsia: **2** Marābara k'awua b'ea Egiptod'eba ēzoad'ata krīcha fiesta obadata ewari ūmene od'aya. M̄ Beubari Bape b'ura maũne chāb'arid'aya cruzd'e k'achi bead'amarēã.

3 Maũnerã sacerdoterã nok'orāta, ūrāg'a Moiséde jarabadata, nok'orã p̄w̄urud'ebemata zhi j̄uresid'a sacerdote wag'auta Caifás abada drog'oad'e. **4** Mobe krīcha j̄urusid'a Jesús s̄awũã sewad'ape jidad'aita, aramaũne beabid'aita. **5** Mawũamina mawũāsid'a: Fiestad'era bead'a ēã zhārāta kīrūna ēbamarēã p̄w̄urud'e.

Jesús burud'e kerata wead'apead'a

(*Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8*)

6 Jesús Betaniane b'uta, Simón̄ta aid'aba k'aya b'ad'a ded'a b'asia. **7** Maũne wũērāta izhima zeburuta kera ne ūtuta jiwado mong'ara omane wepe Jesús burud'e ūrū weasia izhi nek'o n̄m̄ne.

8 Maũta ūdud'ape izha j̄urukwad'abara kīrū mawũāsid'a: ¿K'ārēã k'awũã weabue? **9** K'āũ ūtubari nendope plata diaid'e b'asia zuburia b'ea.

10 Maũta k'awuape Jesúsbara mawũāsia: ¿Naũ wũērã k'ārēã miāsēã eruk'opan̄? M̄ k'awũã oburura biata oburua.

11 Zuburia b'era marā bawara ewariza b'eaya, mawũamina mūrã marā bawara ewariza b'a ēã. **12** Kerata k'awũã m̄ k'akua ūrū weaburura arib'aeburua m̄ wuag'a b'ud'aita. **13** M̄ã wārīnu marāã jaraya, baridu maē ējūã jōmaũne bed'ea biata m̄nebemata jarabuda maē naũ wũērāba k'awũã oburusid'a neburud'aya, izhira aramaũne krīchabadaya.

Juda wāna Jesús jidabiita

(*Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6*)

14 Jesúsba doce j̄urukwad'ata ab'a Juda Iscariote abadata sacerdoterã nok'orāma wāpe, **15** mawũāsia: ¿Marābara m̄ãã s̄ombe diad'aibe m̄ãã Jesús marāã chāb'ariya?

Mawũãĩ āzhara pag'asid'a plata moneda treinta. **16** Mawũẽ Judabara kīrākuita b'esia s̄awũã chāb'arikuaita.

Zhiko od'apead'a Jesúita

(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23;

Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

17 Fiesta obudata ewari nabemane pan ne oreguea ne eã nek'obadad'e izha jurukwad'ata Jesúsma zed'ape mawũásid'a: ¿Buara sãma od'aita krĩñape Egiptod'eba ezoad'ata krĩcha nek'obadara?

18 Mawũãnaĩ izhara mawũásia: Pwuwurued'a wãũdua ũmakĩrã mũ ũduk'awuama, mobe mawũãũdua: Miã Ũrãg'abariba mawũásia: Mũ bebura k'aita basia, mawũe fiesta zhikota mũārã bu ded'a oya mũã jurukwad'a bawarauba. **19** Izha jurukwad'abara osid'a Jesúsba jarad'ad'e, zhikora aramaũne osid'a Egiptod'eba ezoad'ata krĩcha fiesta obadata.

20 Keuburud'era nek'o jewed'asia izha jurukwad'ata doce bawara. **21** Mawũã nek'obudad'era mawũásia: Mũã wãrĩnu marãã jaraya, marãnebemaba ab'aũba mũrã chãb'ariya.

22 Mawũãĩ k'ãbãẽẽ sopuabudaba ab'a ab'aũba mawũásid'a: ¿Mawũã chãb'ariira mũka Nok'ó?

23 Mawũãnaĩ Jesúsbara panaũ mawũásia: Mũ ũme ab'au eped'ek'od'e nek'o k'ob'uba mũrã maũba chãb'ariya.

24 Wãrãnebai mũ Beubari Bape b'ura mũnebemata b'u tab'ud'e berab'ari wã, ¿mawũãmina zuburiaya mũ chãb'ariburura! Biga bak'ausia maũ tod'a ebaita.

25 Mawũãĩ Judabara zhi chãb'ariibara mawũásia: ¿Miã Ũrãg'abari, mũka?

Mawũãĩ Jesúsbara mawũásia: Ara bũzha jaraburua.

26 Nek'o k'ob'ed'e Jesúsbara pan jiraedape maũbari zhiwid'ipe b'upe izha jurukwad'aa ded'ekaburuta mawũásia: Jidaudua, k'oudua, naũ mũ k'akua.

27 Mobeburu vino copad'e jiraedape maũbari Daizezea zhibia jipe ded'ekaburuta mawũásia: Naũta doudua jõmaũba.

28 Naũ mũ wata Daizezeba zhãrã ēdrubiid'ebemata zhiwid'ita nũmeña, mũrã biobari wa erezoaya, aramaũne zhãrãta bed'ea ne eã duanebiya k'azhiruata biod'eba. **29** Mũã marãã jaraya, id'id'euba mũārã naũ vino wueta do eã, jari ewade marã bawarauba zhiwid'ita doyed'e mũ Zezeta Nok'o maẽ.

Jesúsba jarad'a Pedroba ūduk'a aita

(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

30 Trūābi Salmota trūānape wāsid'a Olivo k'atumaīnu.

31 Mañne Jesúsbara mawūāsia: Marābara mūrā jōmaūba āmaēnaña nane diamase. Mañēnabemata zhi b'umata mawūā b'ua: Mūrā āzhi akubarita beaya, mawūē oveja āba b'era jārāzoaya. **32** Mawūāmina mūta beud'ata piradruburud'era mūrā marā na wāña Galileaed'a.

33 Mawūāi Pedroba panañ mawūāsia: Bura jōmaūba āmaēbūdaid'u mūā bura āmaē ēā.

34 Mawūāi Jesúsbara mawūāsia: Mūā wārīnu buaa jaraya, nañ diamase gallo berui nawed'a bua mūrā ūduk'ata jarama ūbea jaraya.

35 Mawūāi Pedrobara mawūāsia: Bu ūme beuita baburūsid'a mūā bura ūduk'ata jara ēā.

Jesúsba jurukwad'abara jōmaūba ab'arika jarasid'a.

Jesús zhiwid'id'a Getsemaníe

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

36 Getsemaní abadaid'u Jesús āzhi bawara zepe izha jurukwad'aa mawūāsia: Nama jewed'audua, mūta jarima wāburūed'a zhiwid'id'e.

37 Mawūāpe Pedro bawara Zebedeo warrarāta ūme edesia, mañnerā k'ābāēā sopua k'ob'esia. **38** Mawūē Jesúsbara mawūāsia: Mūrā sopuaba beuita k'ob'ua, nama duanedua, mū bawara ūrūma k'opanadua.

39 Mawūāpe arajīga wāpe egoroma b'arru k'ob'epe zhiwid'i mawūāsia: Mū Zeze, buma bigaburu mūrā zuburia beubirārūā, mawūāmina mūā krīñata arib'aerārūā, awuaraburu buzha krīñata arib'aedua.

40 Mobeburu izha jurukwad'ama zeburud'era k'āigüe nūmūta ūdui Pedroa mawūāsia: ¿Marā mū bawara ūrūma k'opana b'e ēka hora ab'abid'a? **41** Ūrūma k'opanadua, zhiwid'iudua wāēāna ēbaita. Marābara wārāne biata okrīña b'ea, mawūāmina k'akuabara b'e ēā nūmūā.

42 Wakusa wāpe zhiwid'ima ūmeta mawūāsia: Mū Zeze, mū zuburiabi ēbaita buma biga ēburu arib'aedua buzha krīñata.

43 Mobeburu wakusa zeburud'era k'āigüe nūmūta ūdusia, dapeaba āzhi dabura k'ab'ari erunūmasia. **44** Mawūē

ãmaẽkuaburuta wakusa wãpe zhi ùbeata zhiwid'isia ab'au bed'eata jara. **45** Mobeburu izha jurukwad'ama zepe mawũasia: Marã ya k'ãibuda, ya ãnaũbuda. Mu ewarira arababuru, mu Beubari Bape b'ura chãb'arid'aya k'azhirua omiãrã juwuad'e. **46** Pirab'ariudua, wãdrũ. Arak'aita ba mu chãb'ariira.

Jesús jidad'apead'a

(*Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11*)

47 Jesús wad'i bed'ea k'ob'ud'e izha doce jurukwad'ad'ebemata Judata zesia, izhi bawara zhãrã bio zesid'a kuchod'a bakurued'a, maũrã zok'asid'a sacerdoterã nok'orãba, nok'orã pãwũrud'ebemaba. **48** Judabara sãwũã chãb'ariita jarad'ata mawũasia: Muã kãrãma nigaburuta maũta izhia, maũta jidaudua. **49** Mawũẽ aramaũta Jesús orrape mawũasia: ¡Miã Ùrãg'abari kua! asia.

Mobe kãrãma nigasia. **50** Mawũẽ Jesúsbara mawũasia: ¿Bura mu chãb'ariita ib'ari ãka?

Aramaũne Jesús orrad'ape jidasid'a. **51** Maũne Jesús bawara k'opanuba ab'auba kuchota ãpe tusia sacerdote wag'au nezok'ata, mawũẽ urawesia kũwũrũta.

52 Mawũẽ Jesúsbara mawũasia: Buzhi kuchora wakusa ed'a pẽũdua. Kuchoba zhõbũdara ab'arika kuchoba beud'aya. **53** ¿Bu krĩchama mu k'arebamarẽã murã mu Zezea zhiwid'iid'e b'ũ ãka, izhara aramaũta ángelerã mil bio muma zok'aid'e b'ũ ãka? **54** ¿Mawũãmina mawũãrã munebemata b'ũ tab'era sãwũã arimaẽ berab'ariipe, maũne mawũã berab'arii bara ãka?

55 Maũnerã zhãrã k'ob'ea Jesúsbara mawũasia: ¿Murã nezrugamiã kãrãk'a kuchod'a bakurued'a zebudak'a mu jidad'e? Murã ewariza marã bawara jewed'a Daizeze ded'a ewara maẽ miã ùrãg'a b'asid'era murã jidad'a ãbasia. **56** Mawũãmina naũ jõma k'ãwũã berab'ariya, aranaũne arimaẽ berab'ariya naũenabemata zhi b'umata Daizezeba bed'eata jarabibarirãba jarad'apead'ata.

Izha jurukwad'abara jõmaũba Jesús ãmaẽbũdata merũ wãẽbasid'a.

Jesús eded'apead'a wag'aurã kãrãbita

(*Marcos 14:53-65; Lucas 22:54, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24*)

57 Jesús jidad'apead'abara edesid'a Caifás sacerdote wag'auma, mama zhi jũre nũmasia ùrãg'a Moiséde jarabadata

nok'orā bawara. **58** Pedrora arajīga k'aid'u wāsia sacerdote wag'au drog'oid'u. Aramaüne ed'a wāpe Daizeze deta akubada bawara jewed'asia sāvūā od'aita akuita. **59** Maüne sacerdoterā nok'orāba nok'orā wag'aurāba jōmaūba krīcha jurusid'a Jesú ūrū zhārā sewa nebūrūbid'aita, aramaüne chāb'arid'aita bead'amarēā. **60** Mawūāmina mawūā ob'ed'a ēbasia zhārā bio zesid'aid'u sewa nebūrūd'aita. Maüne ūme sewa nebūrūd'aita zebūdabara, **61** mawūāsīd'a: Naū Jesúsbara mawūāsia: Daizeze dera muārā ārī b'eya, mobe ewari ūbead'e wakusa pārāña.

62 Mawūānāī sacerdote wag'auta piradrūpe Jesúa mawūāsia: ¿Būara panaū ēka? ¿Wārīnuka naūrāba jarabūdara būd'ebemata?

63 Mawūāī Jesús chupea k'ob'asia. Mawūē sacerdote wag'aubara mawūāsia: Daizeze zok'ai b'ū daid'u muā būaa jaraya, daia jaradua buta zhārā Ēdrūbita Daizeze Warrabūrū.

64 Mawūāī Jesúsbara mawūāsia: Ara būzha jarabūrūa. Mawūē muā marāñ jaraya, id'id'eba marābara ūdud'aya mū Beubari Bape b'ura Daizeze zhi zroma juwua araare jewed'a b'uta, jārārāne zebūrūta ūtreba.

65 Mawūāī sacerdote wag'aubara kīrūbiba izhikusa izhi wuata k'ōētape mawūāsia: Daizezema mitia bed'eabūrūa. ¿Mawūē izhi ūrū k'ārēta āmaña jarad'amarēā nesid'a b'eaīpe? Marābara ūrībūda Daizezema mitia bed'eabūrūta. **66** ¿Mawūē marāma sāvūāpe?

Mawūāī āzhara panaū mawūāsīd'a: ¡Bed'eata bara b'ūd'eba beuībara!

67 Aramaüne dau id'o jirpanesia kīrāma, jirachi jirpanesia, dabū pārīnape ūkūrūbara kīrāma tachi jirpanūta, **68** mawūāsīd'a: Būma būra zhārā Ēdrūbia, mawūē arimaē jaradua bū k'aiba tachita.

Pedroba ūduk'a ad'a Jesús

(*Marcos 14:66-72; Lucas 22:55-62; Juan 18:15-18, 25-27*)

69 Pedro āī drog'oad'e jewed'a b'ūd'e wūērā nezok'aba orrape mawūāsia: Būsid'a b'asia Jesús Galilead'ebema bawara.

70 Mawūāī izhara jōmaū daid'u merābūrūta mawūāsia: Muārā k'awua ēā būa k'ārē jarabūrūra.

71 Puertaid'u izhi wābūrūd'era wūērā awūruba ūdupe mama k'ob'ea mawūāsia: Naūsid'a b'asia Jesús Nazared'ebema bawara.

72 Mawūāi izhara wakusa merābūrūta mawūāsia: Mūārā maū wārīnu ūduk'a.

73 Audre ēāne mama k'ob'ebara orrad'ape Pedroa mawūāsida: Wārāne būsida k'āūrānebema, būzhi bed'ead'eba dajada b'ua.

74 Mawūānāi izhara mawūāsia: Mūta wārīnu bed'ea ēbūrū Daizezebara izhik'awua zuburia oya. ¡Mūārā maū ūduk'a!

Maū daucha berusia gallo. **75** Mobebūrū Pedrobara bude basia Jesúsba mawūānata: Gallo berui nawed'a bua mūrā ūduk'ata jarama ūbea jaraya. Aramaūne Pedro āi wāpe jēgasia k'ābāēē sopua.

Jesús eded'apead'a Pilato kīrābīta

(*Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32*)

27 **1** Ūnadrūbūrūd'era jōma sacerdoterā nok'orāta nok'orā pūrūrūd'ebemata Jesú ūrū bed'easida chāb'arid'aita bead'amarēā. **2** Mawūē juwua tājū eded'ape Pilatoa chāb'arisida Roma bid'ata nok'oa.

Juda beud'a

(*Hechos 1:18-19*)

3 Mawūē Juda zhi chāb'arid'abara aramaūnerā beabid'aita k'awuape sopuasīa, mawūē plata moneda treintara sacerdoterā nok'orāta nok'orā bawara k'ob'ea wakusa diabūrūta,

4 mawūāsia: Mūārā k'azhiruata obūrūa bed'ea ne ēāta bead'amarēā chāb'aribūrūba.

Mawūāi āzhara mawūāsida: ¿Maūta sāvūāīpe daiba? Būrū maū k'aud'a b'ua.

5 Mawūānāi Judabara plata moneda Daizeze ded'a ewara maē kuetape āi wāpe ojū beusia. **6** Mawūē sacerdoterā nok'orābara plata moneda jūreped'ape mawūāsida: Naū platara ofrenda b'ūbada maē kenab'ari b'ed'a ēā zhārā beaita pag'asida baera.

7 Bed'ead'ape maū platabara kuguru omiā druata edasida mama āībemata joukuad'aita. **8** Mawūē maū druā trūrā id'ibasiid'u Wa Drua abada. **9** Aramaūne arimaē berab'arisia

Daizezeba bed'eata jarabibariba Jeremiaba mawũánata: Plata moneda treinta jidabũdata izhira sŏmbe vale b'uta Israel b'eba jarad'apead'ad'e jidasid'a. **10** Maũ platabara kuguru omiã druata edasid'a Daizezeba muãã jarad'a kĩrãk'a.

Pilatoba wid'id'a Jesúa

(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

11 Jesús edau numasia nok'o Pilato kĩrãbita, maũbara wid'i mawũasia: ¿Bũra Rey judiŏrãneka?

Mawũãĩ Jesúsbara mawũasia: Ara bũzha jarabũrua.

12 Sacerdoterã nok'orãba dewara nok'orãba ji k'opanũnerã Jesúsbara panaũ ěbasia. **13** Mawũē Pilatobara mawũasia: ¿Bũara ũrĩ ěka sãwũã ne bio jara k'opanũrã bu ũrũ?

14 Mawũãsiid'u Jesúsbara miã bed'ea ab'abid'a panaũ ěbaera Pilatora biod'e k'awua ěã krĩchasia.

Jarad'apead'a Jesús beabimarẽã

(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38—19:16)

15 Egiptod'eba ězoad'ata krĩcha fiesta obada ewade, nok'o Pilatobara cárceld'e b'eta ab'a ědrũbi k'awa b'asia zhãrãba ědrũbiita krĩñadeta. **16** Maũ ewadera ab'a cárceld'e b'asia Barrabás abadata jipad'e bia ěãta k'awua b'eta. **17** Āzhi bũredrũ k'ob'ed'e Pilatobara mawũasia: ¿Marãbara sãũta ěnaĩta krĩñadepe Barrabãta o Jesús zhãrã Ēdrũbia apanũta? **18** Pilatobara k'awuasia nok'orãbara sok'azhiruaba izhaa chãb'aribũdata. **19** Zhãrã k'awua obari maē jewed'a k'ob'ud'e zhi kĩmaba bed'eata mawũã jarabuesia: K'ãũ biata b'ura idaribirua, id'i mũrã k'ãĩmok'ara k'ãbãẽã sopuasia izhi k'area.

20 Mawũãmina sacerdoterã nok'orãbara dewara nok'orãbara k'abanata k'ob'ea jarasid'a Barrabãta ědrũbiita jarad'amarẽã, waya Jesúra beabimarẽã. **21** Mawũē nok'o Pilatobara mawũasia: ¿Ũmenebema sãũta ěnaĩta krĩñadepe?

Mawũãĩ ãzhara jarasid'a Barrabãta.

22 Mawũãnaĩ Pilatobara mawũasia: ¿Mobera muãrã Jesús sãwũã oipe zhãrã Ēdrũbia apanũrã?

Mawũãĩ jŏmaũba mawũãsid'a: ¡Cruzd'e k'achibirua!

23 Mawũãnaĩ Pilatobara mawũasia: ¿K'ãrẽ bia ěãta osi?

Mawũãĩ ãzhara wuaabũrũ nemi jĩgua mawũãsid'a: ¡Cruzd'e k'achibirua!

24 Mawũẽ Pilatobara k'ārẽ ob'e ěãta k'awuape wuaaburu kīrūbūkabūdaba baniãta jiraedape juwua sũgusia zhārã k'ob'e kīrãbita, mobe mawũãsia: Mũrã bed'ea ne ěbaya naũ biata b'ũ bebubara. Marãtru naũ k'aud'a b'ea.

25 Mawũãĩ jõmaũba panaũ mawũãsid'a: K'ãũ bebura izhik'awua dai ũrũ b'aeya, mobe izhik'awua dai warrarã ũrũ b'aeya.

26 Mawũãnaĩ ědrubisia Barrabãta, waya Jesúra ubigape chãb'arisia cruzd'e k'achid'amarẽã.

27 Mawũẽ soldaorã Pilatod'ebara Jesús edesid'a Pilato ded'a soldaorã tab'uid'u, mawũẽ Jesús buredrusid'a soldaorã jõmaũba.

28 Mobe wua ãneb'ari b'ũta wẽãnape reyba jũbari kīrāk'a ãneb'aribisid'a wua granateta. **29** Mobe burud'e joatrusid'a corona jũk'ara urũta pũrrad'ape, mobeburu bakuruta rey barra zad'e juwua araare jidabisid'a. Mobe wawiabũda kīrāk'a izhi kīrãbita sãk'ok'od'e b'adape sewa mawũãsid'a: ¡Kũa, judíorã Rey!

30 Mobe dau id'o jirpanesia, ab'au bakuruba tawe jirpanesia buruma. **31** Āzhima sewak'au b'ud'eba mawũã jirpanape wua granate ãneb'aribid'apead'ara wẽãnape izhi wuata ãneb'aribisid'a, mobe edesid'a cruzd'e k'achid'aaita.

Cruzd'e k'achi beud'a Jesús

(*Marcos 15:21-41; Lucas 23:26-49; Juan 19:17-30*)

32 Jerusalénneba ãĩ wãbũdad'era ũdusid'a Cirene pũwũrud'ebemata Simón abadata, maũã zaread'e ataubisid'a Jesúsba cruz a wãta. **33** Aramaũne Gólgota abada maẽ jũẽkuasia, maũ bed'eabara jara krĩña b'ua Buru B'ũwũrũta.

34 Mama vino oregueata nesoaed'a poera diasid'a puata nag'adrũmarẽã, mawũãmina do akupe Jesúsbara do ěbasia.

35 Jesús cruzd'e k'achid'ape soldaorãbara izhi wuara ãzhirãĩnu drasid'a sãwũã drad'aid'ebemata od'ape. Aramaũne arimaẽ berab'arisia Daizezeba bed'eata jarabibariba mawũãnata: Mũ wuara ãzhirãĩnu drasid'a sãwũã drad'aid'ebemata od'ape. **36** Mobeburu sãwũãna ěbamarẽã jewed'a duanepe akũ duanesia mama. **37** K'ārẽã bead'aaita izhi buru ũrũ b'ũ jirab'ũbũdata mawũã b'asia:

NAË JESÚA, REY JUDÍORÃNEÃ.

38 Izhi bawara nezrũgamiãrã ũme cruzd'e k'achisid'a, ab'a juwua araare, ab'a juwua ãk'aare. **39** Arak'aaita berab'aribũdabara

(Mateo 27:32)

ijura jarabudata āzhi burura jīāwe, **40** mawūāsīd'a: Būara Daizeze dera ārīpe ewari ūbeade' wakusa pārāīta jarasi baera būzhikusa ēdrūrua, būta Daizeze Warrabūru ud'ub'aedua cruzd'ebara.

41 Aramaū kīrāk'a sacerdoterā nok'orābara, ūrāg'a Moisés'e jarabadabara, fariseorābara nok'orā bawarauba āzhima sewak'au b'ud'eba mawūāsīd'a: **42** Awūrūrā k'arebape izhikusara zhi k'areba b'e ēā. Rey Israeld'eburū ud'ub'aeibara cruzd'ebara, mawūārā dazhirābara ijānaña izhid'ebemata. **43** Daizezeta krīcha b'ua, mawūē Daizezeba kuāg'abūru aramaūta k'arebaya. Maūēnabema izhara mawūāsīa: Mūrā Daizeze Warra.

44 Aramaū kīrāk'a ijura jarasīd'a nezrūgamiārā cruzd'e k'achid'apead'abara izhi bawara.

Jesús beud'a

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

45 Ūmatipauba drua jōma pārīgusia a las tres bayeed'a. **46** A las tres Jesús k'ābāēā b'ia mawūāsīa: Elí, Elí, ¿lama sabactani?

Maũ bed'eabara mawũāsia: Mũ Zhibari, mũ Zhibari, ȷmũrã k'ārẽã kenab'aribũru?

47 ȷkũrũ mama k'ob'ebara maũta ũrĩnape mawũāsida: Elĩata trũ k'ob'ũa naũbara.

48 Audre ẽãne āzhid'ebemata ab'a wãẽbape esponjata vino oreguead'e sũmbera edape bakurud'e tãjũpe diasia domarẽã.

49 Maũne dewaurãbara mawũāsida: Idaribirua, akũd'aya Elĩata zei k'awuaita k'arebad'e.

50 Maũne Jesús wakusa k'ãbãẽã b'iape beusia.

51 Maũ daucha Daizeze ded'a wua eub'ari jirab'ũra dra k'õã totosia ũtũba ed'aa. Druara uresia, peña nũmerã tod'ozoasia.

52 Mawũẽ beuwãrã wuag'ad'apead'ata peña zob'eata nũmerã ewakua totosia. Mawũẽ Daizezed'e b'eta beukuad'ata bio piradrũsid'a. **53** Jesús beud'ata piradrũd'a tẽã āzhira beuwãrã maẽbara ã zebũdata Jerusalén pũwũrũed'a zesid'a, aramaũne bioa zhi ũdubisid'a.

54 Soldaorã nok'oba soldaorã bawarauba Jesũsta kĩrãkuita b'ed'e ẽjũã ureta ũdubũdad'e, mawũã berab'aribũrũta ũdud'ai k'ãbãẽã perabũdaba mawũāsida: Naũ wãrĩnu Daizeze Warra basia.

55 Mama wũerãrã bioba wawarauba akũ duanasia, Galilead'eba Jesús k'aid'u b'eta izhita arib'ae duanasia.

56 Maũrãnebema duanasia Marĩa Magdalenata, Marĩa dewarabema Jacoboba Josẽba āzhi papata b'asia, Zebedeo warrãrã papasid'a b'asia.

Jesús wuag'ad'apead'a

(*Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42*)

57 Keubod'od'e bara b'ũta zesia Arimatea pũwũrũd'ebemata Josẽ abadata, izhabid'a Jesús pẽwã b'asia. **58** Maũta Pilatoma wãpe Jesús k'akuata wid'isia wuag'a b'ũita. Mawũẽ Pilatobara jarasia diad'amarẽã. **59** Mawũẽ Josẽbara Jesús k'akuara jiraedape burasia burub'a zhiwid'iba. **60** Mobe ed'a tab'ũsia izhid'e beuwãrã wuag'ai nũmũta zhiwid'i maẽ, maũ izhara peñata zob'ea k'orubid'a basia. Ed'a wãbari maẽ mong'ara zromaba tapabigape wãsia. **61** Maũne mama Marĩa Magdalenata, Marĩa dewarabemata jewed'a k'opanasia Jesús wuag'abũda kĩrãbita.

Soldaorã duanena beuwãrã wuag'abũda kĩrãbita

62 Nrũema ãnaũbada ewade sacerdoterã nok'orãta fariseorã bawara Pilato kĩrãbita zhi jured'ape, **63** mawũãsid'a: Nok'ó, daibara bude basid'a jari sewa nebũrũmiãbara zok'ai b'asid'era mawũãsia: Murã ewari ũbead'e beud'ata piradrũya. **64** Mawũẽ jaradua peña zob'eara akud'amarẽã ewari ũbeaed'a, mobed'eba izha jurũkuad'ata diamase wãnapa zrugad'ape zhãrãã mawũãna ãã: Beud'ata piradrũsia. Tẽã mawũã sewata jarabũdara audre bia ãbaya naarabema k'ãñabara.

65 Mawũãnaĩ Pilatobara mawũãsia: Mobera soldaorã za b'eta edeudua akud'amarẽã, wãnapa oudua mazhima sãwũãna ãbaid'e.

66 Mawũãĩ ãzhira wãnapa peña zob'eara sãwũãna ãbaid'e obũdata mong'ara zhi tapa k'ob'ura k'arasid'a, mobe soldaorãta duanebisid'a akud'amarẽã.

Jesús beud'ata piradrũd'a

(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

28 1 Sábado ãnaũbada ewarita berab'aripe semana ewarita nabemata domingota ãnadrũburũd'era, María Magdalenata María dewarabemata zesid'a Jesús wuag'ad'apead'ata akud'e.

2 Maũne ãjũãta ab'aed'a uresia, aramaũne ángel Daizezed'eta ũtreba zepe peña zob'ea tapa k'ob'uta mong'ara ãĩ k'ob'upe ũrũ jewed'asia. **3** Izhira ba ãna kĩrãk'a b'asia, izhi wuara totroa b'asia. **4** Soldaorã maũ wawiaba ure beud'a kĩrãk'a tad'azoasia.

5 Maũne ángelbara wũerãrãã mawũãsia: Marã perarãũdua, muãrã k'awua b'ua marãbara jurũ panũta Jesús cruz'de k'achid'apead'ata. **6** Nama ne ãã, izha jarad'a kĩrãk'a beud'ata piradrũsia. Zeudua, akaudua Nok'o tab'ud'apead'ata. **7** Ìñabasia wãnapa beud'ata piradrũd'ata izha jurũkuad'aa jaraudua, izhira marã na Galileaed'a wã, maĩnu ũdud'aya. Maũta muã marãã jarabũrũa.

8 Mawũãĩ ãzhira peña zob'eata nũmũ maẽbara pera k'ãbãẽã sobia wãbũdata, wãẽba wãsid'a maũta jarad'e izha jurũkuad'aa. **9** Maũne Jesús daucha zepe mawũãsia: ¡Kua!

Mawũãĩ ãzhara orrad'ape izhi jẽrũta burasid'a, mobe ibia jarasid'a.

10 Maũne Jesúsbara mawũãsia: Perarãũdua, wãnapé mu mebẽrãã jaraudua Galileaed'a wãnamarẽã, murã maĩnu ùdud'aya.

Soldaorãba jarad'apead'a

11 Wũẽrãrã wãbũdaed'a, soldaorã ùkuru pũwũrũed'a wãnapé sacerdoterã nok'orãã jõma neburũsid'a sãwũã berab'ariburuta. **12** Maũrã zhi juresid'a nok'orã bawara, mobe krĩcha ab'arika zed'ape plata bio diasid'a soldaorãã.

13 Maũnerã mawũãsid'a: Marãbara mawũãnaña: Izha jurũkuad'ata diamase zed'ape Jesús k'akuara zrũgasid'a dai k'ãĩgue nũmũena. **14** Maũta nok'o Pilatoba ùrĩrã, daita izhi bawara bed'eakuaya, marã daibara aramaũne k'arebad'aya.

15 Mawũãnaĩ soldaorãbara jidasid'a platara, mobe jarasid'a sãwũã jarad'amarẽã jarad'apead'ad'e. Mawũã sewata jarad'apead'ata judĩorãne ed'ara jara b'ea id'ibasiid'u.

K'ãrẽ od'aita jarad'a

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

16 Jesúsba jurũkuad'ata oncera Galileaed'a wãsid'a Jesúsba k'atuma jarad'aid'u. **17** Aramaũne ùdubũdad'era ibia jarasid'a, mawũãmina ùkũrũma izhi ãbasia. **18** Maũnerã Jesúsbara ãzhi orrape mawũãsia: Daizezebara zareata mũãã diasia jõma mũã erunũmamarẽã ùtre nũmũta druad'e nũmũta. **19** Mawũẽ wãũdua, mobe ijãnamarẽã mũnebemata jaraudua druaza zhãrã jõmaũã. Buru k'oekuaudua Daizeze trũneba, mũ zhi Warra trũneba, Jawurebia trũneba. **20** Mobe ùrãg'audua jõma arib'aed'amarẽã mũã marãã jarad'ata. Murã marã bawara ewariza b'aya ãjũã jõneena.

Amén.